

MÜNCHEN-SAMLINGEN

Kong Christiern II's, dronning Elisabeth med fleres arkiver

VED

EMILIE ANDERSEN

UDGIVET AF

RIGSARKIVET

RIGSARKIVET

KØBENHAVN 1969

MÜNCHEN-SAMLINGEN

EMILIE ANDERSEN

RIGSARKIVET

ISBN 87 7487 000 3

Trykt hos Andelsbogtrykkeriet i Odense

FORORD

Enhver, der kender lidt til de bevægede år omkring 1523, ved også, at der er noget, som hedder München-samlingen, den almindelige betegnelse for det arkiv, som Christian 2. havde hos sig i udlandet. En mindre del af det er de papirer, han havde ført med sig, da han forlod Danmark, men det meste er hans eget, hans dronnings og hans medarbejderes arkiver fra årene i det fremmede. 1826 fik den danske gesandt i Frankfurt meddelelse om, at arkivet fandtes i München. Indtil da havde man i Norden ikke vidst, hvor det var. 1829 blev det overdraget til den norske professor Fougner Lundh. Ved fordelingen 1834 kom kun mindre dele til Stockholm og København, mens det meste forblev i Oslo. 1929 modtog det danske rigsarkiv de fleste af de akter, der havde været det svenske rigsarkivs, og 1939 fik Danmark som gave fra Norge næsten hele den øvrige del af det egentlige München-arkiv.

Selvom arkivet i mange år har været kendt af forskningen, og mange af brevene er trykt, er der dog en stor del af dette værdifulde kildemateriale, som ikke har været udnyttet i det historiske arbejde. Det måtte derfor efter 1939 være en selvfølgelig opgave for det danske rigsarkiv at gøre materialet tilgængeligt gennem en specialregistratur. Denne opgave blev overdraget arkivar Emilie Andersen, som gennem en årrække har anvendt en væsentlig del af sin tid herpå. Det er mit håb, at fortegnelsen over dette vigtige arkiv må blive af værdi, ikke blot for danske, svenske og norske historikere, men også for historikere fra hele Europa. På en måde er der jo her tale om et virkelig internationalt arkiv, idet Christian 2. efter flugten ikke blot opholdt sig i udlandet, men også havde meget nære forbindelser med fyrster og private rundt om, først og fremmest i Tyskland og i Nederlandene.

Alle pergamenter, pakker og bind er nummererede, og de enkelte læg indenfor pakken – ofte kun ét brev – har ligeledes et nummer. Bestilling kan derfor ske ved at anføre pakkens og læggets nr., f. eks. München-samlingen pergament nr. 6 eller pk. 8, nr. 10.

Rigsarkiverne i Oslo og Stockholm samt Hovedarkivet i München har ydet Rigsarkivet en uvurderlig hjælp ved at stille mikrofilm af fortegnelser og akter til rådighed, hvilket ikke blot har lettet registreringen, men også har gjort det muligt i et tillæg at give en oversigt over de dele af München-samlingen, som ikke findes i Rigsarkivet, og at lave forstørrelser af de arkivalier, som på nogen måde kunne have værdi for dansk historisk arbejde. De tre arkiver bringes hermed Rigsarkivets bedste tak for denne hjælp.

Det er Rigsarkivet en stor glæde, at denne omfattende opgave er blevet løst, og jeg bringer arkivar Emilie Andersen en tak for hendes omhyggelige og samvittighedsfulde arbejde hermed.

Rigsarkivet, den 22. december 1968.

Johan Hvidtfeldt.

INDHOLD

Forord	5
Indledning	9
Hans Mickelsens ordning af arkivet	10
Arkivets historie	19
Arkivets fordeling på Norge, Sverige og Danmark	26
A. Pergamentsbreve	33
B. Koncepter	44
C. Indkomne breve	51
D. Tidender	69
E. Forhandlinger og processer. Traktater og overenskomster m. m. ...	70
F. Økonomiske sager	78
G. Regnskabsbøger og regnskabssager	82
H. Forskelligt	88
I. Dronning Elisabeths arkiv	94
J. Den kejserlige families arkiver	99
K. Andre fyrsters arkiver	99
L. Andre personers arkiver	106
Tillæg: Oversigt over de dele af München-samlingen, som ikke findes i det danske rigsarkiv	119
Registre	123

Indledning

München-samlingen består af tre grupper, nemlig:

1. De breve og dokumenter, som Christiern 2. og hans sekretærer tog med sig ved flugten. En del heraf er gået tabt.
2. Hoveddelen af det arkiv, der blev dannet under opholdet i udlandet.
3. Ærkebiskop i Trondhjem Olav Engelbrechtsens arkiv.

I Norge er Olav Engelbrechtsens arkiv skilt ud som et særligt arkiv, der opbevares i det norske rigsarkiv. — Desuden har Norge af den øvrige München-samling til opbevaring i Norge udskilt 13 stk.¹, som er af særlig interesse for Norge, og i det væsentlige stammer fra den tid, da Christiern 2. endnu var norsk konge.

Sverige har af München-samlingen udskilt 8 numre eller stykker til opbevaring i det svenske rigsarkiv¹, hvoraf et stykke er et notarial-instrument fra 1607 vedr. appellation fra den svenske vicekansler Christof Hungar til kejser Rudolf II og den kejserlige hofret. — At dette dokument er blevet henlagt til München-samlingen skyldes formentlig, at arkivalierne i Amberg var betegnet: »Schwedische Acten«.

Ved den foretagne ordning af München-samlingen, således som den forefindes i det danske rigsarkiv efter arkivalieudvekslingen med Sverige og Norge 1929 og 1939, er det ikke anset for nødvendigt at holde grupperne 1 og 2 adskilte fra hinanden. De sager, som har hørt til under gruppe 1 og ikke hører med til det egentlige brevstof, skal især søges under bogstaverne H. og L. i pkr. 29–30, 35 og 37.

1. Specificeret s. 27–28.

Hans Mickelsens ordning af arkivet

Den 22. august 1527 skrev Hans Mickelsen til Christiern 2., der på den tid opholdt sig i Tyskland, følgende:

»Item jeg haffuer nw giordt en ordinantie paa Eders Nades breff, thee som here i Lyre ere, at narsom Eders Nade spør at noget, skall Ethers Nade icke lenge randsage ther om, jeg finder mange merckelige breffue, som Eders Nade plat haffuer forglomt, och mange scriffter och breffue aff hoffmesteren oc reuersse breffue, som Eders Nade aldt er aff synne, sammeledes Brunsuig, margreffuen och aff andre greffuer och herrer, bode i merckelige quittancier oc then handel angoendes, som Eders Nade stoor macht paa ligger, och mange beseglede Key. M^t breffue, som vell nøtteligt vore, at thee vore hoss Eders Nade, ther ere och breffue, som Key. M^t scriffuer nogre aff ridderskabet i Danmarck, sammeledes til biscop Affue Billede oc bispem aff Fyen oc her Mangnus Gøye. Norsom pigerne affreysse vil jeg sende Ether Nade nogre, som jeg ved Ethers Nade thiene kand aff samme keyssers breffue, ther er it obet breff till ald menigheden i Danmarck, it til Norrige, it til Suerrige«. ¹

Denne »ordinantie«, det vil her sige en fortegnelse over breve, haves ikke, men utvivlsomt kan den rekonstrueres ved hjælp af de pergamentsstykker eller etiketter, der sikkert oprindeligt har været påsyet akterne. De er nummereret med arabertal. Der har været ca. 60 ialt, hvoraf dog kun ca. 40 er bevaret. Pergamentsstykkerne har påskrifter om pakkens eller fasciklens indhold, alle skrevet med Henrik Smith af Malmøs hånd, hvilket viser, at det er hans og Hans Mickelsens ordningsarbejde, der er bevaret. Iøvrigt var det i samklang med tidens ordningsarbejde af akter at påsy pergamentsstykker.

Pergamentsstykkerne, stillet i numerisk orden, er følgende:

[1] [Dronning Elisabet]. (?)

1. München-samlingen pk. 12, nr. 1.

[2] Her Ferdinandus, hertog aff Østerrige.

Perg.stk., påklæbet kopi af kreditiv af 1528 13/4 fra Christiern 2. for Benedictus v. d. Wisch til kong Ferdinand i pk. 1, nr. 3. Er uden nummer, men synes at være beklippet. Ved ultraviolet lys ses »aff« at være rettet fra »apff«, idet *p* er helt udraderet og *a* næsten ligeledes.

3. Fru Margrete vti Brabant.

Perg.stk., påklæbet afskrift af hendes brev af 1526 4/3 i pk. 29, nr. 33.

4. Kon: Ma^t: aff Schotland oc aff hans raad oc aff doctore Alexandro Kinckhornio.

Perg.stk., påklæbet omslag. Se pk. 8, nr. 10.

5. Kon: Mat^t: aff Polen.

Perg.stk., påklæbet nyere omslag. Se pk. 7, nr. 9.

[6-9] [Det brandenburgske fyrstehus]. (?)

10. Hertog aff Luneborg

Aschen van Kram

Luneborg.

Perg.stk., påklæbet bilag til skr. fra hertugerne Otto og Ernst af Lüneburg til Christiern 2. 1526 17/6 i pk. 5, nr. 4.

11. Hertug Albrecht aff Meckelburg oc hertug [Hinri]ck.

Perg.stk., påklæbet et halvt folioark. Papiret er gammelt, men påklæbningen er dog sikkert fra en nyere tid. I pk. 6.

[12] [Det braunschweigske-wolfenbüttelske fyrstehus]. (?)

13. Hertog Hans aff Sachssen

Hans Edler van der Plawn

Christoff van Taubenheim, ritter

Georgius Spalatinus.

Perg.stk., påklæbet brev af 1525 22/6 fra Georg Spalatinus til Christiern 2. i pk. 18, nr. 30.

15. Hertog [Frede]rich aff Sachssen

Hertog Frederichkes aff Sachssens

raad vti Turgev

Doctor Blancke vti Vittenberrig.

Perg.stk., påklæbet et folioark af ikke moderne papir, men ikke fra Christiern 2.s tid. I pk. 8.

17. Hertog aff Gelleren
Hertog aff Gulich oc Cleue
Forstinden aff Anholt
Hans Teckeler.

Perg.stk., påklæbet brev af 1524 21/6 fra hertug Johan af Cleve-Jülich-Berg til dronning Elisabet. I pk. 31, nr. 17.

18. Greffuen aff Oldenburg
Greffuen aff Fresland
Juncker Mauricius aff Oldenburg
Juncker Baltzar
Stadtholleren vt aff Fresland.

Perg.stk., påklæbet koncept af 1529 14/9 til brev fra Christiern 2. til enkegrevinden og greverne af Oldenburg. I pk. 1, nr. 27.

20. Herren aff Fere
Greffuen aff Byren
Herren af Hochstrate[n].

Perg.stk., påklæbet brev af 1525 15/3 fra Christiern 2. til greve af Buren, Floris v. Egmond. I pk. 36, nr. 39.

22. Hoffmesters aff P[re]jussens handling.

Perg.stk., påklæbet brev af 1523 14/9 fra højmaster, markgreve Albrecht til Christiern 2. I pk. 7, nr. 10.

23. Clawes Hermelin
Wilken Klenken.

Perg.stk., påklæbet brev af 1530 14/3 fra Wilcken Klencke til Christiern 2. I pk. 17, nr. 38.

25. Her Henrick Gøye
Niels Løcke.

Perg.stk., påklæbet afskrift af brev fra H. Gjøe til Johan Blanckert 1524 28/4. I pk. 36, nr. 36.

26. Her Anthonius van Metzse.

Perg.stk., påklæbet A. v. Metz's skr. 1522 28/2 (brevet har iflg. indholdet fejlagtigt Mathei i stedet for Matthie dag) til Christiern 2. I pk. 11, nr. 10.

28. Joannes Hanart
Brantner
Baltazar von Waltkirch
Vlricus comes de Helffenstein.

Perg.stk., påklæbet brev af 1525 27/10 fra Balthasar von Waltkirch til Christiern 2. I pk. 18, nr. 38.

29. [Fra]nzosiske breff til my[n] . . . naade.

Ingen breve er bevaret, kun pergamentsbrudstykket. I pk. 5, nr. 11.

30. Pauen
Bispen aff Mentz
Bispen aff Colne
Bispen aff Bamberg oc hans raad
Bispen aff Rige
Bispen aff Saltzburg
Bispen aff Bremen
Biscop Gøste aff Vpsale
Bispen aff Ratzsenburg
Biscop Palerm
Breff aff domkircken vti Norge
Bispen aff Mønster.

Perg.stk., påklæbet brev af 1523 7/2 fra ærkebiskop Jaspar af Riga til Christiern 2. I pk. 17, nr. 36.

31. Biscop van Minden. Regenskab oc quittancier aff bispen aff Mynden oc hans forpflichtelsse breff met nogre andre breff.
To perg.stk. i pk. 24, nr. 29 og 31, men kun stykket med »Biscop van Minden« er nummereret 31.

32. Joannes Weze electus Lundensis.

Perg.stk., påklæbet udat. konc. [1529] til kreditiv for ham fra Chr. 2. til ubenævnt adressat (= Joachim Höchstetter). I pk. 2, nr. 7.

33. Plettenbergh mester vt aff Lijffland.

Perg.stk., påklæbet skr. af 1523 10/2 fra ordensmester Wolter v. Plettenberg til Christiern 2. I pk. 5, nr. 19.

34. Hans Michkelssen vt aff Malmø.

Perg.stk., påklæbet brev af 1529 28/2 fra Hans Mickelsen til Christiern 2. I pk. 12, nr. 1.

36. Christiern Winther.

Perg.stk., påklæbet brev fra Chr. Winter af 1524 29/6. – Brevet er adresseret til dronning Elisabet, men efter indholdet stilet til kongen. I pk. 32, nr. 46.

37. Docter Eytel Senfft procura[tor] vti Camerretten
Kunradt Wardorff cammer[ret]s bud.

Perg.stk., påklæbet brev af 1527 3/7 fra dr. Eytel Senfft, kansler, »zw Elwang« til Christiern 2. I pk. 23, nr. 13.

38. Mester Gotschalk.

Perg.stk., påklæbet brev af [1527] 27/5 fra Gotskalk Eriksen til Christiern 2. I pk. 14, nr. 9.

39. Mester Melchior de Germania.

Perg.stk., påklæbet brev af 1529 28/5 fra Melchior de Germania til Christiern 2. I pk. 10, nr. 6.

43. Thommes Holste cammersuend.

Perg.stk., påklæbet Thomas Holstes regnskab fra 1528. I pk. 25, nr. 36.

44. Magister Lambertus Aandree.

Perg.stk., påklæbet Lambert Andersens skr. af 1525 16/1 til Christiern 2. I pk. 10, nr. 2.

45. Alle hondne breffue som mester Lambret tilscreffne ere oc andre schriffte hannom parørendes.

Perg.stk., påklæbet brev af 1523 15/9 (?) fra Peither van Rynn. I pk. 36, nr. 31.

47. Franciscus Lambertus

Johannes Swertfeger doctor
Benedictus Pauli licen[ciatus]
Bernhardus Monich doctor
Franciscus Werman doctor
Nogre recepter for Margreff:
Johan Locher van Munichen.

Perg.stk. er et udklip af et latinsk brev med Sceppers hånd og påklæbet brev af 1524 29/4 fra Johann Locher von Minchen til Christiern 2. I pk. 18, nr. 5.

48. Jorgen Steketin.

Perg.stk., påklæbet brev af [1524] 2/3 fra Jørgen Stegentin til Christiern 2. I pk. 18, nr. 32.

49. Cort van Brencken

Jorgen van Horde
Godicke Broberrig
Matthias van der Schulenburg
Jorgen van Danneberrig
Sebastian van Kratuitz
Anthonius Vinsse
Cort van der Skullenburg.

Perg.stk., påklæbet brev af 1524 16/5 fra Matthias van der Schulenborch til Christiern 2. I pk. 18, nr. 27.

51. Jurgan Kock muntemester

Hans Weffring
Steffen Hoppensteiner
Her Hans Hansen prouist
Peer Stub
Mester Jens Mickelsen
Niels Brae
Dwuen Hans
Her Hans Heroldt
Albrecht Hundrop
Willom Fran[c]ke
Mester Chris[tiern] Pedersen
Mons H[endrich]sen
Ha[ns] [Anderse]n bysuend
[Christiern Thommesen] scriffuere
..... ottense
[Mester Hans skibbi]ggere
[Bernt von] Melen.

Perg.stk., defekt, påklæbet omslag. I pk. 10.

52. Skacke Szestede

Benedictus van der Wisk
Wolff Poguisch
Detleff Brocktrop

Georgen van der Wisch
Benedictus van Aneult
Hinrick Pouisck.

Perg.stk., påklæbet Benedictus van Ahlefeldts reversbrev af 1525
22/6. I pk. 9, nr. 1.

53. Hamborrigs handel.

Perg.stk., påklæbet udat. brev fra Chr. Winter til Christiern 2. [1524
1/5]. I pk. 16, nr. 2.

54. Lubeck

Stralsundt

Wismar

Bremen

Collen

Erfurdt

Franckfurdt

Radit vt aff Bergen om the lubeckeske.

Perg.stk., påklæbet brev af 1524 14/5 fra Hinrik Durjar, Wismar, til
Christiern 2. I pk. 19, nr. 10.

56. Johan Dynnitz

Johan Katzser

Willom Borneuater

Staden aff Androp om Claues Kniphoff

(et udvisket navn)

Johan Benning

S[t]aten aff Middelborrig vti Zelandt

(et udvisket navn)

Poueld til Fere

Johan Poppenrytter

Mester Otte

Cornelius Pels.

Perg.stk., påklæbet brev af 1529 6/10 fra Willem Bornwater. I pk. 19,
nr. 8. Det udviskede kan ikke tydes ved ultraviolet lys.

57. Popius Occko regenskab

Hermen Willomssen

Jost Dirichsen aff Delfft

Jesper Bomhoffuer

(Med Hans Mickelsens hånd):

Her vti skriffter oc regenskab paa geld, som K. M^t. bliffuer
skildug renttemesteren aff Zeland.

Jost Delyn.

Perg.stk., påklæbet et bilag til Hermen Willemszons regnskab.
I pk. 25, nr. 20.

58. The Holsters opsigelsse breffue oc danske opsigelff [sic!] breff
oc andre som thend handel [p]aarører.

Perg.stk., påklæbet et nyere omslag. I pk. 9.

59. Ordinancia paa mynth oc tol

Register paa Amage bønder

Register paa sisen vt aff Halmstad.

Perg.stk., klæbet bag på den »ordinancia«, der blev gjort i Lier vedr.
kongeparrets tjenere og deres kost, d. v. s. hofordning, men denne
er ikke kommet med på pergamentstykket. I pk. 30, nr. 22.

60. Allehonde copier aff atskillige breff.

Perg.stk., klæbet bag på en fortegnelse over det gamle og nye testa-
mentes bøger. I pk. 37, nr. 21.

Henrik Smith har endvidere med nogle undtagelser på forskellig
måde bagpå påtegnet de kvitteringer, som han indførte i Register-
bogen – se nr. 26. Der er tillige bevaret 4 pergamentsstykker med
navne på dem, der har givet kvittering, endelig en del omslag om
kvitteringerne med påskrift af Henrik Smith. At pergamentsstyk-
kerne ikke bærer noget nummer, kunne måske tyde på, at arbejdet
med kopibogen er foretaget før arkivordningen. Registret er dog
udarbejdet senere.

Tre etiketter er ikke forsynet med numre, men har dog forment-
lig hørt med til arkivordningen, nemlig:

Et pergamentsstykke, påklæbet Chr. Winters brev til Christiern 2.
1524 11/10 i pk. 16, nr. 2. Dets påskrift er:

Quitancier aff hertog Hinrick oc Erick aff Brunswigk mit andre
beplichtelsse breff.

Willicken Klincken.

Et andet, der ligger løst i pk. 29, nr. 35–39. Påskriften er:

Abbeden vti Gendt til sancte Peter

Stenhugeren vti Gent

Jost Auerbeck.

På Hans von Schønbergs skrivelse af 1523 9/12(?) til Christiern 2. i pk. 15, nr. 3 er det påklæbde stykke undtagelsesvis af papir. Påskriften er:

Her Hans van Schonebergk

Her Jorgen van Minckwitz

Cristoffel Dubenheim

Hans Weffueringk

Hinrick Horckenfelth.

To pergamentsetiketter, der ligeledes ikke er forsynet med numre, er skrevet af Hans Mickelsen. Den første er klæbet på skr. af 1526 20/1 fra Christiern 2. til Henrik van Lijt i pk. 36, nr. 61, den anden på koncept af [1529 6/11] til brev, der skal sendes til Cornelius Scepper i pk. 2, nr. 15. De har følgende ordlyd:

Her vti quittancier paa regnskabet aff K. May^{ts} skijb Marriien som Henric van Lijt solde. —

Her wtj er cupier aff sende breff, som Christiern scriffuer haffuer screffuit 1529.

I den første tid i udlandet har man i Christiern 2.s »kancelli« fortsat med i kongebrevene at oplyse, hvorvidt brevet var udfærdiget i henhold til kongens befaling samt anføre — i det nederste højre hjørne — skriverens eller sekretærens navn. Det gjaldt ikke mindst, når brevene var til kancelliets egne folk, således f. eks. fra kongen til sekretær Lambert Andersen. Senere hen er det sjældent at finde en påtegning af den art. Dorsalpåtegninger på indkomne breve er sikkert foretaget gennem hele perioden ved brevets ankomst, men det er ikke gennemført på alle breve. Hans Mickelsen har skrevet de fleste indholdsangivelser, ofte med år og dato for modtagelsen. Kongen har især i den senere periode på breve af stor vigtighed selv foretaget påtegningen, f. eks. har han på Ambrosius Höchstetter d. ældres og yngres skrivelse af 8. sept. 1529 bagpå skrevet: »Accept 13. dag october. Anno 29«. Ved Hans Mickelsens og Henrik Smiths arkivordning har sidstnævnte sorteret brevene efter brevskrivere og bagpå skrevet brevets årstal, hvor det ikke fandtes. Både han og Hans Mickelsen har undertiden skrevet årstal bagpå samme brev, og det hænder også, at Henrik Smith har skrevet en indholds-

angivelse. En del pergamenter har han lagt sammen med papirsbrevene, og på nogle af pergamentsbrevene har han også skrevet årstal bagpå. Han synes at have standset sit ordningsarbejde juni 1529.

Arkivets historie

Det er uvist, hvad der er sket med Christiern 2.s arkiv, da kongen for bestandig havde ophørt med at bebo slottet i Lier. Måske er det blevet overført til kirken i Lier. Under Grevefejden blev kongens ældste datter, prinsesse Dorothea i september 1535 formælet med pfalzgreve Frederik, den senere kurfyrst Frederik 2. af Pfalz. Dette fyrstepar søgte med kejserlig-burgundisk hjælp at vinde Danmarks trone, men da Christian 3. blev den sejrende i Grevefejden, var han i stand til ved tyske fyrsters hjælp at søge striden med pfalzgreven og Christiern 2.s døtre bilagt ved mægling. I anledning af disse mæglingsbestræbelser kommer Christiern 2.s arkiv på tale. Den 2. marts 1540 skrev således landgreve Philip af Hessen til Christian 3., at Pfalzgreve Frederik havde sendt sin sekretær Hubert af Lüttich (= Hubertus Thomas Leodius) til ham med den besked, at han, pfalzgreven, havde modtaget kurfyrsten af Sachsens og landgrevens skrivelse om at komme til et møde i Eisenach den 3. marts. Pfalzgreven var imidlertid ikke hjemme, da brevet kom, og kunne derfor ikke komme til et møde den dag, men han bad om, at landgreven og kurfyrsten ville fastsætte en anden dag omkring påske. Landgreven skrev endvidere til Christian 3., at han havde haft »gesellige« samtaler med Hubertus, og dennes udtalelser under disse samtaler fremsendte han til kongen i kopi, men fortroligt. Sekretær Hubertus havde bl. a. udtalt: »Pfaltzg. Fridrich berume sich grosser gerechtigkeit zu Denmarck, hab konig Christierns gantz cantzlej mehrerteil neulich kriegenn, dorin viel vfgerichter vertrege vnnd anders, so zwuschen konig Christiern vnnd konig Fridrichen gemacht, funden sampt andern briuen. — Item konig Christiern sey geleidt gegeben vnnd daruber gefangen worden«. ¹

Kurfyrst Johan Frederik af Sachsen og landgreve Philip meddelte

1. Ty Kanc. U. A. Hessen A I.

derpå i fællesskrivelse af 3. marts 1540 Christian 3., at de havde tilskrevet Pfalzgreven om at komme til forhandlinger i Schmalkalden onsdag i påskeugen.¹ Disse forhandlinger blev også ført i den første halvdel af april 1540. På Christian 3.s side var Breide Rantzau og kansler Wolfgang Utenhof til stede. I Utenhofs beretning om disse forhandlinger i Schmalkalden findes der dog ikke noget om Christiern 2.s arkiv.² H. Behrmann har i sit skrift: »Christian den Andens Fængsels- og Befrielses-Historie«, 1812, s. 128 f., citeret Hubert v. Lüttichs udtalelse om Christiern 2.s arkiv, men han henfører den ukorrekt til forhandlingerne i Schmalkalden. Senere forfattere (C. F. Allen, C. Rise Hansen), der har skrevet om Christiern 2.s arkiv, følger Behrmann.

Antagelig er det i anledning af ovennævnte mæglingsforhandlinger, at Pfalzgrev Frederik omkring 1540 har fået Christiern 2.s arkiv overdraget. Han har vel så ført det til sin hovedstad Heidelberg. Pfalzgreven og hans sekretær, Hubertus, er de første, der vides at have benyttet Christiern 2.s arkiv efter kongens fængsling.

Ærkebiskop Olav Engelbrechtsen af Trondhjem døde som landflygtig den 7. februar 1538 i Lier i Brabant. Der kendes ingen udtalelser om hans arkiv. Muligvis kan han før sin død selv have anbragt sit arkiv på samme sted som Christiern 2.s arkiv. Når Hubertus i sine udtalelser nævner overenskomster, der er oprettet imellem kong Christiern og kong Frederik, og straks derefter udtaler sig om lejdet til Christiern 2., der ikke blev holdt, har han måske tænkt på de norske sager, der findes i Olav Engelbrechtsens arkiv. Dette kan tyde på, at Pfalzgreven har fået Christiern 2.s og ærkebisp Olav Engelbrechtsens arkiver på én gang. Om Olav Engelbrechtsens efterladte gods – klenodier, guldsager m. m. – stredes derimod forskellige parter. Denne sag blev først helt afsluttet i 1548,³ da pfalzgreven fik godset overdraget. C. F. Allen skriver, at pfalzgreven efter en rettergang, der varede fra 1538–1545 kom i besiddelse i

1. Ty. Kanc. U. A. Sachsen A I.

2. Ty Kanc. U. A. Sachsen A II pk. 19.

3. Forhandlinger i Videnskabs-Selskabet i Christiania 1860, s. 1–10: Lange: »Nogle Oplysninger om Erkebiskop Olaf Engelbrektsens fra Norge medtagne Gods«. – Rigsarkivet i Haag: nr. 1188–1189 i J. L. van der Gouws registratur: Ambtenaren Central Bestuur, 1952.

det mindste af ærkebispens arkiv,¹ men han anfører ingen kilder herfor.

Det må anses som noget selvfølgeligt, at Christiern 2.s yngste datter, Hertuginde Christine af Lothringen, har haft kendskab til sin faders arkiv. I 1550 besøgte hun Lier, øjensynligt for at finde dokumenter fra Christiern 2.s tid i Lier.² Senere lod hun den italienske domherre Marcus Ubustus Corrigarius udarbejde det omfangsrige forsvarsskrift for Christiern 2.³

Da Christiern 2.s nærmeste slægt var uddød, har arkivalierne vel gennem årtier ligget ubenyttet hen. I 1622, da den kejserlige general Tilly i forening med Bayern indtog Heidelberg, har Bayern formentlig ført Christiern 2.s arkiv til den lille bayerske stad Amberg. Heidelbergs berømte bibliotek blev på samme tid givet til Vatikanet.

Omkring 1825 blev Christiern 2.s og Olav Engelbrechtsens arkiver ført fra Amberg til arkivet i München. Ved kgl. bayersk reskript af 22. dec. 1825 blev det pålagt overkonsistorialråd, dr. Heintz og sprogforskeren Oberlieutenant J. A. Schmeller at udarbejde en fortegnelse over arkivalierne. Denne fortegnelse er indledet med en beretning, dateret 15. juni 1826. Det oplyses i denne, at Christiern 2.s kancelli tidligere havde været i en god orden. Dette sås endnu af mange pergamentsetiketter og numre, der var skrevet med samme danske hånd, som havde skrevet kopibogen. Iøvrigt pointerede de to bayerske embedsmænd, at selvom også ærkebiskop Olavs kancellisager var blevet noget blandet med Christiern 2.s sager, tog de i betænkning at foretage en anden orden af papirerne, da mange af disse var uden navn og dato og kun var forståelige i den sammenhæng, hvori de lå. Det var ikke deres opgave at lave »regesta«, men kun en fortegnelse over sagerne. De havde opløst de større fascikler i flere mindre, hvorpå de havde foretaget en fortløbende nummerering af fasciklerne, idet de kort havde angivet indholdet af enhver fascikel. Påtegningen af fascikelnnummeret på akterne må ligeledes være foretaget samtidig hermed. Ved denne orden eller

1. C. F. Allen: Breve og Aktstykker til oplysning af Christiern den Andens og Frederik den Førstes Historie, s. XXXVI.

2. J. F. Sick: Nogle bidrag til Christiern den Andens Historie under Landflygtigheden, 1860, s. 12.

3. Kgl. Bibliotek. Ny kgl. Sml., fol. 602 b.

omlægning har bayrerne opløst Hans Mickelsens og Henrik Smiths »ordinantie«, foretaget i Lier, og formentlig er det ved samme lejlighed, at pergamentsstykkernes syning er opklippet, hvorefter stykkerne er blevet fastklæbet på akterne med voks, måske ikke altid på det oprindelige sted, og en del kan være gået tabt. Foruden beretningen, hvortil fortegnelsen lå som bilag I, udarbejdede de bayerske embedsmænd også et bilag II, nemlig: »Zusammenstellung der Fascikel-nummern nach Verwandtschaft ihres Inhalts«. Såvel beretning som de to bilag findes nu i fotografisk gengivelse i det danske rigsarkiv.

Ved ordningen i Bayern fremkom 172 fascikler, men to af dem, nr. 170–71 (1556, 1570), omhandler det kurpfalziske hus' personlige sager og er ikke blevet indlemmet i den såkaldte München-samling. Pergamentsbreve fandtes i fasciklerne 9, 29, 77, 128, 140, 168. Dette fremgår af selve indholdsangivelsen af fasciklerne og af påtegningen af fascikelnnummeret på pergamenterne. Disse pergamentsbreve synes dog at være blevet taget ud og lagt sammen med de øvrige pergamenter eller hovedbreve, der ikke var underkastet fascikelordningen. De danske afsendinge til München i 1827 fik nogen tid efter deres ankomst tilsendt »noget over 100 Pergaments Documenter«.¹ På den tid har man vel så i Bayern opgjort antallet af pergaments-diplomer og akter af forskelligt indhold til 115.

Endnu i 1825, da bayerske videnskabsmænd i München havde påbegyndt en arkivalisk gennemgang af Christiern 2.s og Olav Engelbrechtsens arkiver, var man i Danmark uvidende om, hvor Christiern 2.s udenlandske arkiv fandtes. Behrmanns ovennævnte skrift havde imidlertid givet stødet til, at biskop Fr. Münter i årene 1823–25 søgte at opspore, hvorvidt arkivalierne kunne findes i München, Mannheim eller Heidelberg. Denne eftersøgning fik i disse år ikke noget resultat. Men den 1. marts 1825 fik den danske gesandt ved forbundsdagen i Frankfurt efter ordre fra kongen instruks fra det udenrigske departement om at henvende sig til den bayerske gesandt med anmodning om at få foretaget en eftersøgning i arkivet i München. I tilfælde af, at arkivalierne blev fundet, skulle han under-

1. H. C. Reedtz til biskop Fr. Münter, september 1827, se C. Rise Hansen: Christian 2.s arkiv s. 17, 59.

søge, om der kunne fås kopier af dem. Året efter, august 1826, kunne gesandten til København sende den glædelige meddelelse om fundet af arkivalierne i Amberg og tillige indberette, at det bayerske hof ville tillade, at Danmark tog afskrifter af de sager, der angik Christiern 2.

I henhold til kgl. resolution af 10. marts 1827 sendtes kammerjunker, cand. jur. H. Chr. Reedtz og sekretær i udenrigsdepartementet M. P. Hvass i juni s. å. til München for at tage afskrifter af de omhandlede akter, idet der blev medgivet dem en instruktion. Efter at afskrivningen i München var tilendebragt, henlagde Reedtz arbejdet med at ordne og registrere afskrifterne til København. Den 22. marts 1828 kunne han fremsende afskrifter og ekstrakter, fordelte i 18 fascikler, til Departementet for de udenlandske sager tillige med hans originale fortegnelse, nu Rigsarkivets registratur nr. 68. I Reedtz's fortegnelse er optaget to stykker, der vedrører Sct. Clara kloster i Odense, nemlig udkast på pergament til brev af 27/12 1521 og Sct. Clarasøstrenes skrivelse til Christiern 2. af 5/2 1526. Disse to akter blev allerede i aug. 1826 af Bayern tilbudt Danmark. Akterne var dengang optaget i den bayerske fascikelordning, hvor de har fascikelnnummer 29. Derimod er de ikke optaget i det i Norge udarbejdede Generalkatalog, da de ikke har været i Norge. Reedtz og Hvass tog i München også afskrifter af dokumenter, der ikke tilhørte den såkaldte München-samling, således at deres afskriftssamling omfatter tiden 1442–1607.

Ved kgl. resolution af 24. maj 1828 bestemtes, at afskrifterne skulle opbevares i Gehejmearkivet. Dette skete dog først fra 1843. På grund af sit arbejde med en udgave, hvis titel var: Historiske Aktstykker til Danmarks og Kong Christian II's Historie, fornemmelig fra årene 1523 til 1532, af Bayerske og Nederlandske Arkiver, opbevarede Reedtz afskrifterne privat helt til 1842. På den tid var hans arbejde med udgaven gået i stå. Samme år rejste han fra København, men forinden havde han afleveret afskriftssamlingen i det udenrigske departements arkiv. Herfra kom den for en kortere tid til Finansdeputationen. I henhold til kgl. resolution af 4. februar 1843 blev såvel afskriftssamlingen som oplaget af trykte ark af ovennævnte udgave omsider afleveret til Gehejmearkivet. I 1907 blev afskrifterne anbragt i Rigsarkivets håndskriftssamling.

Den norske professor Gregers Fougner Lundh, der i 1828 opholdt sig i København, blev her bekendt med fundet af Christiern 2.s og ærkebiskop Olav Engelbrechtsens arkiver i Amberg og München. Hans meddelelse til akademiske kollegium i Christiania om dette fund førte til, at den svenske regering ved skrivelse af 6. januar 1829 pålagde den svenske gesandt i Wien, der også var akkrediteret hoffet i München, at anmode den bayerske regering om at få tilbageleveret de arkivalier, som ærkebiskop Olav Engelbrechtsen ulovligt havde bortført fra Norge. Arkivalierne var norsk statsejendom. Bayern havde imidlertid allerede i 1827 foreslået Sverige en udveksling af svenske arkivalier i den fundne samling med bayerske arkivalier, der var blevet ført til Sverige under 30-årskrigen. Selvom Sverige ikke kunne imødekomme Bayern i den henseende, fik den svensk-norske gesandt i Wien alligevel ved skrivelse af 2. juni 1829 fra den bayerske regering meddelelse om, at kongen af Bayern var villig til at tilbagegive til Sverige-Norge de arkivalier, der angik distrikterne Trondhjem, Tuterø og Castelle samt bispedømmerne og abbedierne Bergen, Hamar, Stavanger, Jemteland etc., det vil med andre ord sige Olav Engelbrechtsens arkiv¹.

I rigsarkivet i München var man på samme tid beskæftiget med at udskille de norske sager af samlingen. J. A. Schmeller fik den 4. juni 1829 af rigsarkivet i München tilstillet 53 nordiske pergamentsdokumenter, som han skulle fordele på de lande, de omhandlede. Norge tillagdes 40 stk., og disse henhører alle til Olav Engelbrechtsens arkiv. Schmellers fortegnelse er dateret den 23. s. m. De 25 fascikler akter, der blev tillagt Norge, er vel også udskilt samtidig hermed. Fougner Lundh, der var udset til at rejse til München for at modtage de norske sager, ankom dertil den 10. november s. å. Han viste straks utilfredshed med, at Bayern ikke havde tildelt Norge mere. Efter anmodning fik han tilladelse til at gennemgå de øvrige fascikler. Ved denne gennemgang konstaterede han, at der også i disse fandtes mange norske sager. Han satte sig nu det mål også at få udleveret til Norge Christiern 2.s arkiv eller med andre ord den hele samling. Under den synsvinkel må ikke alene hans to breve af 14.

1. R. M. Bowallius: Bidrag till historien om K. Christiern II:s archiv osv., i Meddelanden från svenska Riksarkivet I: (1879) s. 47.

og 19. november 1829 til den svensk-norske gesandt i Wien, men også hans brev af 22. s. m. til H. C. Reedtz i København ses. Denne tilskrev han nemlig, at han ville medbringe hjem også den danske del af samlingen, hvis det danske hof ville forlange det. Fougner Lundh har dog næppe brudt sig om at afvente noget svar fra Danmark, thi allerede den 6. december indgav han en skrivelse til den bayerske indenrigsminister, hvorved denne anmodedes om at udvirke hos den bayerske konge, at alle arkivalierne, der udgjorde en helhed, og hvoraf langt de fleste vedrørte Norge og Sverige, blev udleveret til hans regering. Ved skrivelse af 23. s. m. fra det bayerske rigsarkiv meddeltes det derpå Fougner Lundh, at kongen af Bayern ved resolution af 14. s. m. var gået ind på hans anmodning, dog på det vilkår, »dass, wie der Herr Bevollmächtigte schon im voraus auf das Bündigste verhiess, die Krone Schweden von nun an die Vertretung jeden Anspruchs, welchen die Krone Dänemark auf diese Archivalien machen könnte, übernehme«.

Dagen efter, den 24. december, overdrog det bayerske rigsarkiv den hele samling til Fougner Lundh. Han kvitterede for modtagelsen ved påtegninger på dr. Heintz og J. A. Schmellers beretning med fascikelfortegnelse af 15. juni 1826 og på J. A. Schmellers fortegnelse over pergamentsdokumenter (urkunden) af 23. juni 1829, der også haves i fotografisk gengivelse i det danske rigsarkiv.

At Fougner Lundh havde så let spil i München, skyldes sikkert for en del, at det for Bayern var forbundet med vanskelighed at dele Christiern 2.s arkiv imellem de nordiske lande. Den bayerske regerings opfattelse af sagen kendes her hidtil kun af den bayerske statsministers skrivelse af 6. januar 1830 til den bayerske gesandt ved forbundsdagen i Frankfurt, hvori det betones, at arkivalierne var udleveret til Fougner Lundh på de i den kgl. bayerske resolution nævnte to betingelser,¹ og at Lundh herom havde givet beroligende forsikringer. Det æquivalent, som Fougner Lundh ganske på egen hånd havde stillet Bayern i udsigt, nemlig en tilbagegivelse fra Sve-

1. Meddelelser fra det danske Rigsarkiv I, 1918: V. A. Secher: Opdagelsen og Erhvervelsen af Kong Kristiern II's Arkiv fra hans Ophold i Nederlandene 1523-31, s. 350.

rige af Würzburg-biblioteket til Bayern, har vel også virket til gunst for Sverige-Norge.

Set med en eftertids øjne havde det været langt bedre, hvis den danske regering straks i 1827 havde anmodet Bayern om at få Christiern 2.s arkiv udleveret i stedet for blot at anmode om at tage afskrifter deraf. Hverken imod H. C. Reedtz eller den danske regering er man dog tilbøjelig til at rette bebrejdelser, derimod nok mod de to sagkyndige, nemlig professor i Historie Laurits Engelstoft og biskop Fr. Münter, der gav det udenrigske departement råd.

Arkivets fordeling på Norge, Sverige og Danmark

I Christiania foretog prof. Lundh og lektor R. Keyser en registrering af München-samlingen, idet de udfærdigede katalogsedler eller lavede en seddelregistrant over alle akter. Sedlerne ordnedes kronologisk for hvert år, for så vidt akterne var dateret. Inden for de enkelte år blev akterne lagt i alfabetisk orden og derpå indført i et foliobind med fortløbende nummerering; dette indledtes med: »Katalog öfver de till den Münchenska Samling af Nordiska Arkivalier hörande Membran-Diplomer. April 1830«. – Antallet af pergamentsdiplomer er 115. Derefter følger 4315 papirsakter. Disse akter er opført med årstal for tiden 1277–1537 og har nr. 1–3372. Derefter følger: Diplomata incerti anni med nr. 3373–4284, »Efterskörd« for årene 1510, 1521, 1523 med nr. 4285–4289, Codices med nr. 4292–4300, Appendix med nr. 4301–4315. Til allersidst optegnelse om: »Errata«. – Kataloget slutter med: »Saaledes rigtigheden indført efter de originale af os udfærdigede Katalog-Sedler bevidne

Lundh. R. Keyser.«

Nummereringen er foretaget på den måde, at der på hver sag foroven med en knappenål er fastgjort et lille papirsstykke, hvorpå er opført først hovednummeret (HN) og derunder det nummer, akten har indenfor det enkelte år.

Fordelingen af akterne i München-samlingen mellem de tre nordiske lande skete i henhold til den svensk-norske konges resolution af 6. februar 1834 og var tilendebragt 24. april s. å. Delingen foretoges således, at »Archivalier som vedkomme de noget af Rigerne forhen

tilhørende, men senere tabte Provindser og Skatlande, skulle tilhøre det Rige, hvis Regjering de nu lyde«. ¹ Det fik til følge, at arkivalier, der vedrørte de skånske provinser og Jemteland, gik til Sverige. Delingskommissionen gav iøvrigt resolutionen en for Norge og Sverige så gunstig fortolkning som vel muligt. Denne deling har efter 1939 ingen praktisk betydning, kun en historisk.

Den del, som Danmark modtog i 1834, er opført i Rigsarkivets registratur nr. 80 B. Det var ialt 340 numre.

Ved udveksling mellem rigsarkiverne i København og Stockholm i 1929 afgav Sverige til Danmark 12 pergamentsbreve og 260 numre på papir tilligemed *Generalkataloget*², nu Rigsarkivets registratur nr. 80 A. Det fremgår af rigsarkivets arkivdesignation nr. 161 vedr. udvekslingen med Sverige, at Sverige havde tilbageholdt 5 pergamentsbreve af München-samlingen, heraf var to, nr. 72–73, 1528 10/2, udvekslet med Norge. Af selve München-samlingen har Sverige endnu:

Pergamentsbreve: 1494 22/8 (med vidisse af 1436 1/5), gl. sign. nr. 4. Stockholms stads privilegiebreve.

1516 19/11, gl. sign. nr. 14. Knut Eskilssons skøde på Venngarnn. 1607 8/6, notarialinstrument, gl. sign. nr. 113.

Papirsbreve: HN 2, 1420 9/3.

HN 9, 1381 29/7, 1471 12. ell. 19/7, 1486 16/5.

HN 10, 1364 29/8, 1498 25/7, 1510 7/5.

HN 18, 1514 29/7.

Alle papirsbrevene vedrører Jemteland. Det er afskrifter med undtagelse af brevet af 1514 29/7.

Endvidere har Sverige beholdt:

Registrum prediorum monasterij Castelle 1485, perg. (HN 4293b).

Ved udvekslingen mellem rigsarkiverne i København og Oslo i 1939 modtog Danmark som en gave fra Norge en del af München-samlingen, nemlig den del af Christiern 2.s arkiv, som Norge fik i 1834, dog undtagen 13 stykker. En udførlig nummerfortegnelse over afleveringen findes i rigsarkivets arkivfortegnelse nr. 174.

1. Meddelelser fra det danske Rigsarkiv I, s. 379 f. (C. F. Allens beretning).

2. Dette eksemplar er anvendt ved ovenstående beskrivelse.

De 13 stk., hvoraf Norge har skænket Danmark en film, er følgende:

Pergamentsbrev: Frans 1. af Frankrig til Christiern 2. 20/7 u. år, gl. sign. nr. 114.

Papirsbreve:

HN 163. Ang. købmandsgods i Tønsberg 1522.

HN 181. Bergen til Christiern 2. 1523 29/1.

HN 182. Købmændenes oldermænd i Bergen til Christiern 2. 1523 27/1.

HN 451. Otte Holgersen Rosenkrantz til Christiern 2. om fru Ingerd Erlandsdatter 1523 16/3.

HN 535. Lycke Mule til Lambert Andersen 1523 23/8.

HN 632. Trondhjems domkapitel til Christiern 2. 1523 4/6.

HN 670. Udkast til brev vedr. ærkebispervalget 1523 24/3.

HN 679. [Michel Blick] til Lambert Andersen og Hans Mickelsen 1523 23/8.

HN 718. Michel Blick til Christiern 2. 1524 16/2 (?).

HN 3554. Christiern 2. overdrager provstiet i Bergen til kansler Claus Pedersen. – Sammes anbefalingsskr. for Jørgen Hansen til brug på en rejse til Amsterdam. Udat. konc.

HN 3705. Godskalk Eriksen til Christiern 2. [1530] 24/4.

HN 3924. Register over klenodier i Oslo domkirke. Udat.

Den norske ordning af München-samlingen, hvorved de udaterede sager (ca. 912 numre) for en hel del må være blevet skilt ud fra den sammenhæng, hvori de oprindeligt befandtes, bragte ikke lidt forvirring i Christiern 2.s arkiv. Hertil kom, at delingsbestemmelsen om, at arkivalier vedrørende tabte provinser skulle følge det rige, hvortil de nu hørte, blev taget bogstaveligt, således at et brev og en tilhørende »seddel« i mere end et tilfælde er blevet skilt fra hinanden. Når V. A. Secher nærmest sammenligner den oprindelige orden i Christiern 2.s arkiv med moderne ministerielle journalsager, er dette på den anden side at gå lidt vidt.

I den nuværende ordning er München-samlingen betragtet som en helhed. Der er ikke taget hensyn til, at dele deraf tidligere har ligget i Norge og Sverige. Pergamentsbrevene er lagt i en kronologisk række og nummereret. De indkomne breve er for fyrsternes vedkommende – dog undtagen den kejserlige familie – opstillet efter lande. I hoved-

sagen er rækkefølgen den samme som i Tyske Kancellis udenlandske afdeling. Iøvrigt henvises til den efterfølgende registratur.

Kildeudgaver og fremstillinger angående München-samlingen

Allen, C. F.: Breve og Aktstykker til Oplysning af Christiern den Andens og Frederik den Førstes Historie I (1519–1531), 1854. – Dette bind indeholder alene dokumenter fra München-samlingen. Nogle af brevene er ikke med-delt in extenso.

Ekdahl, N. J.: Christiern II.s Arkiv. – Handlingar rörande Severin Norby och de under hans Ledning stående Krigsföretagen mot Sverige I–III. 1835–36. – Bd. IV af samme værk: Bihang till Christiern II.s Arkiv, 1842, indeholder ikke dokumenter fra München-samlingen.

Joachim, Erich: Die Politik des letzten Hochmeisters in Preussen, 3. Theil 1521–1525, se Publikationen aus den K. Preussischen Staatsarchiven, bd. 61, 1895. – Til denne afhandling er knyttet en udgave af Urkunden und Akten. Heri findes ganske vist ikke akter fra München-samlingen, men f.eks. kan et brudstykke af en regning fra 1524 i München-samlingen vedr. høj-mesteren suppleres ved hjælp af denne udgave.

Kalkar, E. H.: Aktstykker henhørende til Danmarks Historie i Reformations-tiden, 1845. Heri er trykt Christiern 2.s proklamation til Jylland i 1526.

Kernkamp, G. W. har i Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap te Utrecht, bd. XXXVI 1915, s. 255–329 udgivet Rekeningen van Pompejus Occo aan Koning Christiaan II van Denemarken, 1520–1523.

Reedtz, H. C.: Historiske Aktstykker til Danmarks og Kong Christian II's Historie, fornemmelig fra Aarene 1523 til 1532, af Bayerske og Nederlandske Arkiver, Første Afdeling, indeholdende Historiske Aktstykker. Trykt København 1830–31. Er ufuldendt og går kun til 2. marts 1523.

Diplomatarium Norvegicum II–XVI, XVIII, 1852–1919, indeholder dokumenter fra München-samlingen, men naturligvis flest fra ærkebiskop Olav Engelbrechtsens arkiv. Jfr. Svensk Historisk Tidsskr. 1892, s. 362 ff.

Samlinger til det norske Folks Sprog og Historie (Norske Magazin) I–II, 1833–1834. – I disse bind har Gregers Fougner Lundh udgivet en stor del af de norske dokumenter i München-samlingen, nemlig: Nye bidrag til den gamle norske Provinds Jamtelands Historie (I, 34–86). Breve fra K. Frederik den Førstes Tid og kort efter, angående Tilbagegivelsen af det af K. Gustaf i Sverige den norske Krone forholdte Landskab Viken og ellers oplysende det da værende Forhold til Sverige (I, 325–358). Bidrag til Oplysning om Hr. Peder Cantsler og Mester Knut samt den saakaldte Dal-junker eller falske Nils Sture og flere svenske Oprørere med Hensyn til deres Forbindelser i Norge i Kong Frederik den Førstes Tid (I, 478–552). Breve til Oplysning af Norges Historie i Aaret 1531 (II, 33–98). Breve til Oplysning af Norges Historie i Aaret 1532 (II, 214–245), Et Tillæg til

de Jamteland vedkommende Breve (II, 361-364). Bidrag til Norges gamle Skatland Færøernes Historie (II, 365-378).

Hanserecesse, bd. VIII-IX, 1910, 1913, har optaget mange numre af München-samlingen, men hovedsagelig er det fra tidligere tryk, nemlig Allen: Breve og Aktstykker, Diplomatarium Norvegicum og Ekdahl: Christiørn IIs Arkiv.

Diplomatarium Flensborgense II, 1873. Heri har H. C. P. Sejdelin trykt Tiel Petersen af Flensborgs gældsbreve 1511-12 til Gregers Mikkelsen af Ribe og dennes fuldmagt fra 1520 til kongens sekretær Lambert Andersen til at indkræve det beløb, som Tiel Petersen resterede med. Endvidere er her trykt en del breve, der har berøring med Flensborg.

Aktstykker til Nordens Historie i Grevefejdens Tid, udgivet af C. Paludan Müller, Anden Samling, 1853. Heri er udgivet en del breve af den norske del af München-samlingen, nemlig fra Olav Engelbrechtsens arkiv.

I Danmark er C. F. Allen den første, der gør udstrakt brug af München-samlingen. I årene 1842-44 udarbejdede han en magisterafhandling med titel: »De rebus Christiani secundi, Daniae, Norvegiae, Sueciae regis exsulis commentatio«. Pars I. Omfatter årene 1523-25. Hertil har han i udstrakt grad benyttet München-samlingen. Det i 1854 udsendte Bind: Breve og Aktstykker, efterfulgtes i 1864 af første bind af hans store fremstilling, hvis hovedtitel er: De tre nordiske Rigers Historie under Hans, Christiørn den Anden, Frederik den Første, Gustav Vasa, Grevefejden 1497-1536. Ved sin død i 1871 var han dog ikke nået længere end til 1527.

I indledningen til Breve og Aktstykker har Allen givet en historisk skildring af de danskes forsøg på at finde frem til Christiørn 2.s udenlandske arkiv, idet han videre omtaler fundet i Amberg, overflytningen til München, Norges erhvervelse af samlingen og den derpå følgende fordeling af denne, foretaget i Christiania. Hans skildring, navnlig om fordelingen, blev suppleret ved afhandlinger af R. M. Bowallius og af V. A. Secher, se indledningen s. 24-25. C. Molbech havde iøvrigt allerede i 1846 i sin anmeldelse af Allens ovennævnte akademiske afhandling beklaget, at Christian den Andens arkiv i Bayern var blevet adspjlettet i tre højst ulige dele (Hist. Tidsskr. VI s. 629). En røst fra Norges side i denne sag er Halvdan Kohts biografi af Gregers Fougner Lundh i Norsk Biografisk Leksikon VIII, 1938.

I 1958 udsendte C. Rise Hansen: Christian 2.s arkiv, dets opda-

gelse i München og den tidligste udgivelse af aktstykker derfra. Fremstillingen skildrer opdagelsen af arkivet i München, H. C. Reedtz' sendelse dertil og de danskes erhvervelse af en afskriftssamling samt Reedtz' arbejde med en udgave af aktstykker fra denne samling og grunden til, at udgaven blev ufuldendt. I indledningen til nærværende registratur er Rise Hansens bog stærkt benyttet.

I det norske værk af Per Sveaas Andersen: Rudolf Keyser, Oslo-Bergen 1961, findes et kapitel: Den münchenske diplomsamling og Riksarkivets ordning, s. 133. Her skildres lektor R. Keyser's arbejde med registreringen af München-samlingen og hans medvirken ved fordelingen af samlingen mellem de tre nordiske lande.

Af ovenstående ses, at det var danskeren H. C. Reedtz, der først søgte at gøre akterne i München-samlingen kendt for en videre kreds. I den første del af 1830'erne har nordmanden Fougner Lundh udgivet akter vedrørende Norge, mens den svenske pastor N. J. Ekdahl har udgivet akter vedrørende Søren Norby og Gotland. C. F. Allen var derimod den af de nordiske historikere, der først gjorde udstrakt brug af München-samlingen til historiske fremstillinger.

De afskrifter, som Danmark lod tage i München 1827-28, har ikke ligget helt ubenyttet hen, selvom også Reedtz opgav udgiverarbejdet. Den belgiske professor i Bruxelles J. J. Altmeyer var i tiden omkring 1840 beskæftiget med studier vedrørende Nederlandenes forhold til Nordeuropa. I sin bog: Isabelle d'Autriche et Christiørn II, 1842, skriver han s. 17, at han besøgte Amager den 12. september 1841, og at han i Reedtz' trykte samling havde fundet Christiørn 2.s privilegium, hvorved kongen overdrog øen Amager til 184 hollandske bønder. Om Reedtz skriver han følgende: »M. de Reedtz, secrétaire au département des affaires étrangères, à Copenhague, faisait partie de la mission scientifique chargée de copier à Munich les archives perdues de Christiørn II. Cet homme distingué sous tous les rapports en a publié quelques pièces, et a eu la bonté de mettre à ma disposition toutes les autres, formant 18 fascicules in-folio«. Altmeyer har da også benyttet afskriftssamlingen meget til sin ovennævnte bog om dronning Elisabeth og Christiørn 2. Efter den tid er afskrifterne ikke blevet meget brugt. Dog kan det nævnes, at forfatterne de Saint-Genois og Ijssel de Schepper citerer

Reedtz's »collection« i værket: Missions diplomatiques de 1523 à 1555 de Corneille Duplicius de Schepper, ambassadeur de Christiern II, de Charles V, de Ferdinand I et de Marie de Hongrie, 1856.

Den omstændighed iøvrigt, at den største del af Christiern 2.s udenlandske arkiv er blevet opbevaret i Norge i tiden fra 1830–1939, har vel været grunden til, at man her i landet nøjedes med at bruge den del af arkivet, der fandtes her, og det af Ekdahl, Fougner Lundh og Allen trykte materiale. – I kirkehistorisk henseende har dronning Elisabeth interesseret kirkelige forfattere. Chr. H. Kalkar har således i: Archiv für Staats- und Kirchengeschichte der Herzogthümer Schleswig, Holstein, Lauenburg o.s.v. bd. V, 1843, skildret: Isabella von Oesterreich, Gemahlin Christiern's des zweiten, Königin von Danemark. Her citeres den utrykte München-samling kun en enkelt gang. I kunstnerisk henseende er dronning Elisabeths gravmæle i Gent skildret af Henny Glarbo i Kunstmuseets Årsskrift 1926–28. Her er ikke benyttet pergamentsbrevet af 26. sept. 1528, udstedt af staden Gent, vedrørende fuldførelsen af gravmælet over dronningen. Det skyldes uden tvivl, at dette brev først i 1939 kom til Danmark. I sproghistorisk henseende er brevene i München-samlingen f. eks. benyttet af Johs. Brøndum Nielsen i hans disputats fra 1914: Sproglig Forfatterbestemmelse.

A. Pergamentsbreve 1493–1536

De i oplysningerne om gl. sign. anførte tal refererer til Hovedkataloget over München-samlingen (Reg. nr. 80 A i Rigsarkivet).

1. 1493 24/3 Hertug Henrik den ældre af Braunschweig-Lüneburgs gælds-brev til kong Hans på 3000 rh. gl.
[1 segl].
Gl. sign.: Perg. nr. 3. Repert. 7381.
Breve fra lande med andet årsskifte (påske eller jul) er opført med årsskifte 1. januar, idet brevets eget årstal er tilføjet i parentes bagefter.
2. 1496 10/1 Kong Hans forpligter sig til at udbetale til sin broder hertug Frederik 28970 rh. gl., svarende til dennes andel af det af deres moder efterladte pantegods i Danmark.
Gennemskåret.
1 segl.
Gl. sign.: Perg. nr. 5. Repert. 8071.
3. 1496 u. d. Notarialinstrument, at Johannes Jacobi, ærkedegn i Aarhus, blev indsat som provst i Lunde kapitel.
Med notarmærke.
Gl. sign.: Perg. nr. 6. Repert. 8314.
4. 1499 10/11 Notarialinstrument vedr. tre dokumenter, nemlig 1492 16/3 (Repert. 7089), 1492 17/4 (Repert. 7113) og 1492 2/5 (Repert. 7126), omhandlende, at lybske udliggere havde taget et af bispen af Roskilde udsendt skib og henrettet mandskabet, hvoriblandt var adelsmanden Jørgen Friis.
Med notarmærke.
Gl. sign.: Perg. nr. 8.
5. 1516 28/11 Notarialinstrument, at magister Paulus Andree, pastor og rector principalis til Wersleff i Børglum stift, resignerede til fordel for sin broder, magister Lambertus, canonicus Ripensis.
Med notarmærke.
Gl. sign.: Perg. nr. 15.
6. 1520 10/4 Christiern 2. til Gottschalcus, biskop i Slesvig. Bevilling, at Johannes Ebones, rector ecclesie parochialis

Berdt (Tyrstrup herred), må resignere til fordel for Lambertus Andree, kongens sekretær, »juratus« og canonicus Ripensis.

1 segl i blikkapsel.

Gl. sign.: Perg. nr. 18.

7. 1520 7/9 Gøstaff, ærkebisp i Upsala, Matthias i Strengnes og Otthe i Westeraars bisper, 6 riddere og 6 væbnere, Sveriges riges råd, overantvorder Christiern 2. Stockholms slot i en fri slotslov. Efter kongens død skal slotsloven holdes til hans søns hånd, efter dennes død til dronning Elisabeths hånd og efter hendes død til ærkebisp i Upsalas og Sveriges riges råds hånd.

13 segl; til to seglremme har der ikke været fastgjort segl; det er Erik Johansens og Erik Rynings segl, der mangler.

Gl. sign.: Perg. nr. 20.

8. 1520 8/9 4 borgmestre og 25 rådmænd samt menige borgere i Stockholms stad sværger Christiern 2. huldskab og mandskab og lover at holde Stockholms stad til hans hånd og efter hans død til hans søns hånd, efter dennes død til dronning Elisabeths hånd og efter hendes død til Sveriges riges råds hånd.

1 segl.

Gl. sign.: Perg. nr. 21.

9. 1520 22/11 4 borgmestre og 16 rådmænd samt menige borgere i Stockholms stad sværger osv. som ovenfor.

1 segl.

Gl. sign.: Perg. nr. 22.

10. 1521 24/5 Jørgen v. d. Wisches genbrev på Segeberg slot.

1 segl.

Gl. sign.: Perg. nr. 24.

11. 1521 21/7 Kejser Carl 5. ophæver bisperne af Lübecks ret til efterforlening af Holsten og overdrager denne ret til Christiern 2.

[1 segl]. Brevet er tr. efter orig. i H. C. Reedtz: Historiske Aktstykker s. 20. Det fremgår heraf, at seglet dengang ikke var tabt, men det knustes under transporten til Norge.

Gl. sign.: Perg. nr. 25.

12. 1521 21/7 Kejser Carl 5. forlener Christiern 2. med hertugdømmet Holsten m. m.

1 segl.

Gl. sign.: Perg. nr. 26.

13. 1521 24/7 Kejser Carl 5. overdrager til Christiern 2. aktsfuldstrækningen over hertug Henrik d. æ. (sic) af Braunschweig-Lüneburg, biskop Johannes af Hildesheim og greven af Schauenburg m. fl.

Med rester af bagpå påtrykt segl.

Gl. sign.: Perg. nr. 27.

14. 1522 5/8 Lübeck til kurfyrst Joachim af Brandenburg, hertug Albrecht af Mecklenburg, hertug Christian af Slesvig og Holsten samt biskop Henrik af Ratzeburg. Kreditiv for pronotar Bernth Heynemann.

Med rester af bagpå påtrykt segl.

Gl. sign.: Perg. nr. 29.

15. 1522 5/8 Samme til samme. Som svar på adressaternes skrivelse vil Lübeck sende sin sekretær til dem.

Med rester af bagpå påtrykt segl.

Gl. sign.: Perg. nr. 30.

16. 1522 8/8 Lübeck til kurfyrst Joachim af Brandenburg, hertug Albrecht af Mecklenburg og biskop Henrik af Ratzeburg, at det er beredt til videre forhandlinger.

Med rester af bagpå påtrykt segl.

Gl. sign.: Perg. nr. 28.

17. 1522 10/8 Samme til samme. Lübeck vil efter forhandlinger med borgerne svare på adressaternes skrivelse med det vedlagte forslag til mindelig overenskomst.

Med rester af bagpå påtrykt segl.

Gl. sign.: Perg. nr. 32.

18. 1522 10/8 Samme til samme. Lübeck meddeler, at dets tilbud ved de førte forhandlinger i Rendsborg med den lybske protonotar ikke ganske er opfattet således, som de var ment m. v.

Med rester af bagpå påtrykt segl.

Gl. sign.: Perg. nr. 36.

19. 1522 11/8 Samme til samme. Lübeck meddeler, at man har overvejet de omhandlede artikler vedr. en mindelig overenskomst med kong Christiern, men mener ikke, at artiklerne vil kunne hidføre en bilæggelse af striden.
Med bagpå påtrykt segl, delvis bevaret.
Gl. sign.: Perg. nr. 33.
20. 1522 14/8 Lübeck til kurfyrst Joachim af Brandenburg, hertug Frederik af Slesvig og Holsten, hertug Albrecht af Mecklenburg og biskop Henrik af Ratzeburg, at det vil sende rådssendebud til Segeberg.
Med rester af bagpå påtrykt segl.
Gl. sign.: Perg. nr. 34.
21. 1522 29/12 Christiern 2. giver Sibrecht Wyllems kvittering for aflagt regnskab.
[1 segl], 2 seglhuller.
Gl. sign.: Perg. nr. 35.
Jfr. en mindre udførlig koncept på papir af 1523 13/3, der forneden også har datoen 1522 20/11. – Kvitteringen er indført i Registerbogen efter pergamentsbrevet.
22. 1523 25/2 Borgmestre og rådmænd i Lübeck tilsender Seueryn Norby, høvedsmand på Kalmar, efter anmodning af Danmarks riges råder i Jylland et brev fra sidstnævnte.
Med rester af bagpå påtrykt segl.
Gl. sign.: Perg. nr. 37.
23. 1523 9/3 Ærkebiskop Christoffer af Bremens kvittering til Christiern 2. for 2000 rh. gl., som han har modtaget på den sum gylden, kongen skyldte ham.
1 segl.
Gl. sign.: Perg. nr. 38.
Bilag: Ærkebiskoppens tjener, Hinricus Vedderßens kvittering af 24. s. m. for af Clemens v. d. Wisch, drost i Bramsted, at have modtaget 200 af de 2000 gl. (papir).
24. 1523 31/7 Christiern 2. anmoder kejser Carl 5. om hjælp mod hertugen af Holsten og mod Lübeck i h. t. den i kopi vedlagte instruktion, medgivet gesandter fra nogle kurfyrster og fyrster til ærkehertuginde Margarete, og tillige om, at kejse-

- ren uden ændringer vil udfærdige »die acht vnnd gebots-briefe« i h. t. de ligeledes medfølgende kopier.
Med rigsseglet påtrykt bagpå.
Gl. sign.: Perg. nr. 41.
25. 1523 1/9 Kardinalen af York Thomas (Wolsey) kundgør, at den af Lübeckernes orator for ærkehertuginde Margarete i Mecheln fremførte beskyldning mod kong Christiern 2., at han under sit ophold i England skulle have bestræbt sig for at skade Lübecks privilegier i dette land, er ugrundet.
1 segl.
Gl. sign.: Perg. nr. 42.
26. 1524 21/4 Johan Weze, electus til Lund, erklærer sig villig til at resignere sin ret til Lunde ærkestift mod for livstid at få en årlig pension på 500 rh. gl., da kong Christiern og dronning Isabellas undersåtter ikke ønsker at antage ham som en udlænding til ærkebisp.
1 segl.
Gl. sign.: Perg. nr. 43.
Bilag: Kopi, bekræftet »per me Henricum Fabrum Elzebogn. Lunden. dioc. clericum sacra imperiali aucte notarium publicum« (papir).
27. 1524 23/4 Notarialinstrument om, at højmaster, markgreve Albrechts gesandter Herman von Roden og Bastian Startz i nærværelse af kong Christierns »wortheldere«, Georg v. Mingwitz, fremlagde højmasterens protestation mod overenskomsten i Jüterbogk, da kongen ikke præsterede betaling; herpå meddelte von Mingwitz dem kongens svar, i hvilket han forkaster protestationen som stridende imod overenskomsten imellem kongen, kurfyrsten af Brandenburg og Hans v. Rebitz, højmasterens befuldmægtigede, i Jüterbogk og Kølne an der Spree 1523.
Med notarmærke.
Gl. sign.: Perg. nr. 44 og 45.
Findes i 2 eksemplarer.
28. 1524 12/6 »Rathßmeister« og råd i Erfurts lejde til dronning Elisabet til med følge at kunne drage ind og ud af staden og dens område.
Med ringe rester af bagpå påtrykt segl.
Gl. sign.: Perg. nr. 46.

29. 1525 28/2 Franciscus, konfirmeret administrator af Minden stift, hertug til Braunschweig, giver Christiern 2. kvittering for 10661 rh. gl. i guld og mønt, modtaget i h. t. hans bestallingsbrev som sold for ham selv, hans ryttere og knægte.
1 segl.
Gl. sign.: Perg. nr. 53.
30. 1525 17/4 Henricus Cordes tilstår at have fået tilbagebetalt de 300 mark lybsk, der tilkom hans vicarie i sognekirken i Itzehoe, og som kong Christiern havde lånt af ham imod pant i Rendsborgtolden.
Foruden af Henrik Cordes tillige forseglet af Hans Mickelsen med vedhængende segl. Af disse er kun Hans Mickelsens bevaret, af Henrik Cordes' kun et stykke seglrem.
Gl. sign.: Perg. nr. 54.
31. 1525 24/8 Frederik 1. udsteder amnesti for Søren Norby, embedsmand på Sølvitsborg, der nu har antvordet kongen slotsloven til Visborg slot, og for hans tjenere på Visborg, indtil de dertil beskikkede rigsråder kommer med Søren Norby til Visborg.
[1 segl], 2 seglhuller.
Gl. sign.: Perg. nr. 55.
32. 1525 27/8 Frederik 1.s fuldmagt til sine råder Otte Krumpen og Holger Greerßen til at rejse til Gotland og der at forhandle med de lybskes befuldmægtigede sendebud, med Søren Norby og med Otte Andersen og hans medbrødre i slotsloven.
1 segl.
Gl. sign.: Perg. nr. 56.
33. 1526 9/2 Notarialinstrument af ægteskabskontrakten af 1514 29/4 mellem Christiern 2. og Isabella af Burgund.
Med notarmærker.
Gl. sign.: Perg. nr. 115 og 12.
Bilag: Ufuldendt og udat. »vidimus« (transsumpt) af abbed Gerard i Sct. Peters kloster ved Gent. Originalen til ægteskabskontrakten findes i Vatikanets arkiv.

34. 1526 (1525) 9/2 Kontrakt med Willem Dedelinc, »plattenmakere«, om, at han skal lave en metalplade af messing med deri indskreven gravskrift over dronning Elisabet.
Udskåren skrift i 2 eksemplarer.
Gl. sign.: Perg. nr. 59 og 60.
35. 1526 (1525) 14/2 Kontrakt med Jan de Smytere, billedsnider, om at levere og lave af alabast i Sct. Peters kirke ved Gent en indfatning til epitafiet (dvs. gravskriften) over dronning Elisabet m. m.
Udskåren skrift i 2 eksemplarer.
Gl. sign.: Perg. nr. 61 og 62.
36. 1526 28/2 Staden Liers vidisse af kejser Carl 5.s skrivelse af 1525 20/5 til Wismar og alle andre hansestæder, hvorved det påbydes dem ikke at støtte hertug Frederik af Holsten imod Christiern 2.
Uden segl, 2 seglhuller.
Gl. sign.: Perg. nr. 64.
37. 1526 [april-maj] Notarialinstrument af kejserlig notar Georg Friberg vedr. hans insinuerer af det kejserlige mandat til bedste for Christiern 2. overfor Frederik 1. og stæderne Lübeck og Wismar.
Med notarmærke.
Gl. sign.: Perg. nr. 67.
38. 1526 12/5 Kurfyrst Joachim af Brandenburgs åbne brev om, at han og højmaster, markgreve Albrecht i sin tid, da Christiern 2. for at tilbageerobre sine riger bestaltede grev Dieterich af Manderscheid og grev Wirich von Thun samt nogle ryttere, forskrev sig som selvskyldnerkautionister med hensyn til soldens betaling. Da de to grever med deres ryttere maner om betaling, har kurfyrsten måttet forskrive sig til at betale den halve sum og tillige erstatning for lidt skade. Kurfyrsten har da lagt denne sum til den øvrige, som Christiern 2. skylder ham.
1 segl.
Gl. sign.: Perg. nr. 68.

39. 1526 25/5 Hertug Albrecht af Mecklenburgs genbrev på Segeberg slot og amt.

[1 segl], kun det øverste af seglremmen er bevaret.
Gl. sign.: Perg. nr. 69.

40. 1527 (1526) 9/2 Christiern 2.s fuldmagt til Ambrosius Hoighsteter, Gheerijt Sterck og Lazarus Tucher, købmænd i Antwerpen, til at låne en sum penge imod behørig obligation og med panteret (hypotek) i den samling klenodier (suluerwerck, baggen, gesteente ende andere clenodien), som Ambrosius Hoighsteter og Gheerijt Sterck har modtaget i h. t. et certeparti (cyrograph).

Uden segl, kun 2 seglhuller.
Kongens underskrift er gennemskåret og delvis afrevet.
Gl. sign.: Perg. nr. 63.

41. 1527 (1526) 1/3 Christiern 2.s fuldmagt til (navnene in blanco) at modtage fra og give kvittering til Ambrosius Hoighsteter og Gheerijt Sterck, købmænd i Antwerpen, for en sådan sum penge, som disse har skaffet mod at give sikkerhed i klenodier og 3 breve »van obligatien«, udstedt af herrerne van Berghen, van Bueren og van Bevern, og hver lydende på 1000 pund gr. »vleems«.

Uden segl og seglhuller, men med kongens underskrift.
Gl. sign.: Perg. nr. 65.

42. 1527 (1526) 1/3 Christiern 2. tilstår at have oppebåret fra Ambrosius Hoighsteter og Gheerijt Sterck, købmænd i Antwerpen, en sum (summens størrelse in blanco) i »gouden gulden« à 28 styvers, som de har skaffet mod sikkerhed i »sulueren vergulden stucken, diuerse gouden bagghen met gesteenten ende drie gouden peerlen habijten«. Kongen lover tilbagebetaling om et år, regnet fra nærværende brevs dato.

Uden segl og seglhuller, men med kongens underskrift.
Gl. sign.: Perg. nr. 66.

43. 1527 (1526) (dag og dateringssted in blanco). Kvittering fra Christiern 2. som i ovenstående brev, og derefter: kvittering for desuden at have modtaget (summen in blanco) i samme slags gylden mod sikkerhed i tre obligationer, udstedt af

herrerne van Berghen, van Bueren og van Bevern, hver på 1000 pund gr. vl., hvilke breve Ambrosius Hoighsteter og Gheerijt Sterck også har fået overdraget.

Uden segl og seglhuller, men med kongens underskrift.
Gl. sign.: Perg. nr. 70.

44. 1527 (1528) 26/12 Christiern 2. kundgør, at han er kommet overens med hertug Ernst af Braunschweig-Lüneburg om at ville betale hertugen 10 000 rh. guldgylden til dækning af den gæld, kongen står i restance med til hertugens fader samt til erstatning for den skade, som det skete »durchzug« i hertug Ernsts lande havde forvoldt. Betaling skal erlægges i det førstfølgende omslag i Kiel, når kongen eller hans arvinger har tilbageerobret Danmark og har haft regeringen i 1 år.

Uden segl, men med 2 seglhuller.
Gl. sign.: Perg. nr. 77.

45. 1528 26/9 »Scepen« og råd i staden Gent indgår overenskomst med stenhugger fra Mecheln Hanskin myn Herre om at fuldføre det arbejde ved gravmælet over dronning Elisabet, som Jan de Smyter, billedsnider, ikke har fået udført på grund af sin død.

[1 segl]. Seglremmen er bevaret.
Gl. sign.: Perg. nr. 75.

46. [1528] Christiern 2. forskriver sig til at ville tilbagelevere til kurfyrsteparret af Brandenburg »dy kleynoth, silbergeschyrr, geschmuck vnd anders«, som det velmenende har forstrakt ham med, og som han skulle have givet tilbage Michaelis 1527, til påske 1528, idet kurfyrsteparret på kongens bøn har forlænget fristen for tilbageleveringen.

Uden segl og seglhuller.
Gl. sign.: Perg. nr. 78.

På en indlagt seddel er skrevet med Hans Mickelsens hånd: »1528. En vtscrift som macht paa ligger om nogre lontte kleinodia. Verschreybung, so marggraff Joachim solt gescheen sein anno 28 paa nogre kleinodia«.

47. 1528 16/10 Christiern 2. giver fuldmagt til Tyman Paesz, Henric de Lijts familiaris, til at kræve og modtage af kongen

af Skotland eller hans skatmester 1800 fl. current flandrice, vurderingssummen for de »certa arma, pulueris bombardarum et alia bello necessaria«, som året i forvejen af Gotskalk Eriksen, kansler, blev ført til Skotland og deponeret hos Robert de Bartown, men som kongen af Skotland fik til eget brug, idet Henric de Lijt bliver manet for betaling af disse krigsvåben og krudt.

Uden segl, men med 2 seglhuller.
Kongens underskrift er gennemskåret.
Gl. sign.: Perg. nr. 76.

48. 1529 8/1 (octaua januarij). Af samme indhold som foranstående og omtrent ligelydende.

Uden segl, men med to seglhuller.
Kongens underskrift er gennemskåret.
Gl. sign.: Perg. nr. 79.

49. 1529 22/3 Christiern 2. befuldmægtiger sin råd, Johan von Weze, udvalgt ærkebisp i Lund, til at føre forhandling og træffe beslutning med kongens råd Joachim Hochstetter »dem jungern«.

Uden segl, 1 seglhul.
Kongens underskrift er gennemskåret.
Gl. sign.: Perg. nr. 80.

50. 1529 26/10 Instrument af overenskomst mellem greverne Christoffer og Anton af Oldenburg og Delmenhorst på den ene og grev Enno af Ostfrisland på den anden side, oprettet ved mægling af Christiern 2. og Floris v. Egmont, greve af Bueren.

Med 9 seglindsnit.
Gl. sign.: Perg. nr. 83.

51. 1530 24/2 Åbent brev, udstedt af Gherart Sterck og Lazarus Tucher, købmænd i Antwerpen, vedr. ordningen af deres økonomiske mellemværende med Christiern 2.

2 segl.
Gl. sign.: Perg. nr. 84.

52. 1530 8/3 Christiern 2.s fuldmagt til Gustaff Trolle, ærkebisp i Upsala, til på kongens vegne at forhandle med »verdige

fædre, prelatere, riddere oc godemæn, Sueriges riges oc wore troo prelatere oc mænd, som nw vden riget ære« om de sager, som kan være til fremtidig bedste for Sveriges rige.

Uden segl, men med seglrem, hvorpå der ikke synes at have været fastgjort segl.

Kongens underskrift gennemskåret.
Gl. sign.: Perg. nr. 85.

53. 1530 21/9 Med undtagelse af dateringen ligelydende med nedenstående brev af 1530 27/9.

Uden segl og seglhuller.
Gl. sign.: Perg. nr. 86.

1-1½ linje i teksten er oversprunget og skrevet på foden af brevet.
Dette er måske grunden til, at dokumentet øjensynligt er kasseret.

54. 1530 27/9 Godstaff, ærkebisp i Upsala, Hans Brask, biskop i Linköping, Mogens, biskop i Skara, Ture Jenssen, ridder, og mester Jon Erichsen, ærkedegn i Upsala, sværger Christiern 2. huldskab, mandskab og tro tjeneste. For dem selv og deres tilhængere annammer de ham for deres rette konge og arveherre til Sveriges rige og efter ham hans søn højbårne fyrste, hr. Hans, således som de tilforn har gjort på Brunckebierg 24. okt. 1520 med menige råds og almuens samtykke, idet de lover kongen at hjælpe ham med at skikke et godt kristeligt regimente.

Med 4 segl, idet der for nr. 2, Hans Brask, kun findes seglremmen, hvorpå der ikke har været fastgjort segl.
Hans Brask's underskrift mangler.
Gl. sign.: Perg. nr. 87.

55. 1536 16/6 Menige almue i Jemtlands åbne brev om, at første gang den nu afdøde hr. Vincencius Lunge var i Jemteland, solgte han imod Jemtlands privilegier til nogle mænd noget skov og vand, beliggende i almindingen, endvidere solgte han en kronens gård, Haarestad, til Anders i Stompnegerd. Da Vincencius Lunge anden gang kom til Jemteland, fratog han bonden jorden igen.

1 segl (lansans insigel).
Gl. sign.: Perg. nr. 112.

B. Koncepter til eller kopier af udgående breve m. m.

1. 1523–1530 Koncepter til eller kopier af udgående breve til fyrster ..... 1 pk.

Indhold:

Til den kejserlige familie

1. Kejser Carl [ca. 1525], [1526], 1529 (2).
2. Statholderinde fru Margarete [ca. 1523, 1524], 1525: kreditiv for G. v. Mingwitz fra kong Christiern og dronning Elisabet.
3. Ærkehertug Ferdinand, konge af Ungarn og Bøhmen 1523, [1523], 1524, 1527 (2), 1528 (2), [1528], 1529, (2), [1529]: påbegyndt koncept til ærkehertug Ferdinand og fyrster og stænder på rigsdagen i Speier.
4. Dronningen af Ungarn og Bøhmen, Ferdinands gemalinde 1527. – Se koncepten til skr. til kong Ferdinand 1527 24/4.
5. Kongen [Ludvig] af Ungarn 1525.
6. En kgl. majestæt (kong Ludvig af Ungarn og Bøhmen?) udat.: rekommendationsskr. for Alesis (?) Halyzky, dominus de Steenberg.

*Til andre fyrster ordnet alfabetisk efter lande**Bamberg*

7. Biskop Weygant og markgreve Casimir [1524].

Brandenburg, kurfyrstendømmet og Brandenburg-Franken

8. Markgreve Joachim 1., kurfyrste 1523, 1524 (3), [1524], 1525, [1526], 1527 (2), 1528 (2), [1528].
9. Kurfyrstinde Elisabet 1529 (2), [1529].
10. Markgreve Joachim (2). [1527].
- Markgreve Casimir [1524], se Bamberg.
11. Markgreve Georg [1528].

Braunschweig-Lüneburg

12. [Braunschweig-wolfenbüttelske fyrster] [1525].
13. [Hertug Henrik d. y. af Braunschweig-Wolfenbüttel] 1529, [1529].
14. Hertug Ernst af Lüneburg 1527.

England

15. Kong Henrik 8. 1526.

Esens

16. Junker Baltazar 1529, udat.

Geldern

17. Hertug Carl 1525: bagpå kancelliordrer eller notater.

Jülich-Cleve-Berg

18. Hertug Johan 1526: to forseglede originaler med rettelser som i en koncept.

Køln stift

19. [Ærkebiskoppen 1526].

Mainz og Magdeburg stifter

20. Ærkebiskop Albrecht 1526: på foden af brevet er anført en påskrift eller adresse for ærkehertug Ferdinand.

Mecklenburg

21. Hertug Albrecht 1523, 1524 (2), [1525] (4): et stykke heraf er et indlæg fra Christiern 2. og hans søster Elisabet af Brandenburg i arvedelingssagen mellem de mecklenburgske hertuger, 1526 25/5: lensbrev på Segeberg slot i renskrift og udkast (3), [1526] (4): et af disse er også stilet til hertug Henrik, 1527, [1527], [1528], 1529 7/10: renskrift og tre udkast til samme skr., [1529], [1530].

Minden stift

22. Biskop Frans, hertug af Braunschweig-Wolfenbüttel [1524], [ca. 1528] (2), 1529 12/4: forskrivning fra Christiern 2. på et bispedømme i hans kongerige, vedlagt biskoppens genbrev.

Oldenburg

23. Grev Johan 5. [1525].
24. Greverne af Oldenburg 1529 (3).
25. Grev Anton af Oldenburg 1529 (2).
26. Greverne Anton og Christoffer af Oldenburg [1529].
27. [Enke]grevinden og greverne af Oldenburg 1529 (3), [1529].

Ostfrisland

28. Greven af Emden [1525].
29. Grev Enno 1529 (2), [1529].

Polen

30. Kong Sigismund [1522], 1523: på samme ark instruktion af 1523 29/5 fra Christiern 2. og statholderinde, fru Margarete for Jo. Dantiscus til kongen af Polen. På bagsiden af arket findes en astrologisk tegning med forklaringer.

Højmesteren over den tyske Orden

31. Markgreve Albrecht, senere hertug af Preussen 1523 (2), 1524, [1524].

Ratzeburg stift

32. Fyrstbiskoppen [1523].

Sachsen

33. Kurfyrst Frederik 1523: ligelydende koncept til breve til hertugerne Georg og Johan af Sachsen, oprindeligt også til hertug Henrik af Sachsen, men hans navn er udstreget, [1523] (2): den ene er både stilet og adresseret til brødrene kurfyrst Frederik og hertug Johan, det andet, efter indholdet fra ca. efterår 1523, er kun til kurfyrsten, heri er indlagt artikler, som Christiern 2. sender ham, 1524 (2), [1524]: gældsbev fra Christiern 2. på 1000 gl. mønt meissnisk og hans kvittering for beløbet, 1525.
34. Hertug, fra 1525 kurfyrst Johan 1523, 1526, [1526], 1528 (2), [1528] (2): disse står i fortsættelse af hinanden på samme ark papir, det sidste er dog formentlig til hertug Henrik af Mecklenburg, 1530 (2): med 1530 11/2 følger en information til kurfyrsten ang. forhandlingerne med hertugen af Preussen om Christiern 2.s gæld. — Se endv. kurfyrst Frederik.
35. Hertug Georg af Sachsen [1528]. Koncept til en forbønsskr. for Jacob Staund på Sct. Annaberg udat., dog måske koncept til brev fra Elisabet, kongens søster. Se endv. kurfyrst Frederik.
36. Statholder og råder i Torgau 1524: Christiern 2. anmoder om lejde.

Skotland

37. Kong Jacob 5. [1523], 1529.

Utrecht stift

38. Biskoppen, electus [Henrik af Pfalz] [ca. 1524].

Forskellige

39. Koncept, udat. [ca. 1522] med overskrift: Wilhelmus. Koncepter af 1524 1/8 til kreditiv fra Christiern 2. og dronning Elisabet for Georg v. Mingkwitz til det romerske riges undersætter, nemlig ærkebiskopper, kurfyrster, biskopper, fyrster, grever, prælater, riddere, borgmestre m. fl. samt menige gejstlige og verdslige, og af 1524 28/8 til kreditiv for samme fra en fyrste til en fyrste. Georg v. Mingkwitz' ærinde var at samle tropper i Nordtyskland som en støtteaktion for Søren Norby.
40. Tre ufuldendte koncepter, uden datering og uden adresse, men ifølge indhold og stil til høje personer. To er med kansler Claus Pedersens hånd, en med Cornelius Sceppers. De er nedskrevet i den første periode af landflygtigheden og omhandler hjælp på forskellig vis.
41. To ufuldendte koncepter til breve fra Christiern 2. til kardinalbiskoppen af Santa Cruce og en påbegyndt konc. til brev til paven, alle ang. Johan Weze samt udkast til brev til ærkehertug Ferdinand fra fru Margarete (navne ikke nævnt) [1523].

2. 1523–1531 Koncepter til eller kopier af udgående breve til andre ..... 1 pk.

Indhold:

Til danske og norske adelige og gejstlige

1. Giøe, Henrik 1524 30/5, [1524] (3): et stk. heraf er dog formentlig et forarbejde til 1524 30/5, 1525.
2. Norby, Søren 1524 17/6 (2): Korrespondance mellem Christiern 2. og Søren Norby er i 1524 på forskellig måde blevet opsnapet af fjenden. Stefan v. Trier gik i 1524 bud mellem Søren Norby og Christiern 2. og omvendt. Fra ham blev af Lübeck taget breve fra kongen til Søren Norby af 1524 18/6 og fra dronning Elisabet til samme af 9/6 s. å. I München-samlingen findes to skr. til Søren Norby af 1524 17/6. Den ene er en koncept med mange rettelser, den anden formentlig en kasseret original, da den har én meget vigtig rettelse, der ikke findes i koncepten, hvilket kan stemme med, at den endelige original er dat. 18/6, se Hanserez. 3. VIII, s. 790 anm. 2, [1524] (3): på den ene af disse er bagpå anført bibelcitater på dansk, 1525 (3).
3. Olav, ærkebisp i Trondhjem 1529.
4. En koncept, udat. og uden adresse, men efter stilen til en gejstlig person, er med kansler Claus Pedersens hånd og formentlig skrevet før flugten.

Til kanslere, sekretærer m. fl.

5. [Andersen, Lambert og Kniphof, Claus] 1525: måske det originale brev.
6. [Clement, skipper] som fører af skibet »Peter van Hull« [1525].
7. Hochstetter, Joachim 1529, [1529] (3): herimellem koncepter til forlening med Børglum stift og til bestalling som råd hos Christiern 2. — Se også under Johan Weze.
8. Holste, Thomas Petersen [1529].
9. Kinghorn, Alexander 1524, [1528]. På samme halvark som koncept til skrivelse til Henrik 8. af England, pk. 1, nr. 15, se også koncept til skr. af 1526 10/2 til Kinghorn. Kniphof, Claus, se Andersen, Lambert.
10. Metz, Antonius v. 1523.
11. [Mickelsen, Hans] 1524. Jfr. nr. 14.
12. Mingkwitz, Georg 1524 17–18/1: bagpå læses under adr.: Balthasar, graff zw Esensen vnnd Withmunde vnnd her zw Dormen, 1524 26/1: også adr. til Melchior v. Germania, [1525]: med et bilag, nemlig kreditiv fra Christiern 2. og dronning Elisabet til

- [herren af Bevern], 1525 22/8: forskrivning på 400 fl. i årlig pension.
13. Occo, Popius 1529 (4). På samme ark som koncept til skr. af 1529 14/6 til greverne af Oldenburg, pk. 1, nr. 24, findes også koncept til brev af samme dato til Popius Occo.
  14. [Rosenkrantz], Gotskalk Eriksen 1524, 1528, [1528], 1529 (5), [1529] (7). – Se også koncepter til breve til Cornelius Scepper under 1529 6/11 og jfr. koncepter til breve til Joh. Weze.
  15. Scepper, Cornelius 1529 (4), [1529] (2): udkast til lensbrev på Jemteland eller et andet len i Norge, [1530].
  16. Weze, Johan [1528] (2), 1529 (3), [1529] (5): 1529 23/7 er adr. både til Johan Weze og Joachim Hochstetter.
  17. Winter, Christiern 1527: bilag hertil er udkast til skr. fra kongen af Bøhmen til ordensmesteren i Livland og til skr. fra kurfyrst Joachim og hertug Erik af Braunschweig til ærkehertug Ferdinand.

Til udenlandske personer

18. Bamberg, Wolf v. 1526: er fuldmagt til forhandling med krigsfolk. – Se også Joh. Wezes afskrift i W. v. Bambergs arkiv. Disse er ikke helt enslydende.
19. Bergen, Jan de, herre til Bergen-op-Zoom 1529: kopi.
20. Buren, greve af (= Floris van Egmond) 1524 (2), [ca. 1528] (3): et af disse er på stort folio og på det sidste halvark findes koncept til et forpligtelsesbrev fra oberst over landsknægte, Reynolt von Heyderstorf, der havde været i Hessens tjeneste, men som Christiern 2. nu søgte at drage i Burgunds og sin egen tjeneste, 1529 (2): et af disse også til Bergen, herren af, og Bevern, herren af, [1529] (2).
21. Burgund, Adolf af, herre til Veere og til Bevern 1524, 1525, 1529.
22. Delyen (Delyn), Joos (Jost) 1525.
23. Halberstadt, Hans v., og Penningk, Curth, enhver især [ca. 1528]: bagpå med Hans Mickelsens hånd: »Copier aff breffue, vtscreffne til Key. M^t for her Søffryn Norby. 1 copie aff it breff til Popius Occo i Amsterdam om iij^e gilden til hertug Albritz skib«. – Se også koncept til skr. af 1529 21/3 til Popius Occo.
24. Halberstadt, Hans v. 1529: er koncept til forleningsbrev på Varberg slot eller Sølvitsborg i Bleking.
25. Harrach, Leonhart v. 1527 (2): en af disse er skrevet på sidste halvdel af et ark, på den første halvdel findes koncept til skr. af 1527 7/8 til kongen af Ungarn og Bøhmen, pk. 1, nr. 3.
26. Hayst, Bernhart, hofmand ved ærkehertug Ferdinands hof (?) [1524].

27. Hermelingk, Claus 1523 6/3, 1524 (2), [1529?]: er koncept til lensbrev på Island.
28. Hermelingk, Claus, Berner, B., Krummedige, Erik udat.: fuldmagt til disse til forhandling med braunschweig-lüneburgske fyrster. Bagpå en påtegning om, at brevet ikke er udgået.
29. Heyderstorf, Reynolt v., oberst [1528].
30. Hoogstraten – Anton de Lalaing – greve af 1528.
31. Klencke, Wylken 1524 (2), [1529]: er forskrivning på år-penge m. m., til stadfæstelse af en tidligere forskrivning, 1530.
32. Kreich, Tilmannus, domherre i Moinz, kejserlig sekretær 1527. Königsberg, huskomturen, se Memel. Königsberg, Staden, se Memel.
33. Loe, Wechsell von dem, drost til Seuener(?) 1524.
34. Melen, Bernt v. [1526]: koncept til et reversbrev, som B. v. Melen skulle give Christiern 2.
35. Memel, komturen hertug Erik, Samland, Jørgen, biskop af, N., huskomtur i Königsberg, staden Königsberg [1524]: bagpå cancelliordre. – Se også koncept til skr. fra Christiern 2. til højmesteren fra samme tid i pk. 1, nr. 31.
36. Ordenen, den gyldne Vlies, en medbroder [1528]. Penningk, Curth, se Halberstadt.
37. Potmar, Daniel v., Pogwisch, Hainrich v., Polle, Herman, »sampt den junckern vnd gemaynen reuttern, die sich jn vnsern dinsten jn der besatzung zw Coppenhagen erhalten«. Ovenfor dette er anført en på anden måde formuleret udskrift til brevet, hvori der ikke er angivet navne [1524]. Prantner, se Waltkirch.
38. Salm, Niclas d. y., greve af, 1528. Samland, Jørgen, biskop af, se Memel.
39. Stegentin, Jørgen 1524 22/12: »Jnn similj forma jst auch vm g^{sten} frawen wegen geantworth die eadem«.
40. Waltkirch, Balthazar, provst af, 1525: også til Prantner, Wolfgang, kejserlig orator, bagpå cancelliordrer, [ca. 1527]: ingen adresse er påtegnet, 1528.
41. Ziegler, Niclas, kejser Carl 5.s kansler 1523 7/12: forskrivning på et bispedømme i Danmark til en af hans sønner. Foruden denne findes en udat. forkortet koncept af samme indhold.
42. Oberster, høveds- og befalingsmænd over den hele hob landsknægte, som den forgangne sommer stod i kejserens tjeneste 1524 (2): begge har samme datering, men indholdet er ikke det samme.
43. En ubenævnt [Jørgen Stegentin? Claus Hermelingk?] [ca. 1524]: Christiern 2. vil lade dronning Elisabeth forhandle med adressaten om landsknægtene.

44. Menige ryttere og knægte, der er hos Søren Norby på Gotland [1524].
45. En oberst i kejserlig tjeneste udat.: defekt koncept.
46. En embedsmand i Nederlandene 1529: forbønsskr. for Geret Wermond af Haarlem.
47. Söpas fra Christiern 2. for 8 skibe fra Nederlandene, som kejseren ved sin råd og sin faktor Jacob Fugger og Digo de Haro vil sende til Danzig og tilbage derfra med ladning [1523].

Til stæder og borgere

48. Amsterdam 1525.
49. Bremen 1525 (2).
50. Köln 1523.
51. Indbyggere i stæder og byer på Zeeland [1525]: kreditiv for Lambert Andersen.
52. Hest, Johan von, »kaufgeselle« i Mecheln [1523]: forskrivning på en pengesum, som han har lånt Henrik Slagheck og Gotskalk Eriksen i Stockholm under belejringen.
53. Hochstetter, Ambrosius d. æ. og Ambrosius d. y. og »allen andern jren mitverwanten sambtlich vnd sonderlich«, Augsburg 1529.
54. Sterck, Gherart, Antwerpen 1529 (2): den ene er også til Lazarus Tucher.
55. Tucher, Lazarus, Antwerpen 1529 (2).
56. Tymandsen, Peder, borger i Haarlem i Holland 1528 og udat.: er formentlig konc. og renskr. af et brev, som brevmodtageren skal fremvise for rentemester Anders Glob, der har lovet Peder Tymandsen penge, fordi han deltog i krigstoget til Sverige med sine to skibe.
57. Waldow, Caspar, af Frankfurt, nu i Prag [ca. 1527–28].
58. Lejdebrev for 6 år til skippere fra Bremen 1527.
59. Kaperbrev for Johan Henrichsen og Meinhart Jensen [1531].

Til Christiern 2.s proklamationer m. m.

60. Til menige folk og almue i Danmark [1523]: beskadiget.
61. Til dommere, tinghørere og menige almue på Gotland 1524 27/4, bagpå med Hans Mickelsens hånd: »En copia aff breffue til her Søffrin Norby, Visby stad oc til menigheden paa landet. Onsdagen efte sancte Jørgen MDXX4«.
62. Til riddere, riddermændsmænd, købstadmænd, bønder og menige almue i Danmark, Sverige og Norge 1525 23/5, bagpå: »En kopie aff ith breff, som scriffes til her Søffryn Norby«. – I koncept 1525 28/5: Christiern 2. til Søren Norby, står følgende: »Wii haffue send ether it wort breff tredubbelt met tre atskillige buod til menigheden«.

63. Til prælater, riddermændsmænd, købstedmænd, bønder og menige almue i Nørrejylland 1526 28/5: med mange egenhændige rettelser af kongen selv.
64. Koncept til et åbent brev [1530] 21/9: kan betegnes som en svensk håndfæstning fra udlændighedstiden for Christiern 2. og hans søn prins Hans. Brevet er dateret Antwerpen. Det var på samme dag og samme sted, at de fire landflygtige svenske herrer, nemlig ærkebiskop Gustav Trolle, biskop Mogens i Skara, ridder Ture Jensen og domdekan Jon Ericksen – biskop Hans Brask var ikke nærværende – antog Christiern 2. som arveherre til Sveriges rige og efter hans død hans søn prins Hans. – Se også pergamentsbreve 1530 21/9 og 27/9, nr. 53–54.
65. Brevregistre, cancelliordrer, cancellinotater ca. [1523]–1525: brudstykkeagtigt. – Kun et stykke fra 1525 er dateret. Dette stykke, på brækket folio, hvoraf det første er skrevet med Hans Bayreuths hånd, giver iøvrigt oplysning om cancelliets arbejdsform, idet det i marginen angives, i hvis navn brevet er udstedt, nemlig regis eller regine, eller i begges, og i brevregisten er tilsidst angivet, hvem der er brevets »indicator«. Til allersidst i stykket med Hans Bayreuths hånd står: »Alles cum consensu et voluntate domini regis«. Desuden findes der cancelliordrer bagpå koncept fra [1524] til komturen af Memel m. fl., på koncept fra 1525 23/1 til hertugen af Geldern. På koncept af 1525 7/10 til provsten af Waltkirch og Wolfg. Prantner er der bagpå ordrer vedrørende samme sag som koncepten (pk. 1, nr. 17, pk. 2, nr. 35,40).

C. Indkomne breve

3. 1520–1528 Indkomne breve fra dronning Elisabet og den kejserlige familie ..... 1 pk.

Indhold:

1. Elisabet, dronning til Danmark m. m. [1523] 20/8–[1524] 5/9. Dronningens breve til kongen er med et par undtagelser egenhændige. Hun bruger ikke at skrive årstal på sine breve.
2. Carl 5., kejser [ca. 1523 14/3]: begæring fra kejseren til kongen af Danmark om pasbrev for sejladsen gennem Øresund til Jacob Fugger og Digo de Haro (kejserlig krydderifaktor), der skal udruste 8 skibe i hansestæderne, afskrift, 1526 19/10: kopi.

3. Margarete (Marguerite), ærkehertuginde, statholderinde i Nederlandene 1520 25/2, 1523–1526, 1528 15/12. – 1525 (1524) 15/3: er også til dronning Elisabet. Bilag til 1523 10/3: Margarete til hertug Frederik af Holsten af samme dato, afskrift; til 1525 7/10: staden Gouda til Margarete udat., afskrift.
4. Ferdinand, ærkehertug af Østrig, kejserlig statholder i Tyskland, fra 1526 konge af Ungarn og Bøhmen 1523 8/2–1524 21/7, 1526 21/4–1528 16/5. – 1523 12/12 og 1524 23/3 er kejserlige lejdebrev for Christiern 2., udstedt af Ferdinand som statholder. Bilag til 1524 21/7: skr. fra Danzig til Ferdinand af 1524 20/4 vedr. Jhonß Matzsson; til 1527 27/10: Ferdinands skr. af 1527 15/9 til den kejserlige kammerret, afskrift.
5. Anna, dronning, Ferdinands gemalinde 1527 20/5.
6. Maria, dronning af Ungarn 1524 13/2, 1527 12/3.

4. 1522–1529 Indkomne breve fra andre fyrster: Anhalt–
Brandenburg ..... 1 pk.

Indhold:

Anhalt

1. Margaretha, fyrstinde, enke 1527 24/11.
2. W[olfgang], fyrste (Anhalt Cöthen) 1528 5/4.

Bamberg stift

3. Weygand, biskop 1524 17/3.
4. Biskoppens råder i Bamberg 1524 18/3: vedlagt lejde af samme dato for Christiern 2., hans gemalinde og følge.

Brandenburg

5. Casimir, markgreve, Brandenburg–Franken 1524 17/3: vedlagt lejde af samme dato for Christiern 2., hans gemalinde og følge.
6. Elisabet, markgrevinde, kurfyrst Joachims gemalinde 1524 5/3, 8/5, [1529]: »seddel«, skrevet med provst Hans Hansens hånd.
7. Georg, markgreve, Brandenburg–Anspach 1528 1/2, 7/11, 1529 13/6.
8. Joachim, markgreve, kurfyrste 1522 20/8–1529 10/11. – 1523 21/11 er lejde til Christiern 2. og dronning Elisabet med følge. Bilag til 1525 27/4: grev Diderich af Manderscheid og grev Wirich von Thun til markgreve Joachim 1525 10/4, afskrift; til 1526 24/4: lejde af samme dato til Christiern 2. og hans tjenere; 1526 27/5 er kopi af kurfyrstens svar til kejseren i anledning af det kejserlige mandat vedr. Christiern 2. – Se også pergamentsbrev fra april–maj 1526, nr. 37, 1529 27/8 er kurfyrstens lejde til Christiern 2. Sammes lejde af 1529 10/11 oversendes 12. s.m. af markgreve Joachim d.y. til kurfyrstinde Elisabet med anmodning om videreforsendelse til Christiern 2.

Udat. afskrift (?) af kurfyrstelig lejde til Christiern 2. med gyldighed til 24/6.

9. Joachim, markgreve, kurfyrste, Albrecht, hertug af Mecklenburg 1523 15/8.
10. Joachim, kurfyrste, Albrecht, markgreve, højmaster over den tyske orden 1523 10/10, 14/11.
11. Joachim, kurfyrste, Erik d. æ., hertug af Braunschweig–Lüneburg–Calenberg 1525 19/2.
12. Joachim d.y., markgreve 1526 11/7, 1527 9/4, 5/6, 20/9, 22/9, 1528 6/7.
13. Johan, markgreve, i kejserhoffets tjeneste i Spanien 1523 9/8.

5. 1521–1530 Indkomne breve fra andre fyrster: Braun-
schweig–Mainz–Magdeburg ..... 1 pk.

Indhold:

Braunschweig–Lüneburg

1. Elisabet, hertuginde til Braunschweig–Lüneburg–Calenberg, Christiern 2.s søsterdatter udat.: navnet er ikke anført, men kun følgende: E. H. Z. B. V. L. B. etc., der formodentlig må fortolkes på denne måde.
2. Erik d. æ., hertug til Braunschweig–Lüneburg–Calenberg 1528 4/2. – Se også Indkomne breve: Brandenburg.
3. Ernst, hertug af Lüneburg–Celle 1526 14/5–1527 5/10. – Bilag til 1526 7/7: kurfyrst Johan af Sachsen til hertug Ernst 1526 3/7, afskr.; til 1527 16/4: instruktion af samme dato fra hertug Ernst for Asche v. Cram og kansler Joh. Fyrster ang. en sendelse til Christiern 2.; til 1527 22/5: kopi af svar fra hertug Ernst til kurfyrst Joachim af Brandenburg af samme dato vedr. et påtænkt ægteskab mellem hertugen og kurfyrst Joachim og kurfyrstinde Elisabets yngste datter, Margrete.
4. Ernst og Otto, hertuger af Lüneburg 1523 27/9, 12/10, 1524 6/6, 1526 16/2, 2/6, 17/6. – Bilag til 1523 12/10: Asche v. Kram til hertugerne Otto og Ernst 1523 10/10; til 1526 17/6: hertugernes svar af samme dato på forslag, stillet dem af Christiern 2. i Berlin 24/5 s. å.
5. Otto, hertug af Lüneburg, fra 1527 Lüneburg–Harburg 1526 29/7.
6. Henrik d.y., hertug af Braunschweig–Lüneburg–Wolfenbüttel 1528 4/10, 1529 6/7, 28/9.
7. De hjemmeforordnede råder i Celle 1526 12/8.

England

8. Henrik 8., konge 1523 (1522) 10/1, 18/1, 15/3, 19/5, 1524 3/6, 28/8, 1525 10/10: også til dronning Elisabet, 1526 (1525) 27/2.

Esens, Stedestorpe og Withmunde.

9. Balthasar, herre 1530 9/1.
10. Johan, herre til Esens og Withmunde 1522 27/4: bilag afskr. af Christiern 2.s skr. af 1522 9/4 til junker Johan, og udat.

Frankrig

11. Brudstykke af den pergamentetikette, der har været anvendt ved den af Hans Mickelsen og Henrik Smith foretagne arkivordning. Herpå er skrevet med Henrik Smiths hånd: ».... nzosiske breff til my .... naade. 29.«

Geldern

12. Karl, hertug 1524 24/8, 1525 20/1: vedlagt kopi af kreditivskr. af 1524 29/12 fra Christiern 2. for Seger SchelleMBERGER.
13. Elizabet, hertuginde af Geldern, født prinsesse af Braunschweig-Lüneburg 1524 24/8.

Hessen

14. Philip, landgreve 1527 29/11.

Hoya

15. Erich, greve 1523 3/4.

Jülich-Cleve-Berg

16. Johan, hertug 1521 23/8: vedlagt er et lejde til Christiern 2. af 1521 27/8, 1523 10/6, 2/8.

Køln stift

17. Hermannus, ærkebisp, kurfyrste 1523 21/7.
18. Sammes hofråder 1523 20/7.

Livland

19. Wolter van Plettenbergk, mester over den tyske Orden i Livland 1523 10/2, 14/2.

Mainz-Magdeburg stifter

20. Albrecht, ærkebisp, markgreve af Brandenburg, kurfyrste 1523 12/10, 21/10, 1527 7/12.

6. 1523-1530 Indkomne breve fra andre fyrster: Mecklenburg ..... 1 pk.

Indhold:

Mecklenburg

1. Albrecht, hertug 1523 22/2-1530 11/7 og udaterede, i tidligere tid udtagne »sedlere«. - Bilag til 1524 23/1: kopi af biskop Henrik af Ratzeburgs skr. af 1524 2/1 til hertug Albrecht; til 1525 24/4: kopi af hertug Albrechts skrivelser af 1525 28/3 til Frede-

rik 1. og borgmestre og råd i Lübeck. Under 1525 ligger dertil tidende om Søren Norbys opstand i Skåne. Brevet af 1526 26/5 er hertug Albrechts genbrev på papir på Segeberg slot og amt. - Se også pergamentsbrev 1526 25/5, nr. 39. 1526 4/8, 7/8 er til Christiern 2. og kurfyrstinde Elisabet. En seddel [juli 1526] indeholder Veytt Lützows beretning til hertug Albrecht om samtaler med hertug Christian af Holsten. Under 1527 21/4 ligger afskrift i to eksemplarer af brev fra Frederik 1. til hertug Henrik af Mecklenburg omhandlende Curdt Retzstorffs tilfangetagelse. Afskriften har været bilag til et nu tabt brev fra hertug Albrecht til Christiern 2. Kun en »seddel« er bevaret. Sammen hermed ligger udat. tidende vedrørende Danmark og Søren Norby af ovennævnte Curdt Retzstorff. Bilag til 1528 24/3 er formentlig afskrift af Frederik 1.s skrivelse af 1528 3/3 til hertug Henrik af Mecklenburg; til 1528 15/11: afskrift af Frederik 1.s skrivelse til hertug Henrik af 4. s. m.; til 1529 24/6: skildring af Niels Brahes henrettelse. - Se også: Indkomne breve: Brandenburg.

2. Henrik, hertug 1526 29/6, 1528 20/2, udat.: afskr. af lejde.

7. 1523-1530 Indkomne breve fra andre fyrster: Minden-Preussen ..... 1 pk.

Indhold:

Minden stift

1. Frans, biskop, konf. administrator, hertug af Braunschweig-Wolfenbüttel 1524 27/1, 16/2, 22/4, 1524 u. dag, 1525 22/3, 1528 u. dag, udat.

Münster stift

2. Frederik, electus, konf. biskop 1523 4/9.

Nassau

3. Henrik, greve, øverste kammermester hos kejseren og kejserlig råd 1523 15/8, 8/10, 1525 25/2: også til dronning Elisabet.

Oldenburg

4. Johan 5., greve 1524 11/10, 1525 26/4: kreditiv for Gerhardus Westerholte, 18/6, 29/12: kreditiv for samme og udat.: instruktion fra greven af Oldenburg, underskrevet af Gerh. Westerholte.
5. Anna, grevinde, Johan 5.s enke, født fyrstinde af Anhalt 1528 22/5.
6. Johan, Georg, Cristoffer og Anton, brødre, grever [1527] 23/4: vedlagt udat. instruktion for Ciriacus Fykenßholte til en sendelse til Christiern 2., 1529 10/9.

7. Cristoffer og Anton, grever, brødre 1529 9/9, 1530 13/3, 25/3: vedlagt afskrift af Christiern 2.s skr. af 1529 17/9 til greverne af Oldenburg og 3 sedler, der bl. a. omhandler Christiern 2.s betaling af Oldenburgs rigsskatter. – Se også kvitteringer af 1530 15/4 fra rådet i Frankfurt i greverne af Oldenburgs arkiv i München-samlingen pk. 35, nr. 35.

Ostfrisland

8. Enno, greve 1529 1/6, 27/6, 11/7, 13/7.

Polen

9. Sigismund, konge 1523 20/1, 1527 9/9.

Preussen

10. Albrecht, højmaster over den tyske Orden, fra 1525 hertug af Preussen 1523 17/6–1524 20/9, 1526 25/5. – I brevene af 1524 4/5 og 10/5 er indlagt sedler med bemærkninger om forhandlingerne med højmasterens sendebud, skrevet med Georg v. Mingkwitz' hånd, da denne brugtes som forhandler fra Christiern 2.s side. En instruktion for højmasterens sendebud til Christiern 2., indeholdende højmasterens protest – jfr. pergamentsbreve af 1524 23/4, nr. 27 – er bagpå påtegnet med Georg v. Mingkwitz' hånd: »Protestation 1524. Meyns g^{sten} h. hohemeysters geschyikten«. Bagpå brev af 1524 20/9 har Hans Mickelsen gjort bemærkninger om, at brevet blev overrakt 1525 12/6 i Lier af højmasterens sendebud, Klingenbeck, og at der i dette var indlagt de artikler, denne overgav, samt kongens svar. Disse indlæg findes ikke mere ved brevet. – Jfr. Indk. breve: Brandenburg, pk. 4, nr. 10.

8. 1521–30 Indkomne breve fra andre fyrster: Sachsen–
Skotland ..... 1 pk.

Indhold:

Sachsen–Kursachsen

- Frederik, hertug, kurfyrste 1523 5/10–1525 5/4 og udaterede »sedler«.
- Samme og Johan, hertug 1523 13/3, 12/7.
- Kurfyrstens råder i Torgau 1524 4/3, 9/3.
- Johan, hertug, fra 1525 kurfyrste 1524 25/1–1530 18/6. – 1525 21/10 er svar fra kurfyrst Johan på Georg v. Mingkwitz' andragende på Christiern 2.s vegne. 1527 13/8 er kopi af kurfyrstens skr. til ærkehertug Ferdinand. Bilag til 1528 1/1: »seddel« fra hertug Henrik af Mecklenburg til kurfyrst Johan; til 1528 9/8: kopi af kurfyrstens skr. af samme dato til hertugen og hertuginde af Jülich–Cleve–Berg.

5. Johan Frederik, hertug, kurprins 1527 25/3, 1530 29/12.

Sachsen: Den albertinske linje

- Georg, hertug 1523 29/11, 1524 23/1, 6/4 (?), 6/5, 17/5, 1527 21/10, 31/12, 1528 7/2.
- Henrik, hertug 1527 26/4, 27/10, 5/12, 1528 1/1.
- Georg og Henrik, hertuger 1526 13/6, 1527 19/6, 25/8 (?).

Sachsen–Lauenburg

9. Hertug Magnus' genbrev på Tremsbüttel slot 1521 28/6: afskrift.

Skotland

- Jacob 5., konge 1523 22/4, 1524 8/8, 1525 31/5, 4/9 21/12, 1526 (1525) 2/1, 1527 (1526) 1/1, 24/8.
- Gonzolles, hertugen af Albanys vices gerens, medlem af regentskabet [1523] 22/4.

Fra adelige i Danmark, Sverige og hertugdømmerne

9. 1523–1530 Indkomne breve fra danske og holstenske adelige samt fra Gustav Trolle ..... 1 pk.

Indhold:

- Ahlefeldt, Benedictus v. 1525 22/6: reversbrev.
- Ahlefeldt, Clawes v., til Borghorst og Gelting 1523 27/2: opsigelsesbrev i 2 eksemplarer.
- Ahlefeldt, Gosck v., Marquards søn 1523 27/2: opsigelsesbrev i 2 eksemplarer.
Ahlefeldt, Steffen, Hans' søn, se Sehested, Wulf til Ornum (Arnum).
- [Banner], Erich Erichsen, lensmand på Kalø 1523 27/1.
- Bille, Anders, lensmand på Stege 1523 27/3. (Dagen er opført som fredag efter Marie wndfangells, enten er det en fejlskrift, eller også er wndfangells = modtagelse).
- Bille, Offue, biskop i Århus 1523 7/2.
- Brahe, Neilss, til Vandås og Vidskøfle i Skåne 1528 23/4: bilag hertil kvittering af 1528 23/2 og 2 stk. udat. regnskabssager.
- Brahe, Offue, lensmand på Sølvitsborg 1523 22/3.
- Brock, Njels, til Estrup 1523 28/3: opsigelsesbrev.
- Brockdorff, Detleff til Vindeby, amtmand i Flensborg 1523 1/4, 27/9.
- Bryske, Eyller til Dallund, Christiern 2.s befalingsmand på Fyn 1523 25/2, 2/3: også fra Anders Jacobssen Reventlow og Jacob Hardenbiere, 10/3 (2): det ene er også fra Jacob Hardenbiere, 18/3: bagpå har kansler Claus Pedersen begyndt på en latinsk koncept, bilag hertil: Middelfart til Eiler Bryske 1523 8/3 og afskrifter af rigsråd Peder Lykkes tre breve fra Viborg af 1523

- 30-31/1 til de to fynske adelige, Anders J. Reventlow og Niels Bild til Ravnholt, samt til Odense. Brevene specificeres vel ikke alle, men det er sandsynligt, at de er sendt til kongen af hans befalingsmænd på Fyn.
Damme, Pawel v., se Sehested, Wulf.
12. [Galt], Peer Ebbesen, forhen dronning Christines foged i Odense 1523 19/3: opsigelsesbrev.
  13. Giøe, Henrick, til Gisselfeld, Christiern 2.s befalingsmand i København 1523 24/5: kreditiv for dr. Alexander Kinghorn, her til et på 3 sider beskrevet folioark, der bagpå er påtegnet af Hans Mickelsen: »Her Henric Gøyes informaciones aff Københaffn«, 1524 25/2, 14/5, 8/6, 4/7, 30/9: også til dronning Elisabeth, 1525 14/2, 24/2.
  14. Giøe, Knud, til Kerstrup 1523 28/3.
  15. Giøe, Mogens, rigsmarsk, lensmand på Skanderborg slot 1523 19/3: opsigelsesbrev. Bilag hertil: kopi af skr., dat. Vejle 1523 17/3, til ham fra hertug Frederik.
  16. [Gyldenstjerne], Knud Henriksen, til Bygholm, domprovst 1523 16/3: opsigelsesbrev.
  17. [Gyldenstjerne], Monss Henriksen, til Restrup 1523 25/7.
  18. Hack, Niælss, skånsk adelsmand, forhen til Mogenstrup 1523 2/10.
  19. Halffwegge, Niels Perssøn, adelsmand 1525 30/11, 1525 (1526) 26/12. – Se også Pogwisch, Hinrick.
  20. Hardenberg, Jacob, til Hvedholm og Arreskov, lensmand i Nyborg 1523 20/2, 19/3, 28/3. – Bilag til 1523 20/2: Otte Krumpens skr. af 17. s. m. til Jacob Hardenberg; til 1523 28/3: afskr. af brev fra øverste kaptajn i Middelfart til krigsøverst i Odense [1523] 27/3 og afskr. af brev af 1523 25/3 fra Erik Krummedige, høvedsmand på Høneborg, og Peder Ebbesen til Skumstrup til den øverste høvedsmand m. fl. for landsknægtene i Middelfart m. m. – Se endv. Bryske, Eiler.
Høcken, Dirick, se Sehested, Wulf.
  21. Høgh, Niels, rigsråd 1523 15/3: opsigelsesbrev.
  22. Knop (Knob), Lorinss (Lauris), af våben 1523 11/3: genbrev på Nykøbing slot på Falster, 25/3.
  23. Krummedige, Erick, lensmand på Høneborg 1523 20/3: opsigelsesbrev.
  24. Krummedige, Henrik, til Vallen 1523 31/3: sværger Christiern 2. huldskab og mandskab på ny.
  25. Krumpen, Otte, lensmand på Tranekær slot 1523 5/3: vedlagt udat. afskr. af brev fra rigsråder i Jylland til Otte Krumpen.
  26. Lunge, Vincens, genbrev på Krogen slot 1523 28/3.

27. Lykke (Lucke), Niels, adelsmand 1524 8/6, [1524]: også til dronning Elisabeth, 1525 3/8, 24/9, 5/12.
28. Norby, Seffuerin (Seuerin) 1523 7/3, 14/9, 1524 14/3, 3/11, 1525 23/1, 29/4: også i afskr., 1525 10/8: opsigelsesbrev, 1528 20/6 (2), 24/6, 1530 26/2.
29. Pogwisch, (Pawisch), Hinrick 1528 3/8, 1529 17/2.
30. Pogwisch, Hinrick, Polle, Herman, Persen, Nelus (Jens), Henrik Giøes »reyssenere« 1524 30/9.
31. Pogwisch, Wulf Benediktssøn, amtmænd på Nordborg 1523 27/2, 12/3.
Polle, Herman, se Pogwisch, Hinrick.
32. Rantzau, Hinrich, til Helmstorf, amtmænd i Oldenburg 1523 2/3 og 5/3: opsigelsesbreve.
Rantzau, Jeronimus til Bülck (Bolke), se Sehested, Wulf.
33. Rantzau, Tonnyes til Nienhof 1523 28/2: opsigelsesbrev i 2 eksemplarer.
Ratlow, Otte, til Lindau (Lyndow), se Sehested, Wulf.
34. Ratlow, Wolf, til Lensan 1523 12/3: opsigelsesbrev.
35. [Reventlow], Anders Jacobsen, til Søbo på Fyn 1523 6/3, 18/3. – Se endv. Bryske, Eiler m. fl.
36. [Rosenkrantz], Oluf Nielsen, lensmand på Koldinghus 1523 25/1, 16/3: opsigelsesbrev, 17/3: med dette fulgte hertug Frederiks skr. fra Vejle til O. N. R., men det ligger ikke mere ved brevet.
37. [Rosenkrantz], Otte Holgerdssen, lensmand på Tørning slot 1523 16/3, 23/3.
38. Sehested (Sestede), Mauritz 1523 28/2: opsigelsesbrev.
39. Sehested (Zeestede), Schack, til Hemmelmark 1526 29/8: bilag hertil er Christiern 2.s proklamation af 10. s.m. fra Berlin til hertugdømmerne.
40. Sehested (Sestede), Wulf til Arnum, Ratlow, Otte til Lyndow, Ahlefeldt, Steffen v., »her Hanseß Bon«, Høcken (Hokenn), Dirick, Rantzau, Jeronimus til Bolke (Bülck), Damme, Pawel v. til Barenflet 1523 28/2: opsigelsesbrev. Dirick Hokenn er opført i marginen; der er da også kun 5 segl.
41. Trolle, Gustaf, forhen ærkebisp i Upsala 1526 21/4, 30/4, 1528 23/8, 6/9, 1530 12/3-3/10.
[Ulfeld] Otto Andersen, se Germania, Melchior de, pk. 10, nr. 7.
42. [Urne], Lagho, biskop i Roskilde 1523 31/1, 19/3: bilag hertil: Biskop Ove Bille i Århus' skr. af 1523 15/3 til rigsrådet på Sjælland, 28/3.
43. Wisch, Benedictus v. d., Christiern 2.s marskalk 1530 4/1.
44. Wisch, Clawes v. d. 1523 6/3: opsigelsesbrev (2).

Fra hofstaten

10. 1523–1531 Indkomne breve fra råder og kanslere, sekretærer og tjenere m. fl.: Andersen–Has ..... 1 pk.

Indhold:

1. Andersen, Hans, bysvend i København, derefter Søren Norbys tjener 1526 24/11.
2. Andersen, Lambert, Christiørn 2.s sekretær, kannik i Ribe 1523 16/7–1525 21/2.
3. Angkerssen, Petrus, mester [1526].
4. Bayreuth, Hans v., Christiørn 2.s tyske sekretær (kansler), alias Hans Duffuen eller Pøytinge 1524 1/12, 1525 30/7, 24/9.
Bogbinder, Hans, se Germania, Melcior de.
Clement, skipper, se Rempe, Ffynd.
5. Dijke, Jan van den, forhen køkkenskriver hos Christiørn 2. [nov. 1524] afskr. Hermed er sammenheftet en bekræftet genpart af Christiørn 2.s skr. af 1524 15/11 til Jan v. d. Dijke.
6. Germania, Melcior de, mester 1523 16/11–1530 19/10. – Brevet af 1525 28/2 er stilet til kongen, men adresseret til dronningen. Hans familienavn Danrop bruges ikke i nærv. breve. Se endv. [Rosenkrantz], Gotskalk E., og Scepper, Corn. Dupl.
7. Germania, Melcior de, [Ulfeld], Otte Andersen, Bornwatter, Wilhelm, Bokebinder, Hans, mester 1529 26/7: brevet er skrevet i jeg-form af M. d. Germania og forseglet med hans segl. Alle underskrifter er med hans hånd.
8. Hanssen, Hans, provst af Tofte 1526 12/10, 1528 28/7, 30/8, 1529 22/5, 29/12, 1530 28/4, udat.: en egenhändig supplik, ikke stilet til kongen, men bagpå påtegnet: »1529. Hans Hansbens ærende till wor nadige herre«. (I München-samlingen tituleres han provst af Assens).
9. Hanssen, Jørien (Jørgen Skrifer), forhen lensmand på Bergenshus 1524 22/4–1531 3/4, udat.
10. Has (Hasius), Johan, magister, Georg v. Mingkwitz' kapellan 1526 10/1, 29/11.

11. 1521–1530 Indkomne breve fra råder og kanslere, sekretærer og tjenere m. fl.: Hochstetter–Metz ..... 1 pk.

Indhold:

1. Hochstetter, Jochem, fra Augsburg, Christiørn 2.s råd [1529] 18/9, 1530 10/6 (?), 1530 »mytwoch«.

2. Holsten (Holste, Holstein), Thomas Petersen, Christiørn 2.s kammervend 1526 26/9, 19/11, 1528 13/10–[1530] 8/1.
3. Hondorff, Albrecht, kongens dørsvend 1527 10/1: med to »sedler«, hvoraf den mindste måske hører til et andet brev.
4. Hopfensteiner, Steffan, sekretær 1522 5/2.
5. Jenssen, Maurits, skriver 1529 26/8.
Jochym, skipper, se Rempe.
6. Jutlant = Hans Herold [1526] 13/1, 1526 8/9 og 3 breve, der er ufuldstændigt dat. eller udat. og uden adresse. To af disse er stilet til en mester og broder.
7. Kempe, Paulus Petrus 1524 26/9–1530 17/8, udat. – Efter brevet af 1526 23/6 ligger en udat. beretning til P. P. Kempe fra [Pether Jenssøn], et bud, der efter P. P. Kempes og P. Stubs befaling på Christiørn 2.s vegne havde været i Danmark. Formentlig har P. Stub sendt beretningen til Kempe, der har videre-sendt den til kongen, da den har fasc. nr. 137, samme nummer som Kempes breve til Christiørn 2. Bilag til 1526 6/3: Gravskrift over dronning Elisabet.
8. Kyngorne (Kingham), Alexander, skotte, Christiørn 2.s »vnderste kapellan« og læge 1523 17/2, 17/3, 1525 3/6, 8/10, 1527 28/3, 25/9, 1529 8/4.
9. Lijt, Henriek van, købmand i Antwerpen 1525 18/11, 1528 13/5.
10. Metz, Anthonius van (Anthonie de Metz), ridder 1521 3/2, 1522 28/2, 7/8, 1523, 1526 9/6: reversbrev efter aflagt regnskab, 1530 1/1, udat. – Se endv. Pedersen, Claus (Nicolaus Petri).

12. 1524–1530 Indkomne breve fra råder og kanslere, sekretærer og tjenere m. fl.: Mickelsen ..... 1 pk.

Indhold:

1. Mickelsen (Michelsen), Hans, forhen borgmester i Malmø, Christiørn 2.s råd 1524 30/1–1530 20/5. – Brevet 1529 13/3 mangler, men afskrift med facsimile i: Afskrifter fra München-samlingen, fasc. X.
2. Michelsen, Jens, mester, prædikant 1529 27/3, 20/5, 1/8, 8/8, 1530 26/4.

13. 1523–1529 Indkomne breve fra råder og kanslere, sekretærer og tjenere m. fl.: Mingkwitz ..... 1 pk.

Indhold:

1. Mingkwitz, Georg v., til Sonnewald i Neder-Lausitz, Kursachsen,

Christiern 2.s råd 1523 12/11–1529 7/3 og udat. »sedler« og memorialer.

2. Mingkwitz, Nickell v., til Sonnewald 1527 21/9.

14. 1522–1530 Indkomne breve fra råder og kanslere, sekretærer og tjenere m. fl.: Nielsen–Rosenkrantz . . . . . 1 pk.

Indhold:

1. Nielssenn, Erick 1527 3/5.
2. Nielsen, Knuth, skriver 1528 21/2, 20.23/11, 1529 14/6, 1530 7/4.
3. Occo, Popius, Amsterdam, Christiern 2.s og handelshuset Fuggers agent 1522 7/3, 5/8, 1524 6/2, 4/11, 1525 6/2, 15/4, 1529 21/5, 6/6, 28/7, 1530 27/4, 8/5, 21/7.
4. Pedersen, Christiern, mester, forfatter 1527 28/10.
5. Pedersen, Claus (Nicolaus Petri), kansler 1523 3/1–1524 29/8. – Efter 1524 12/2 en latinsk oversættelse af de 6 artikler eller spørgsmål, som kansleren på kongens vegne skulle tilstille statholderinde fru Margarete; bilag til 1524 18/2: udat. artikler på latin vedr. prins Hans' opdragelse. Disse artikler har Claus Pedersen overgivet til fru Margarete, vel i samme audiens som den, hvori han overrakte hende de ovennævnte 6 artikler. Der findes imidlertid i München-samlingen et andet eksemplar af artiklerne vedr. prins Hans. Det er lagt sammen med stykket vedr. de 6 artikler. Under 1524 1/3 ligger afskr. af et brev fra kansleren til ærkehertug Ferdinand, idet kansleren har sendt ærkehertugen det brev, han med samme dato skrev til Christiern 2., med anmodning om, at det måtte blive overgivet kongen, hvor han end opholdt sig. 1524 3/3 er sendt under kurfyrsten af Sachsens adresse. Bilag til 1524 21/6: »Handschrift« af Hans Mule; til 1524 29/8: afskr. af breve fra Henrik 8. af England til paven af 18/8, til kejser Carl 5. af 17/8 og af kardinal Thomas Wolseys skr. af 20/8, alle fra 1524.
6. Samme og Metz, Anthoni v. 1523 18/11, 1524 1/2: bilag: kopi af udat. skr. fra samme til Søren Norby, 5/2, 27/4.
7. Pels, Cornelis, faktor og tjener hos kongen 1525 2/9: reversbrev.
8. Rempe, Fynd, Clement, skipper, kongens tjenere, og Jachym, skipper 5/7 u. år.
9. [Rosenkrantz], Gotskalk Eriksen, kansler 1524 4/3, [1526] 12/5–[1530] 30/9. En stor del af Gotskalk Eriksens breve er ikke forsynet med årstal. Henlæggelsen i kronologisk orden efter år er derfor foretaget efter indholdet. Bilag til 1528 8/6: afskr. af Carl 5.s ratification af 1526 8/4, der også findes i pk. 29, nr. 34. – Se endv. Weze, Johan.
10. Samme og Germania, Melchior v. 1529 8/4.

15. 1523–1530 Indkomne breve fra råder og kanslere, sekretærer og tjenere m. fl.: Scepperus–Weze . . . . . 1 pk.

Indhold:

1. Scepperus, Cornelius Duplicius (Cornelis Double), vicekansler 1524 18/12, 1525 1/3–1530 12/3.
  2. Samme og Germania, Melchior de 1525 1/5.
  3. Schonbergk (Schönberg), Hans v., midlertidigt i Christiern 2.s tjeneste, råd hos hertug Georg af Sachsen 1523 9/12 ? (2), 1524 11/1, 8/2, 2/4, 1528 19/2, 11/4.
  4. Stub, Per (Pether), borgmester i Viborg 1526 12/10, 1527 11/1.
  5. Teckeler, Hans, nævnt ca. 1500 som borger i København 1527 8/2.
  6. Thomasen, Christiern, tidligere skriver på Københavns slot 1530 30/3, udat.
[Wandelman], Joachim, se Jochym, skipper.
  7. Wefring, Hans, tysk skriver eller sekretær, fra Sct. Annaberg i Sachsen 1526 16/2, 1527 1/2, 1529 8/8, udat.
  8. Weze, Jo. de (Johan (Jan) van W.), electus til Lund ærkestift 1523 23/9–1530 11/6. – Johan Weze har i sine breve fra kejserhoffet i Spanien 1525 14/7–1526 21/4 tildels anvendt chiffrer. Disse breve fra Spanien er nummererede af brevskriveren, enkelte har dog ikke noget nummer påtegnet, men er talt med, ialt er der 16 stk. Nr. 10 synes at mangle. Med nr. 11 af 1526 11/2 fulgte en ekstrakt af artiklerne vedr. freden af 1526 14/1 mellem kejser Carl 5. og Frans 1. af Frankrig. En del af disse breve er dechiffreret af en samtidig på latin på særlige stykker papir, der er vedlagt de breve, hvortil de hører. 1526 21/2 er til dronning Elisabet i kongens fraværelse.
  9. Samme og [Rosenkrantz], Gotskalk Eriksen [1529] 24/4.
16. 1523–1530 Indkomne breve fra råder og kanslere, sekretærer og tjenere m. fl.: Willemzon–Winter . . . . . 1 pk.

Indhold:

1. Willemzon, Hermen, Amsterdam, fru Sigbrits broder 1523 11/6, 1524 17/11, 1525 24/6.
2. Winter (Winther), Christiern, sekretær 1523 30/11–1530 11/4.

Fra udlændinge

17. 1522–1530 Indkomne breve fra udlændinge:
Adolf–Kremer . . . . . 1 pk.

Indhold:

1. Adolf af Burgund, herre til Bevern m. m., kejserlig »admiral

- generale, 1522 23/3: kreditivskr. for Dierick v. d. Meere, vedlagt instruktion af s. d., til brug ved en sendelse til Christiern 2., 1523 1/5: lejdebrev, [1524] 6/11, 1525 5/7, 1529 5/6, 27/7, 26/9. – Se endv. Egmond, Floris v., greve af Buren.
2. Andtwerpen, Henrik v., junker 1529 24/8, udat.
  3. Archibald, earl af Angus, af huset Douglas, kansler og leder af Skotlands regering [1525] 30/9, 1527 4/2, 23/9.
  4. Bamberg, Wolff v., krigsøverst 1527 7/1, 1528 19/2, 7/4. – Se endv. Gamper, Hans.
  5. Samme og Vlm, Jacob v., Gottingen, Bruyn v. 1524 16/6.
  6. Barton, Robbart af Owfferbarton, »controllar« af Skotland 1525 2/6, 1527 22/9: har ved en skrivefejl året 1507, 23/9: en kvittering for det krudt og krigsudstyr, som R. Barton havde modtaget til forvaring af Godskalk Eriksen.
  7. Bellersheym, Hans v., ridder 1528 15/10.
Bergen, Jan de, herre til Bergen-op-Zoom, se Egmond, Floris v., og Palermo, ærkebiskop af.
  8. Besenrade, Hans v. 1524 15/2.
  9. Betoun, Jacobus, kansler, ærkebisp til Sct. Andrews i Skotland 1523 20/4, 1525 5/9, 1527 [1526] 10/2, 1527 23/9.
  10. Beuer, Arndt de, landdrost i grevskabet Bentheim 1523 15/10: erklæring om Hinrick von Schaurot, hertugen af Gelderns »houetman«.
  11. Blanck, Christoff, licentiat, Wittenberg 1527 1/4.
  12. Boler, Hans [1524].
  13. Breitenbach, Wollf v., zu Belen 1524 2/7.
  14. Brencken, Cordt v. og Horde, Jurgen, krigsøverst 1523 1/8: reversbrev, ikke udfærdiget med segl og underskrifter. – Se også bestallinger.
  15. Brobergen, Gedert v., krigsøverst 1526 21/12: reversbrev på Hanrau slot og amt, 1528 27/12.
  16. Bruck, Gregorius, dr., kursachsisk kansler 1527 3/10, 12/10, 20/11, 9/12, 21/12.
  17. Bunaw, Rudolf v., sachsisk hofmester i Dresden 1527 26/4, 1527 27/4: har karakter af en »seddel«.
Buren, greve af, se Egmond, Floris v.
  18. Byder (Bunder), Martin van de, Lipring, Cornilius 1525 30/10, udat.
Carondelet, Joannes (Joan), ærkebiskop, råd hos den nederlandske regering, se Palermo, ærkebiskop af.
  19. Dannenberghe, Jürgen v., krigsøverst 1524 23/2.
  20. Draschwitz, Sebastian v., krigsøverst 1524 14/4.
  21. Eddelherre, Frederick, »tho Deipholt« 1523 10/10.

22. Egmond, Florijs von, greve af Buren, herre til IJsselstein etc., kejserlig »capitein-general« [1523] 29/7, 1525 2/10, 1526 [1525] 6/3, 1528 24/7, 18/11, 1529 7/8: også fra Adolf af Burgund og Bergen, Jan de, [1530] 7/11, udat.
23. Fester, H., de Portugall 1524 3/10.
24. Flanß, Jorgen, markgreven af Brandenburgs tjener 1523 12/10.
25. Franck, Wilhelm, Christiern 2.s tjener 1525 31/12, 1526 13/1, 2/2, 10/3, 1528 31/10.
26. Gamper, Hans, mønsterskriver 1522 28/9, 1523 17/6 og 29/6: også fra Michel v. Rottenburg, Wolf v. Bamberg og Hans Peckh, 1524 16/11, 1526 4/4, 14/4 og udat. – Se endv. Stegentyn, J.
Gottingen, Bruyn v., se Bamberg, Wolf v.
27. Hairlem, Klein v., »ouerster hopman« 1525 18/2.
28. Halberstadt (Haluerstadt, Halferstaet), Hans v., krigsøverst 1528 10/2, 28/10, 1528 nov.
29. Hannart, Jo., vicomte de Lombecke og baron de Likerke, kejserlig råd og orator 1524 13/2, 15/8, 1525 16/5.
30. Hanobert, Sidran udat.: supplik.
31. Harckesz, Adriann 1530 15/3.
32. Harroch, Leonhard v., kansler hos ærkehertug Ferdinand, konge af Ungarn og Bøhmen, 1527 31/3, 15/9, 27/10.
33. Hermelyngk (Herlynck), Clawes, Christiern 2.s tjener og udsending m. h. t. krigssager 1522 19/2–1530 16/8. – Under 1526 (forår) ligger 3 købmandsbreve, skrevet med samme hånd som Claus H.s breve, kun underskrevet med handelsmærke. To af dem er adresseret til Jurgen Lijfflander (alias Christiern 2.), det tredje til »Ho. van Ryge fru., mynen guden frunde«. (Christiern 2.). Endelig et brev, der er adresseret: »An mynen guden frundt N« (?).
34. Heu, Nicolaus de, herre von Malleroy 1525 1/10.
35. Hoirde, Jurgen v., krigsøverst 1523 3/4. – Se endv. Brencken, Cordt v.
36. Jaspar, ærkebiskop i Riga 1523 1/2, 7/2.
37. Kintheus, Quillelmus, archidiacon, den engelske konges orator [1523] 7/4.
38. Klencke (Klengke), Wilcken, salig Ludolffs søn, i braunschweig-wolfenbüttelsk tjeneste 1528 21/8, 1529 25/3, 12/7: stilet til Christiern 2., men adresseret til Hans Mickelsen; hertil hører nogle artikler, skrevet med Hans Mickelsens hånd, og fremsendt til W. Klencke under 22/6 s. å., efter endt brug er artiklerne kommet tilbage til kongen, 1530 6/1, 14/3.
39. Klyntzyts oder Kheylsperger, Steffan, tjener hos kongen af Ungarn og Bøhmen og udsending fra denne til storfyrsten af

Moskva for at udvirke Søren Norbys frigivelse 1528 26/5, 30/5, 24/6.

40. Kremer, Astzer, Oslo (Anslo) 1525 12/6.

18. 1520–1530 Indkomne breve fra udlændinge: Lambertus-Wærman ..... 1 pk.

Indhold:

1. Lambertus, Franciscus, teolog og tilhænger af den ny lære, fra 1526 prof. i Marburg [1524].
2. Langiacus, Jo., den franske konges orator i Skotland 12/4 u. år.
3. Lauichz, Gunter v., bjergmester 1526 6/12.
4. Ligne, Antoni de, (baron) 1523, 15/5, 1525 30/6, 25/8 u. år, udat.: også til dronning Elisabeth. Lipring, Cornelis, se Byder, Martin van de.
5. Locher, Johan, von Minchen, corrector i Zwickaw 1524 29/4.
6. Manderscheyd und Blanckenheim, Diederich, greve til, og Tun (Dune), Wirich v., greve til Limburg og Falkensteyn 1523 12/9.
7. Matheus, ærkebiskop af Salzburg 1520 1/6. Mauricius (Mauris), se Oldenborg.
8. Melen, Bernt v., ridder 1526 1/5: erklæring om at ville erobre Sverige, helt eller delvis: orig. og afskr., 1530 3/3. Merklin, Balthazar, se Waltkirch, provst af. Minchen von (= München ved Weimar?), se Locher, Johan.
9. Monch, Bernhardinus, doctor medicine, astrolog 1523 (1524) 27/12, 1524 26/2, 4/6.
10. Moraue (= Moray), Jacob, greve, uægte søn af Jacob 4. af Skotland 1526 12/12.
11. Muller, Hans, Haynichen (i Sachsen) 1530 6/3: i orig. og afskr.
12. Mylen, Hans v. 1523 u. dag: erklæring om huldskab og troskab.
13. Nymegen, Oiswaldt v., Hans v. Halberstadts drost 1528 28/10.
14. Oldenborg (Oldenborch), Mauricius (Mauris), uægte søn af grev Johan 5. af Oldenborg 1524 5/1, 1528 9/2, 14/10, 1530 6/4.
15. Ondermaer, Martinus 28/6 u. år.
16. Palermo, ærkebiskoppen af 1523 18/11, 1525 24/3, 7/10, 1530 (1529) 8/2: også fra Berghen, J. v.
17. Paulj, Benedictus, licentiat, Wittenberg 1524 1/3, se endv. Schwertfeger, Johan. Peckh, Hans v., se Gamper, Hans.
18. Planitz (Plawnitz), Hans Edler v. d., kursachsisk råd, amtmand i Grimma 1528 4/6. Polle, Herman, se Pogwisch, Hinrick.

19. Poppenreider, Hans 3/1 u. år.
20. Prantner, Wolfgang, kejserlig gesandt 1525 27/10: også til dronning Elisabeth, 1527 13/3.
21. Rather, Clemens, evangelisk prædikant i Antwerpen udat.: bagpå med Hans Mickelsens hånd: »Aff Klemmit offuerskier then iij dag februarij«.
22. Rauenspurg, Jorg v., pfalzgrevelig »hauptman« 1525 6/6. Rottenburg, Michel v., se Gamper, Hans.
23. Salm, Niklas, greve til, kongen af Ungarn og Bøhmens kansler 1528 17/5.
24. Schlachheck, Haynrich, Christiern 2.s kommandant på Stockholms slot 1522 29/4: hertil et »artickel briefff«, der omhandler tiden fra omkr. nytår til påske 1522. Bagpå påtegnet af Hans Mickelsen: »Artichle aff Stocholm, som Henric Slaghecke forscriffer til K. M^t om knechtene oc theres brøst«.
25. Schoneich, Caspar v., hertug Henrik af Mecklenburgs kansler 1528 20/2.
26. Schulenburg, Curdt v. d., forordnet ved det kejserlige rigsregiment 1528 12/1.
27. Schulenburg, Mathias v. d., krigsøverst 1524 16/5, 1527 9/6.
28. Schwertfeger, Johans, doctor og Benedictus Pauli, licentiat, Wittenberg 1523 16/10.
29. Schonbergk, Dieterich v., råd hos højesteren over den tyske orden, markgreve Albrecht af Brandenburg 1523 17/6, 29/6 (2): på det ene af brevene har kansler Claus Pedersen skrevet udkast til et brev, der skulle til paven som anbefaling for dekan Olav Engelbrechtsen, hvem kapitlet i Trondhjem havde valgt til ærkebiskop Erik Valkendorfs efterfølger.
30. Spalatinus, Georg, sachsisk kurfyrstelig hofpræst og lærer for kurprins Johan Frederik, fra 1525 præst i Altenburg i Sachsen 1524 19/4–1527 23/1, udat. – Bilag til 1527 23/1: tysk oversættelse (bearbejdelse) af stridsskrifter mellem Henrik 8. af England og Martin Luther.
31. Stain, Georg v., landsknægtehverver 1523 16/6.
32. Stegentyn, Jurg (Georg), krigshøvedsmand [1523] 9/6 (?), 8/11, 23/11 (mand. eft. Marie) [1524] 2/3, 1524 17/5: også fra Hans Gamper, 17/6, 28/11, 1525 3/8, 24/9: bilag hertil er afskr. af greven af Ostfrislands forsikring af 1525 20/9 til C. Kniphof og J. Stegentin.
33. Tautenburgh, Schenck v., statholder i Frisland 1525 12/3.
34. Tawbenheim, Christoff v., ridder 1523 10/8.
35. Tornaco, Petrus de, apoteker 1527 23/11, 1529 28/7. – De to breve er skrevet med Melchior de Germanias hånd. Med det første følger en opskrift om lægemidler for Christiern 2.

36. Truchsses, Georg, friherre til Walburg, statholder, tilligemed råderne i det kejserlige rigsregiment 1524 15/7.
Tun, Wirich v., se Manderscheyd.
37. Walch, Theobaldus (Debelt), sekretær, udat. (2).
38. Waltkirch, provsten af (= Merklin, Balthasar v.), kejserlig hof-råd, orator, fra 1527 rigsvicekansler 1525 27/10, 1528 11/11.
39. Warendorff, Conrat v., kejserlig kammerbud 1525 5/12, udat.
Vlm (Ulm), Jacob v., se Bamberg, Wolff v.
40. Wolner, Sebastian, »schosser zu Jhen« 1524 27/3: bilag: afskr. af G. v. Mingkwitz' skr. af 1524 22/3 til Seb. Wolner.
41. Wolsey, Thomas, kardinal af York 1523 18/5, 6/9, 1524 3/6, 28/8.
42. Wærman, Franciscus, »der artzney doctor«, quasimodogeniti u. år.

19. 1522–30 Indkomne breve fra stæder og borgere ..... 1 pk.

Indhold:

Fra stæder

1. Bremen, consules civitatis Bremenßis 1525 1/7, 5/10.
2. Flensborg, borgmestre og råd 1523 19/3.
3. Kolding, scultus, borgmestre og råd og menige almue 1523 25/1: lover på ny Christiørn 2. troskab.
4. Køln, borgmestre og råd 1523 15/7, 5/9.
5. Malmø 1523 27/3: borgmestre, råd og menighed, 1523 2/10: borgmestre og råd.
6. Veere (på Walcheren) udat. og ufuldstændig supplik.

Fra borgere

7. Banninck, Jo., råd i Holland, forhen scultus i Amsterdam 1525 3/5: vedlagt tidende fra en unævnt lübecker til Cornelis Ben-ninck, borgmester og kammere i Amsterdam, af 1525 24/4. – Bagpå Jo. Bannincks brev findes latinske citater, skrevet med Hans Mickelsens hånd.
8. Bornwater, Willem, købmand i Antwerpen 1529 12/8, 6/10. – Se endv. Germania, M. d.
9. Denys, Jan, Mecheln, dronning Elisabeths camerarius 1526 25/2–1529 27/7. – Under 1528 ligger en seddel, hvorpå Hans Mickel-sen bagpå har skrevet: »1528 Legedom for tandwercke aff Johans Dyonisse«.
10. Durjar, Hynrick, borger i Wismar 1524 14/5.
11. Graff, Valti, guldsmed 1528 10/7.
12. Hochstetter, Ambrosius d. æ., Augsburg 1528 3/6 og en »sed-del«, der dog ikke er skrevet med samme hånd som brevet, 1529 8/9: også fra Hochstetter, Ambrosius d. y.

13. Hochstetter, Ambrosius d. y. 1527 24/7, 1528 16/8, 30/8. – Se endv. Tucher, Lazarus.
14. »Die Hochstetter jnn Anntorff« 1528 22/9.
15. Hogenholt, Hans og Thomas, brødre, af Stettin 1527 19/12.
16. Kaetser, Jan de, ander van der Veene, Mecheln 1526 26/10.
17. Kock, Jørgen, borgmester i Malmø 1523 20/11.
18. Langenbeke, Harmen, og Muller, Korth, rådmænd i Hamborg 1522 31/3.
19. Ludinckhußen, Claus, borger i Lübeck 1522 10/4.
20. Mayer, Matthes, borger i Wittenberg 1528 25/11.
21. Ouerbeke, Joos van, Gent 1528 (1527) 16/2.
22. Rade, Johann, borgmester i Grimma i Sachsen 1524 26/3.
23. Reytwieser, Killian, borger i Leipzig 1527 31/10, 1528 13/6.
Muller, Korth, se Langenbeke, Harmen.
24. Roland, Peter, Antwerpen efter 1526 19/1.
25. Sterck, Gherard, købmand i Antwerpen, finansagent for rege-lingen i Bruxelles 1526 20/8, 1528 10/8, 1529 (1528) 10/3. – Se endv. Tucher, Lazarus.
26. Tucher, Lazarus, købmand i Antwerpen, finansagent for den nederlandske regering i Bruxelles 1528 23/6: også fra Ambrosius Hochstetter d. y. og Gherart Sterck, 1529 9/1: også fra Gherart Sterck, 16/1, 11/2: også fra Gherart Sterck, 10/3, 12/3, 11/4, 19/6.
27. Walle, Pyetter v. d., guldsmed, Antwerpen 1530 28/4.
28. Vekene, Pawels v. d., borgmester i Veere 1525 24/5.
Veene, v. d., se Kaetser, Jan de.
29. Villani, Lorentz, Leipzig 1528 16/5.
30. Winss, Thonnius, guldsmed, Berlin 1527 23/3, 1528 12/1.

D. Tidender

20. 1523–[1529] ..... 1 pk.

Indhold:

Af fascikelnre fra den bayerske fortegnelse fremgår det, at i hvert fald største delen af disse tidender fra en tid, der går forud for omordningen i München, har ligget for sig selv, evt. er udtagne sager. – Herimellem tidende om slaget ved Pavia 1525 af »Her Jorg von Frundßberg«.

**E. Forhandlinger og processer.
Traktater og overenskomster m. m.**

21. 1521–1530 Sager vedr. forhandlinger m. m. .... 1 pk.

Indhold:

Forhandlinger med Lübeck

1. Artikler, underskrevet af Christiern 2. udat.: med kurfyrst Joachim af Brandenburgs egenhændige rettelsel, marginalnotiser og tilføjelser. Bagpå en samtidig påtegning: »Diß seint die artickell, domit wir von E. K. W. zu Borschholm abgefertigt«.
2. »Vorzeichnus etlicher bedachter mittell konig^r wird zu Dene-marck vnd denen von Lubeck vff jr gefallen vnd bewilligung fur-zuschlaen« 1522 15/8: bagpå en samtidig påtegning »Dieß sein artickel die den geschickten von Lubeck zu Segeberge vberant-wort, widerumb an die von Lubeck zutregen. Actum am tage assumptionis Marie anno xxij«.

Forhandlinger i Skotland

3. Christiern 2.s forslag til Skotland [juni 1523]: 2 helark, beskrevet med kansler Claus Pedersens hånd, af ensartet indhold, dog er slutningen forskellig. Det ene ark er med mange rettelsel, vel koncept.
4. Artikler sendt fra Skotland af dr. Alexander Kinghorn til Christiern 2. i Mecheln 1524 om »Martini tyde«.
5. Memorial om skotske forhold udat.

Fyrstemødet i Køl

6. Artikler vedr. højmaster, markgreve Albrechts bestalling udat.
7. Overenskomst mellem Christiern 2. og kurfyrst Joachim vedr. sidstnævntes hjælp til kongen til generhvervelsen af hans tabte riger 1523 30/7: kopi, to forskellige af samme dato samt optegnelser på to helark ang. forudgående forhandlinger.
8. Kurfyrst Joachim, højmaster, markgreve Albrecht, hertug Erik d. æ. af Braunschweig og hertug Albrecht af Mecklenburg til kejser Carl 5. 1523 31/7, se endv. pergamentsbrev nr. 24: Christiern 2.s skr. til kejseren af samme dato.
9. Christiern 2. til 4 af kejserens råder, nemlig: Johan Hannart, Henrik af Nassau, M. de Gattinaria og Gerhard de Plain 1523 31/7: 4 kopier.
10. Kejser Carl 5.s mandat udat.: kopi. Bagpå påtegnet: »Mandat an die vntherthan, so noch nicht abgefallen sein«. Mærket O. Fremgangsmåden var den, at Christiern 2.s kancelli konciperede de mandater og breve, som ønskedes udstedt af kejseren.
11. Kejser Carl 5.s skr. til kongerne af Ungarn og Bøhmen samt

Polen om, at kejseren har erklæret hertug Frederik af Holsten og Lübeck i rigets akt udat.: kopi, mærket H.

12. Tyske fyrsters skrivelse til statholderinde Margarete i Nederlandene ang. højmasteren over den tyske Ordens forhold til Polen 1523 1/8: kopi i to eksemplarer, mærket L.
13. Statholderinde fru Margaretes skrivelser til tyske fyrster udat.: 4 kopier.

Fyrsteforsamlingen i Jüterbog

14. Artikler, som Christiern 2. foregav fyrsterne i Jüterbog udat.
15. Lejdebrev fra ærkebiskoppen af Magdeburg og Mainz 1523 12/10: afskr., fra kurfyrst Joachim 1523 20/10, dat. Jüterbog, orig.
16. Kopier af gældsforskrivninger af 1523 20/10, udstedt i Jüterbog af Christiern 2. til højmaster, markgreve Albrecht på 37926 rh. gl. (2 eksemplarer), kurfyrst Joachim af Brandenburg på 25017 gl., hertugerne Erik d. æ. og Henrik d. y. af Braunschweig-Lüneburg på 36690 gl.

Forhandlinger i Marienwolde

17. Christiern 2.s fuldmagt for provst Hans Hansen til at møde i Marienwolde for at deltage i forhandlingerne på det af hertug Albrecht af Mecklenburg fastsatte møde 21/10 s. å. mellem kongen på den ene side og hertug Frederik af Holsten og Lübeck på den anden side 21/10 1523.
18. Christiern 2.s artikler eller instruktioner til disse forhandlinger udat.: renskrifter og konc.

Forhandlingerne i Hamborg og disses fortsættelse

19. Ærkehertug Ferdinands skr. til »gemaine lanndschafft des kunig-reichs Denmarckh« 1524 10/2: kopi.
20. Forskellige lejdebrev og breve vedr. lejde til mødet i Hamborg 10/4 1524: kejserligt lejde til Christiern 2. 1524 22/3. Christiern 2. til Hamborg 1524 9/4: kopi med Corn. Sceppers hånd. Hamborg til Christiern 2. 1524 19/4, 20/4. Ærkebisp Christoffer af Bremen til Christiern 2. 1524 24/4. Ærkebisp Albrecht af Magdeburg-Mainz' svar til ærkehertug Ferdinand og rigsregimentet i Nürnberg 1524 7/4: afskr. i 2 eksemplarer. Samme til Christiern 2. 1524 11/4: vedl. afskr., 14/4: vedl. afskr., 20/4. Ærkehertug Ferdinand til hertugerne Ernst og Otto af Lüneburg 1524 22/3: afskr. Hertugerne Ernst og Otto til Christiern 2. 1524 15/4, hvormed fulgte lejde af 1524 15/4. Samme til kurfyrst Frederik af Sachsen 1524 14/4, hvormed fulgte lejde til Christiern 2. af 1524 16/4. Samme til kejser Carl 5. 1524 16/4. Staden Lüneburgs lejde til Christiern 2.s udsendinge til mødet i Hamborg,

- nemlig provst Hans Hansen, dr. Christian Bayer og sekretær Christiern Winter 1524 27/4.
21. Pavebrev til cardinal Campegius om mødet i Hamborg 1524 28/2: afskr.
  22. Christiern 2. beskikker Henrik Giøe og Niels Lykke til mødet i Hamborg 1524 6/4, 10/4.
  23. Koncept til sammes instruktioner til sine udsendinge til Hamborgmødet 1524 9/4, 21/4: af Corn. Scepper på Christiern 2.s vegne.
  24. Sammes anbefalingsskrivelse til fyrster m.fl. for sine gesandter, der skal rejse til mødet i Hamborg 1524 9/4.
  25. De kgl. udsendinges protokol over forhandlingerne i Hamborg og Brandenburg 1524 19/4 – 24/5. – I Hamborg førtes forhandlinger fra 19/4–9/5, og 13/5 ankom udsendingene til Wittenberg, hvor de afgav beretning til Christiern 2. 19/5 brød de op fra Wittenberg og drog til Brandenburg, hvor der førtes forhandlinger fra 21/5 og de følgende dage. Til Brandenburg kom fra Hamborg et udvalg af de forordnede kommissarier (oratores), nemlig på kejserens side: Herman Suderhusen, på kongen af Englands: Johan Baker, på ærkehertug Ferdinands: Ulrich, greve af Helffenstein. Her forhandlede de med kong Christiern og dronning Elisabet, og her havde den kejserlige orator J. Hannart også givet møde. – Bagi protokollen er indført en instruktion, dat. Lübeck 1524 14/6, udstedt af de forordnede kommissarier for følgende af deres midte, nemlig: Markus, abbed til Sct. Bernhards kloster i Brabant, Johan Baker, ridder, Ulrich, greve af Helffenstein, og dr. Herman Suderhusen, til at videreføre forhandlingerne om Christiern 2. med Frederik 1. på herredagen i København på omkring samme tid.
  26. De forordnede kommissariers eller oratores' protokol over forhandlingerne i Hamborg, Brandenburg, Lübeck, København og atter i Lübeck mellem kong Christiern på den ene og hans modpart på den anden side 1524 24/4–21/8. – Fra Brandenburg drog de ovennævnte kommissarier, deriblandt også J. Hannart, til Lübeck, hvor Hamborgmødet blev fortsat fra ca. 6/6–14/6. Fra Christiern 2.s side mødte kun Johan Weze, der havde fået lejde af Lübeck, formidlet af J. Hannart.
  27. Indberetninger fra Christiern 2.s udsendinge til Hamborgmødet: Hans Hansen, provst, Chr. Beyer, dr., Chr. Winter, sekretær, og Johan Weze, electus Lundensis 1524 26/4: Johan Weze er ikke medudsteder af dette brev, 1524 1/5, 6/5.
  28. Forskellige skrivelser og sager vedr. forhandlingerne i Hamborg og deres fortsættelse: Ulricus, comes de Helffenstein, til Christiern 2. 1524 20/4. Skrivelse fra Ulrich, greve af Helffenstein, Johan Baker og Herman Suderhusen til hertug Albrecht af

Mecklenburg 1524 1/8. Afskrift på et helark, på sidste blad af dette afskr. af grev v. Helffensteins skr. til hertug Albrecht af samme dato. Ærkebisp Albrecht af Magdeburg-Mainz til Christiern 2. 1524 15/5. Johan Hannarts erklæring vedr. møderne 1524 27/6. Instruktion fra Christiern 2. til kurfyrsten af [Sachsen] udat.: koncept med Georg v. Mingkwitz' hånd. Fortegnelse over de konger, kurfyrster og fyrster, gejstlige og verdslige, som skulle forskrives til »dem tag der handlung«.

Forhandlinger i Naumburg

29. Udskrivning af mødet, først til 1527 10/12, derefter til 1528 9/2: koncept m. m.
30. Christiern 2.s artikler til fremsættelse for deltagerne i mødet.

Andre forhandlinger

31. Kurfyrst Joachim af Brandenburgs svar på mønsterskriver Johan Blanckerts andragende om krigsfolk og kurfyrstens andragende til Christiern 2. ang. de 3000 gl., som kong Hans havde lånt hertug Henrik d. æ. af Braunschweig 1521 10/12.
32. Overenskomst mellem Christiern 2. og højmester, markgreve Albrecht samt hertug Henrik d. y. af Braunschweig-Wolfenbüttel om betaling og om samlingsplads for de til kongens tjeneste hvervede krigsfolk 1523 26/8.
33. Højmester, markgreve Albrechts lejdebrev for Christiern 2., dronning Elisabet tilligemed deres råder og tjenere, især Søren Norby, Henrik Giøe og Rudolf Matssøn, til uhindret at kunne rejse frem og tilbage gennem hans og ordenens lande 1523 26/10: orig. og afskr.
34. Forhandlinger mellem Christiern 2. og fru Margarete, statholderinde i Nederlandene 1523 og udat. – Herimellem findes kopier af fru Margaretes skrivelser af 1523 31/5 til kurfyrsterne af Brandenburg og Sachsen samt hertug Erik d. æ. af Braunschweig.
35. Christiern 2.s svar til Hans Silberberger, udsending fra ærkehertug Ferdinand, 1524 3/1: koncept. Herved afskr. af svar fra ærkehertug Ferdinand til Christiern 2. udat.
36. Johan Wezes forhandlinger med kejseren i Spanien: koncept til skrivelse fra [Hans Mickelsen] i kongens navn til Johan Weze, både på latin og dansk 1525 25/11.
37. Hertug Albrecht af Mecklenburgs forslag til Lübeck med hensyn til igangsættelse af nye forhandlinger om Christiern 2.s restitution 1526 10/7: afskr. – Se også Ty. Kanc. U. A., Mecklenburg A II, og lybsk afskrift, trykt Hanserez. 3, IX, nr. 300, hvorfra dateringen er hentet.

38. Sager vedr. Christiern 2.s mæglingsforhandlinger mellem Oldenburg og Ostfrisland 1528-29.
39. Optegnelser af Gotskalk Eriksen om hans forhandlinger under opholdet i Cambray, hvor freden blev sluttet mellem kejser Carl 5. og Frankrig 1529 7/7-5/8. - Disse optegnelser er gjort på kopi af Christiern 2.s skrivelse til herrerne af Buren, Bergen og Bevern af 1529 16/7, der var en kreditivskr. for Johan Weze til forhandling med de tre herrer i Cambray.
40. Optegnelser (koncepter, afskrifter) vedr. forhandlinger med fru Margarete og kejseren om Christiern 2.s overgang til katolicismen m. m. ca. 1530. - Disse optegnelser har kongen formentlig givet til sin underhandler hos fru Margarete, nemlig Johan Weze. Heri bl. a.: Christiern 2.s egenhændige udat, optegnelser om hans forpligtelser m. h. t. den katolske tro, hans rejser og især, at dronning Elisabet på sine knæ med grædende øjne havde klaget over Hans Mickelsen, der for den ny lovs skyld havde forvoldt, at kongen var kommet fra sine lande. Endv. afskrift af Gustav Trolles vidnesbyrd af 1522 22/11 om Christiern 2.s kroning som svensk arvekonige og af de landflygtige svenske herrers henvendelse til kejseren m. m.
41. En fremstilling vedr. »skænderiet« mellem Christiern 2. og Johan Weze i Augsburg [1530] 10/6.

22. 1510, 1523-1531 Traktater, overenskomster og instruktioner ..... 1 pk.

Indhold:

Traktater

1. Kong Sigismunds stadfæstelse af forbundstraktat mellem Polen og kong Hans af Danmark og hans søn, den udvalgte kong Christiern 1510 19/3: afskrift.
2. Udkast til Henrik 8.s stadfæstelse af den 1490 20/1 oprettede traktat mellem Danmark og England 1523 30/6. - Originalen til Henrik 8.s stadfæstelse i 1523 af traktaten af 1490 20/1 skal være blevet solgt på en auktion i Køln i 1854 og købt af det Kgl. Museum i Berlin. Henrik 8.s lejde fra 1523, formentlig til Christiern 2., var ligeledes til salg på samme auktion: Nyt Hist. T. V, s. 642.

Overenskomster

3. Greven af Faucquenbergs betingelser for at træde i Christiern 2.s tjeneste m. m. 1523 16/8 og udat.
4. Overenskomst mellem Willem, herre af Glencarn, greven af Glencarns søn og arving, på den ene og Christiern 2.s kommissarier, Gotskalk Eriksen, kansler, og Hans Mickelsen, kongens

råd, på den anden side om, at førstnævnte skal udruste krigsskibe til brug for kongen imod at få Tønsberg eller et andet slot i Norge til len 1531 10/1. Bilag hertil: uddrag på dansk af det tilbud, som er gjort Christiern 2. ved et sendebud fra greven af Glencarns søn Villem udat.

Instruktioner

5. Hertug Henrik d. y. af Braunschweig affærdiger Jørgen Stegentin til Henrik Giøe på Københavns slot 1523 2/11: orig. og afskr.
6. Instruktion fra Christiern 2. til Henrik Giøe på Københavns slot [1523]: udat. afskr.
7. Instruktion for Georg v. Mingkwitz til ærkehertug Ferdinand 1523 (1524) 28/12: koncept. Se endv. forhandlingerne i Marienwolde: pk. 21, nr. 17-18.
8. Instruktion for samme til kurfyrst Frederik af Sachsen [1523]: koncept. Se endv. forhandlingerne i Marienwolde: pk. 21, nr. 17-18. Kurfyrst Frederik af Sachsens svar på Georg v. Mingkwitz' ærinde 1523 (1524) 31/12.
9. Instruktion for Georg v. Mingkwitz til hertug Georg af Sachsen udat. [1523?]: koncept.
10. Instruktion fra hertug Georg af Sachsen for sin råd Hans v. Schönberg til Christiern 2. i anledning af Georg v. Mingkwitz' ærinde 1524 12/3.
11. Instruktion for Georg v. Mingkwitz og Melchior de Germania til ærkehertug Ferdinand, kurfyrsten af Sachsen og Johan Hannart, kejserlig orator [1524]. Bilag: instruktion for en sendelse til kongen af Ungarn og Bøhmen udat. I begyndelsen af januar 1524 blev Melchior de Germania af Christiern 2. sendt til Nürnberg, hvor Georg v. Mingkwitz opholdt sig i anledning af rigsdagen. Hertil ankom også dronning Elisabet den 21. marts. Melchior de Germania havde befaling med fra Christiern 2. ang. forhandlinger, navnlig med ærkehertug Ferdinand, kurfyrsten af Sachsen og Joh. Hannart. Instruktionerne er nedskrevet af Georg v. Mingkwitz som kopi, memorial, optegnelse. - Jfr. Georg v. Mingkwitz' og Melchior de Germanias breve til Christiern 2. pk. 10 og 13, nr. 6 og 1.
12. »Commissio Melchioris de Germania ad Cesarem mense aprili anno domini MDXXIII«.
13. Instruktion i sagen vedr. højimester, markgreve Albrechts opholdelse af personer i Christiern 2.s tjeneste og beslaglæggelse af kongens gods [1524].
14. Artikler fremsatte for kejseren af Christiern 2.s forordnede, Cornelius Dup. Scepper, Melchior de Germania og Hans Jylland [1524] 21/12: med kejserens svar derpå. Oversat til dansk fra latin til brug for kongen.

15. Christiern 2.s instrukser for forskellige, der afgik til Søren Norby 1525 20/3 og udat.
16. Instruktioner fra kong Christiern og dronning Elisabeth for sendebud til hertug Henrik d. y. af Braunschweig-Lüneburg 1525 22/4, 2/5: koncept.
17. Instruktion for Herman Polle til forhandlinger med greve Edzard og i Skotland [1525–1526].
18. Instruktion til forhandling med fru Margarete [efter 1526 19/1]: koncept.
19. Instruktion for sendebud til kejseren: konc. Bagpå med Hans Mickelsens hånd »Instruction til Key. M^t met magistro Cornelio Anno mdxxvj then xxv dag januarij«.
20. Memorial vedr. de artikler, hvorom der skal forhandles med provsten af Waldkirch, postuleret bisp af Hildesheim [1527]: koncept.
21. Instruktion for sendebud til hertugerne Henrik og Georg af Sachsen [1527]: koncept.
22. Instruktion for Georg v. Mingwitz til kurfyrsten af Sachsen [1527]: koncept.
23. Instruktion for unævnt til ærkehertug Ferdinand, konge af Ungarn og Bøhmen, ved hvilken Christiern 2. tilbyder personligt at opbringe ryttere og knægte for at gøre modstand mod hertugen af Geldern, der har erobret Haag [1528]: koncept.
24. Brudstykker af instruktion til kejseren, udat.: koncept.

23. 1523–1530 Christiern 2.s proces ved rigsregimentet og den kejserlige kammerret imod Frederik 1. og Lübeck 1 pk.

Indhold:

Koncepter til udgående breve fra Christiern 2.

1. Til rigsregimentet i Nürnberg 1523 24/8: klager over hertug Frederik af Holsten og lübeckerne, 1523 26/8: protest imod det af Lübeck i trykken udsendte skrift imod kongen, især imod de deri indeholdte beskyldninger, at han skulle have forsøgt at fordrive lübeckerne og andre hanseater fra England og at ville indføre Fuggerne; sammen med disse to koncepter er heftet konc., dat. 1523 24/6, til bestalling fra Christiern 2. for Eytel Senft, dr. jur. utr., som prokurator ved det kejserlige regiment og den kejserlige kammerret, 1524 29/5: begæring om achtserklæring imod hertug Frederik og lübeckerne: original, men ikke udgæet, da den bagpå er påtegnet: »Wy dem ertz. vnd regiment deß rechtenß halb geschryeben«, [1529].
2. Til ærkehertug Ferdinand, kejserlig statholder i det romerske rige, og det kejserlige regiment i Nürnbergs øvrige fyrster 1523

- 22/7: meddelelse om beskikkelse af dr. Eytel Senft og dr. Christian Bayer som kongens befuldmægtigede.
3. Til »Cammer Richter« og til kammerretten [1529]: påtegnet: »Auch ein schrifft an graff Hans von Montfort vnd Totenfels«.
4. Til »Ernvehster« 1529 21/1: herved er måske ment ovennævnte grev Hans von M. vnd T. Bagpå påtegnet af Hans Mickelsen: »Copiier aff forschiffiter, som Christiern Winther fonger met seg til Spyre vti cammerretten«.
5. Til »Bysidderen xij« 1529.
6. Til Eytel Senft, prokurator [1525].
7. Til Christiern Winter, sekretær [1527], 1529, [1529] (2).
8. Fuldmagt fra Christiern 2. til markgreve Joachim af Brandenburg, hvorved denne bemyndiges til i kongens navn at antage en prokurator til brug for kongen ved rigsregimentet i Nürnberg [1523].
9. Fuldmagt til Hans v. Schönberg, kongens råd, til at kunne handle i kongens navn ved regimentet i Nürnberg [1523?].
10. Korrespondance med rigsregimentet [1522]: med kansler Claus Pedersens hånd. Vedrører tyrkerskatten og Lübeck.

Indkomne breve til Christiern 2.

11. Rigsregimentet (kejseren) 1523 13/2: ang. udsættelse af den foreslåede termin i sagen mellem Christiern 2. og Lübeck fra 13/4 til 25/6. Indtil da skal Kongen afholde sig fra fjendtligheder imod Lübeck. Kongen anmodes dertil om i løbet af 4 uger at tilskrive biskop Henrik af Ratzeburg om, hvorvidt han vil adlyde den kejserlige inhibition.
12. Reiffsteck, Fridericus, dr., kongens prokurator ved rigskammerretten 1529 25/3.
13. Senft, Eitel, dr., fra 1523–27 kongens prokurator ved rigsregimentet og ved rigskammerretten 1524 (1523) 14/2, 18/3, 1525 29/1, 31/1, 9/2, 1/12, 1527 3/7, 26/7.

Breve til andre.

14. Rigsregimentet (statholder og råder) fra ærkehertug Ferdinand, statholder i det tyske rige 1523 21/7: afskr.
15. Rigskammerretten fra samme 1527 15/9: to afskrifter, til den ene er der gjort tilføjelser. – Jfr. kopi af samme skr., indlagt i ærkehertug Ferdinands skr. til Christiern 2. af 1527 27/10.
16. Senft, Eitel, dr., prokurator, fra Nicolaus Petri, kansler 1524 1/2.

Forskelligt vedr. processen

17. Diverse indlæg 1526, 1529 og udat.
18. Fortegnelser over dokumenter m. m. til anvendelse ved rigskammerretssagen 1526, 1529–30 og udat. – Herimellem notar Peter Kirsschers bekræftede afskr. af kurfyrst Joachim af Branden-

- burgs, hertug Albrecht af Mecklenburgs og biskop Henrik af Ratzeburgs vidnesbyrd i sagen mellem Christiern 2. og Lübeck 1522 21/8, der af Chr. Winter blev sendt til Christiern 2. i 1530.
19. Kvitteringer og tilgodehavender vedr. dr. Eitel Senft 1526–27, 1529.
  20. Kontrakt mellem Christiern 2. og sekretær Chr. Winter om dennes løn for hans tjeneste ved rigskammerretten 1529 10/2.
  21. Kvitteringer fra Chr. Winter 1525, 1528–29.

F. Økonomiske sager

24. 1506, 1521–1530 Forskelligt vedr. økonomiske forhold 1 pk.

Indhold:

Christierns 2.s økonomiske forhold til hertugerne af Braunschweig

1. Hertugerne Erik d. æ. og Henrik d. y. tilstår at have modtaget 9000 correnter gylden af Christiern 2. imod, at de skal sende ham krigsfolk 1521 28/7.
2. Sammes gældsbev. til Christiern 2. på 5000 rh. gl. 1522 2/8. – Jfr. akter vedr. fyrsteforsamlingen i Jüterbog okt. 1523 og Registerbogen.

Skibet »Marie«

- Det var Henrik van Lijt i Antwerpen, der solgte »Marie« til Centurion i Genua, et handelshus, som Christiern 2. havde haft forbindelse med også før sin flugt. – Jfr. brevvekslingen mellem Christiern 2. og Henrik van Lijt.
3. Mester Hans skibsbyggers breve af 1523 18/11 til Christiern 2. og statholderinde Margarete.
  4. Register på skytset m. m. på »Marie«, registreret af kansler mester Claus. – Jfr. Nicolaus Petris skr. til Christiern 2. af 1524 12/1.
  5. Afskr. af kejserens skr. af 1525 15/2 til Adolf af Burgund, fremsendt til Kongen.
  6. Christiern 2.s skr. til Augustin Centurion 1525 14/11.
  7. Jasper Mollers tilståelse for at have fået sine tilgodehavender anvist på køberne af »Marie« 1525 14/11.
  8. Regnskab af ubenævnt, der beskrev »Marie« m. m. udat.

Danzigerholken

9. Retsakter vedr. et skib »Dansker-Holk« eller »Kinder-holk«, fremlagt af skipper Cornelius Wissepuys 1523 8/5, 13/7: begge afskr.

10. Vidnesbyrd af staden Veere i Zeeland om, at Christiern 2.s sekretær Lambert Andersen har overladt »Dansker-holken« til Georg Dideriksøn de Bye i Delft for en bestemt sum 1523 10/9: afskr. i to eksemplarer, hvoraf det ene af Claus Pedersen er sendt til kongen. Når summen betales tilbage, skal skibet atter komme i kongens eje.
11. Lambert Andersens kvittering for at have modtaget 600 guldgylden af Georg de Bye 1523 21/9.
12. Georg de Byes erklæring om at ville overlade Lambert Andersen en ottendedel af det evt. udbytte ved anvendelsen af ovennævnte skib imod franskmændene 1523 u. d.
13. Christiern 2.s kundgørelse om, at han har solgt skibet for 1000 gl. til brødrene Jacop og Dirck Duyst 1524 9/8: kopi.
14. Supplik fra Jacob Duyst og Dirck Duyst udat.: afskr. Bagpå med Hans Mickelsens hånd: 1528 22/11.
15. Staden Middelburg til Christiern 2. 1529 (1528) 20/1.
16. Koncept til skr. fra Christiern 2. til Middelburg 1529 21/1.

Christiern 2.s gæld til højmasteren

17. Kvittering fra Eck v. Reppichaw for på højmasterens vegne i Antwerpen at have oppebåret 143 guldgylden af Hans Mickelsen 1523 22/8: bagpå en sammentælling af summer fra fire kvitteringer, foretaget af kongen egenhændig, vel i 1528.
18. Brev, underskrevet af kurfyrst Joachim og højmasterens befuldmægtigede Hans v. Redwitz, ang. højmasterens regnskabsafregning 1523 4/12.
19. Brev af samme dato, hvorved Christiern 2. forpligter sig til bl. a. straks at betale højmasteren 2000 gl.
20. Kvittering af Hans v. Redwitz på højmasterens vegne for modtagelsen af 2000 gl. i klenodier og sølv 1523 14/12: orig. og konc. Koncepten har rettelser med Georg v. Mingkwitz' hånd.
21. Brudstykke af højmasterens regning til Christiern 2. [april 1524].
22. Christiern 2.s forhandlinger med højmasterens udsendinge i Torgau juni 1524. – Jfr. de indlagte »sedler« i højmasterens breve til Christiern 2. 1524 4/5, 10/5 samt påtegning på 1524 20/9.
23. Højmasterens arrestforkyndelse til de kgl. hofsinder og tjenere, der ledsagede dronning Elisabet under rejsen fra Wittenberg til Leipzig med Nederlandene som mål 1524 7/6: herved ligger kopi af højmasterens skrivelse af samme dato til Georg v. Mingkwitz og kopi af skr. fra Christiern 2. til tyske fyrster m. fl. i anledning af arrestforkyndelsen [1524] samt udkast til instruktion eller protest til brug i samme sag [1524]. Jfr. pk. 22, nr. 13.
24. Christiern 2.s svar til Anton v. Schønberg 1526 27/7: koncept.
25. Christiern 2.s forhandling med [kurfyrsten af Sachsen] om gæl-

- den til hertugen af Preussen 1528: koncept.
26. Hertug Albrecht af Preussen til markgreve Georg 1529 6/10: kopi.
  27. Markgreve Georg af Brandenburg-Anspach til kurfyrsten af Sachsen 1529 23/12 og kurfyrsten af Sachsen til markgreve Georg 1530 (1529) 14/1: kopier. Jfr. pk. 1, nr. 34.
  28. Diverse: Koncept til brev til ubenævnt [Georg von Mingkwitz] udat. Underhandling med hertugen af Preussen ved Heyne Doberitz [ca. 1525] koncept. – Jfr. Registerbogen, især et indskudt blad imellem registret og teksten fra 1528, pergamentsbreve 1524 23/4, nr. 27, og akter vedr. fyrsteforsamlingen i Jüterbog okt. 1523.

Forholdet mellem Christiern 2. og biskop Frans af Minden

29. Biskop Frans af Minden forpligter sig til i egen person at bistå Christiern 2. ved generobringen af hans riger, også at han vil lade sine fordringer på kongen bero, indtil kongen har betalt andre fyrster og herrer 1524 14/1: orig. med vedlagt koncept.
30. Samme forpligter sig til at udvirke, at de klenodier, som hertug Henrik d. y. af Braunschweig-Wolfenbüttel har modtaget til en værdi af 16000 gl., tilhørende dronning Elisabet, skal forblive liggende, selvom de ikke bliver indløst til førstkommende påske 1524 10/6: orig. med vedlagt konc. og en egenhændig optegnelse af biskop Frans af 9. s. m.
31. Forhandlinger imellem Christiern 2. og biskop Frans om, at sidstnævnte skal opbringe krigsfolk, og om krigsomkostninger udat.

Forholdet mellem Christiern 2. og kurfyrst Joachim af Brandenburg

32. Kong Hans til kurfyrst Joachim ang. et lån til kurfyrsten 1506 7/12. (Repert. 10707).
33. Gældsbreve fra Christiern 2. til kurfyrst Joachim af 1524 26/6: kopi, 1526 13/5 med 1 bilag: kopi, 1527 24/6: konc.
34. Christiern 2.s åbne brev om, at han har overdraget til kurfyrst Joachim sin fordring på Anthonius v. Schönberg på 2000 gl. 1524 3/10.
35. Fortegnelse (udskåren skrift) over »sylbergeschyr, kleynot, vnd geschmuck«, som kurfyrstinde Elisabet med kurfyrstens tilladelse har overgivet Christiern 2., egenhændigt underskrevet af markgreve Joachim og markgrevinde Elysabet 1526 31/7.
36. Forpligtelsesbrev fra Christiern 2. ang. hans anvendelse af klenodierne udat.: koncept.
37. Koncept til Christiern 2.s forpligtelse til at tilbagelevere til kurfyrsteparret af Brandenburg de klenodier m. m., som det har for-

- strakt ham med, til påsken 1528 udat. – Jfr. pergamentsbrev nr. 46, hvoraf det fremgår, at koncepten må være fra 1528.
38. Kurfyrst Joachims forskrivning til Christiern 2. for et lån på 4000 gylden [1527]: koncept.
  39. Diverse artikler om, at kurfyrst Jochim og hans svigersøn hertug Erik af Braunschweig atter vil lade sig bestalle af Christiern 2. udat.: koncept. – Jfr. pergamentsbrev af 1526 12/5, nr. 38.

Christiern 2.s finansielle forretninger med Höchstetterne i Augsburg, Gherart Sterck og Lazarus Tucher i Antwerpen

40. Memorial fra Joachim Höchstetter til Christiern 2., sendt med Villom Fourer 1526.
41. Instruktion for Joachim Höchstetter til brug ved forhandling med ærkehertug Ferdinand: udat. optegnelse med Hans Mickelsens hånd.
42. Notarialinstrument (udskåren skrift) 1527 (1526) 5/2: vedr. inventar over »suluerwerck ende andere clenodien van goude met diuersen baggen ende gesteenten« med vurderingssum i ducater. Underskrevet og forsejlet af Ambrosius Hochstetter d. y., Gherart Sterck og Lazarus Tucher. Desuden en vurderingsforretning vedr. klenodierne i flamske pund og en do. i gylden, begge udat. – Klenodierne blev nedlagt i to kister, der anbragtes i forvaring hos Gherart Sterck, tolder i Antwerpen, i hvis hus forretningen fandt sted i overværelse af Lazarus Tucher, mægler i Antwerpen, og Jan Wijnant, guldsmed sammesteds. Klenodierne var på Christiern 2.s vegne overleveret af Johan de Weze.
43. Christiern 2.s fuldmagt til Ambrosius Hochstetter, Gherart Sterck og Lazarus Tucher til at låne en sum penge mod behørig obligation og med panteret i klenodierne 1527 9/2: afskr. – Jfr. pergamentsbrev af samme dato, nr. 40.
44. Kopier af forpligtelsesbreve vedr. herrerne af Bergen, Buren og Bevern, der var kautionister for Christiern 2. 1527 (4). – Jfr. udkastene på perg. nr. 41, 42 og 43.
45. Obligation fra Christiern 2. til Lazarus Tucher og Gerhart Sterck 1529 21/1: indløst og gennemskåret.
46. Sager vedr. forhandlingerne 1529–30 mellem Christiern 2. og Ambrosius Hochstetter, Lazarus Tucher og Gherart Sterck. – Jfr. pergamentsbreve af 1529 22/3, 1530 24/2, nr. 49 og 51.
47. Regnskab mellem Christiern 2. og Höchstetterne 1526–29.

Forskellige økonomiske sager

48. Register på det sølv, møntmester Jørgen Kock modtog på Stockholms slot 1521 22/6, samt kvitteringer af Jørgen Kock for oppebåret sølv 1522 30/10, 22/12. – Jfr. Registerbogen.

49. Gotstaff Ericson og Steffen Hinricksen, borgmestre i Uppsala, erklærer at skyldte kongen 600 mark penge 1522 15/2. – Jfr. Registerbogen.
50. Haine Pottfercken, ærkebisp af Bremens tjener, erklærer, at han af Christiern 2. har købt 50 læster rug à 17 gl., og at han i betaling skal erlægge bøsselod 1522 31/3.
51. Kort Drudenagels kautionsforpligtelse for Henrik Giøe i Stockholms lån på 800 gl. af Petter fan Mechlen og Gorges Holsten 1522 5/7.
52. Dokumenter vedr. Christiern 2.s køb af godset Dobberstorf 1522 20/8: afskrift.
53. Kautionforpligtelse for Jacob Nickelsen af Malmøns lån til fru Sigbrit på Christiern 2.s vegne 1522 4/12. – Jfr. Registerbogen.
54. Fortegnelser over klenodier 1523–24 og udat.
55. Kontrakt, oprettet af den kurfyrstelige bygmester på Christiern 2.s vegne, om at mester Hans Donath skal levere 100 jern »pleegh« 1526 29/7: udskåren skrift.
56. Sager vedr. hertugerne Ernst og Otto af Braunschweig-Lüneburgs gældsfordring til kongen 1526–27. – Jfr. pergamentsbrev af 1527 (1528) 26/12, nr. 44.
57. Recognition til Thile Dene, borger i Wittenberg, af kammer-svend Thomas Holsten, der på Christiern 2.s vegne har lånt penge af ham imod pantsættelse af sølvtøj 1529 3/1: kopi.

G. Regnskabsbøger og regnskabssager

25. 1519–1530 Regnskaber, regninger ..... 1 pk.

Af Hans Mickelsens notater bagpå kvitteringer fremgår det, at der har eksisteret en regnskabsbog eller et regnskabsregister, der omfattede tiden 1523–1530. Den har indeholdt regnskab over den daglige administration. Den synes at være tabt.

Indhold:

1. Siseregnskab for Svendborg 1521 29/9–1522 2/3: et hefte i brækket folio. Udenpå: »Exsyse van Suinenborch anno xxij den iijden dach in julio ontfangen«.
2. Siseregnskab for Halmstad 1521 31/3–1522 13/6: hefte i brækket folio. Bag: udgifter, udredet af sisen, nemlig til kongens skyttere, som lå i Halmstad med deres heste.
3. Sigbrit (Seibrich) Villems' regnskab til Christiern 2. [før 13/4 1523]: afregning på halvt folioark, især vedrørende Fransiskus Spaningher, og »Scrifft paa Sigbrechts sølff«.

4. Regning til Christiern 2. fra Mathes Müllich i Lübeck 1522 10/4.
5. Regnskaber, aflagt af Pompus Occo, Amsterdam 1520 27/4–1523 12/6: et hefte i pergamentsomslag. Indlagt i heftet: fortegnelse over det kobber, som Fuggerne i 1521 sejlede gennem Øresund, med opgivelse af skippers navne, og hvor mange læster kobber der var ladet i hvert skib.
6. Regnskaber med møntmesteren Gramaye i Antwerpen 1523 maj-juli og sept.
7. Regnskabssager vedr. Henrick van Lijt, Antwerpen 1523, 1525, 1530 og udat. – Jfr. ovenstående regnskab med mønten i Antwerpen.
8. Sekretær, mester Lambert Andersens »håndskrift« vedrørende oppebørsel på Hans Mickelsens vegne [1523]. – Jfr. Henrick v. Lijts regnskabssager i læg nr. 7.
9. Regnskab over Joost Blanckwalts indkøb på kongens vegne af 15 heste med sadler i Antwerpen m. m. 1523 27/5.
10. Jan de Kaetser (ander van der Veene), Mecheln: regnskab vedr. modtagelse og udgivelse på Christiern 2.s vegne af en del pengesummer 1523 26/6–8/7.
11. Hans Mickelsens optegnelse på et omslag 1526 om Johan Kaetzers køb af fisk fra Bergen.
12. Regnskab af Johan van Nijmegen, guldsmed i Antwerpen, over sølv, forarbejdet for Christiern 2., med Hans Mickelsens påtegning om, at betaling skal ske ved Johan de Jeger 1523 12/7.
13. Hans Mickelsens optegnelse om talg, tilhørende Christiern 2., solgt i Amsterdam af »Tijsken« af Helsingør og Johan »in dat Hertten« (?) 1523: brækket halvt folioark. Bagpå notits om afregning med Lambert Andersen 1523 13. eller 14/7.
14. Regnskabsregister over de penge, som Jørgen Fønbo, Christiern 2.s dreng, på kongens vegne har udgivet til Willom v. Zwolle, Albrecht Hondorf, Willom Franck 1523.
15. Regning fra Hylleke Kurhaße for varer, leveret til Christiern 2.s folk på skibene: Løven, Lesard, Peter van Hull, Hamborger barken samt Jagten 1523.
16. Regninger til Christiern 2. fra Jan Denys, Mecheln [1523].
17. Regning til Christiern 2., stilet til mag. Lambert, fra Georg de Bye [1523].
18. Georg von Mingkwitz' regnskaber 1523–1528. – Regnskab over indtægter og udgifter, forbundet med dronning Elisabets rejse til rigsdagen i Nürnberg 1523 17/12–1524, 1 hefte med 3 løse stykker. Heftet har en påtegning af Hans Mickelsen om, at dette regnskab 20/12 1524 blev overgivet til ham i Lier af G. v. Mingkwitz på kongens vegne. – Regnskab over udgifter på kongens vegne i Mecheln og andre steder 1524 25/12–1525 16/1,

- samt regnskaber 2/8-8/8 s. å. og udat. – Kvittans fra kongen og dronning Elisabet af 1525 16/2 og forskrivning af samme dato om tilbagebetaling af 600 gl. 16 st.: koncept og kopi. – Forskrivning af 1528 10/6 på 1700 fl. m. m. – Fortegnelser over Georg v. Mingkwitz' udgifter i Christiern 2.s tjeneste samt hans »dienst-geld« 1524-26. – Henr. Karetz' – Georg v. Mingkwitz' vært i Mecheln – register over 85 gl. for G. v. Mingkwitz' fortæring juni-sept. [1524]. – Jfr. pk. 27, nr. 5 og pk. 13, nr. 1.
19. Jørgen Fickendorps regnskab over harnisk, solgt i Berlin [1524]. Hertil: udkårne udat. håndskrifter af staldmester Hans Offuender og Albrecht Hondorf.
  20. Herman Willemzons indtægts- og udgiftsregnskab til Christiern 2. 1521-1524 6/11 i to eksemplarer, der ikke er ganske ens. Det ene bærer på forsiden påskriften: »An de coninck van Danemarcken«, på bagsiden: »Herman Villoms regnscaff aff Amsterdam«. Det andet er bagpå påtegnet: »Herman Villoms regnskab, leffuereret mitfaste mdxxv«. Det har enkelte marginalbemærkninger med Hans Mickelsens hånd. – Bilag: supplikation fra Herman Willemzoon til Christiern 2. udat., responsum fra Christiern 2. [1525], løftebrev fra Herman Willemzon 1525 20/1, diverse bilag 1520-23 og udat.
  21. Johan Wefrings regnskaber 1524, 1529. – Et »håndskrift« om, hvad han har fået leveret fra apoteket i Wittenberg, og et regnskab over oppebørsel fra Hans Mickelsen på kongens vegne, og hvorledes disse penge igen er udgivet 1529 5/7. – Jfr. Hans Mickelsens regnskab.
  22. Biskop Frans af Mindens regnskab aflagt til Christiern 2. i Lier 1525 25/2: hefte i pergamentsomslag. På heftets forside er skrevet med Hans Mickelsens hånd: »Anno mdxxv vti Lyre register paa geld, som bispem aff Mynden offweranthworder K. M^t, som Hans Myckels ther om ithermere bag vti bogen fortegnit oc forklart haffuer«. Hans Mickelsen har også gjort optegnelser på et halvt folioark, hvis overskrift er: »Anno mdxxv i fastelagen vti Lyre, fortegnit effther bispem aff Myndens forgiffit til K. M^t«. – Til biskop Frans' regnskabssag hører endvidere biskoppens egenhændige, udat. artikler på et folioark, hvoraf Hans Mickelsen ligeledes har gjort uddrag på en indlagt seddel, dat. 1525 26/2. – Bilag: Georg v. Mingkwitz' fortegnelse over biskoppens oppebørsler af Christiern 2. udat., kvitteringer fra biskop Frans 1523 22/10, 1524 19/1 og 1524 15/1: koncept.
  23. Willom van Zwolles regnskabsopgørelser 1524-28.
  24. Regnskab vedr. salget af Christiern 2.s skyts til staden Amsterdam og til Claus Kniphof 1524-26 med bilag. Regnskabet har

- en påtegning af Hans Mickelsen om, at dette blev overgivet til ham 7/2 1525 af Lambert Andersen, på hvilken tid denne sammen med Claus Kniphof for til søs.
25. Mester Gotskalk Eriksens optegnelse vedr. Christiern 2.s gæld til Gorius Holste og Hans Nagel i Stockholm 1525 16/2 for udgifter fra 1523, da Henrik Slagheck overgav Stockholm.
  26. Udgifter til kansler Claus Pedersens fortæring »jn den Valck« i Lier 1525 1/3-19/3.
  27. Christiern 2.s egenhændige regnskabsoptegnelse om Herman Polles fortæring i Lier, sendt til Hans Mickelsen 1525 novbr.
  28. Regnskab vedr. udgifter til kong Christierns hestes og Hans Herolds fortæring i den »Røde Løve« i Antwerpen 1526 8/4.
  29. Slotsfogeden i Berlins regnskab vedr. broer udat.
  30. Register over hestetæring m. m. i »Falcken« i Lier: et register i to eksempl., der især vedrører electus Johan Weze 1526 13/10-[1527] februar: hefte i brækket folio, et register, der især vedr. kongen og hans tjenere [1526] 17/9-[1527] 25/2: hefte i brækket folio. Hans Mickelsens optegnelse om betaling på regnskab til værtinden i »Falken« 1526: en lille seddel.
  31. Regnskab vedr. harnisk m. m., udtaget af Hans v. Halberstadt efterår 1526 hos harniskmager Jacob van Wessel og uddelt imellem krigsknægtene 1526 okt.-1527 3/3: folioark med to bilag.
  32. Gherart Stercks regnskaber 1526-27: regnskab vedr. Christiern 2.s pension for 8 måneder [1526] juni-1527 januar, register over krudt, bøsser og spyd af Hans Mickelsen sendt til Skotland til mester Gotskalk Eriksen 1527.
  33. Hans Mickelsens regnskaber 1527, 1529: regnskab fra Hans Mickelsen til kong Christiern 1527 24/2-7/3, regnskab over, hvad Christiern 2. skylder i Lier og Antwerpen, samt over anvendelsen af de 500 fl. current, som Hans skriver (Wefring) 1529 6/6 havde modtaget af Lazarus Tucher for maj måned, og regnskab over udgivelsen af 400 gl. cur., som Henrik Smith havde modtaget af Gherart Sterck 1529 dec.
  34. Niclas Czerer i Berlins fordring på Christiern 2. for kogning m. m. i hans hus fra palmesøndag 1527 til Sct. Mikkelsdag 1527 28/9.
  35. Regninger til Christiern 2. fra mester Johan skrædder [1527, 1528].
  36. Indtægts- og udgiftsregnskab, aflagt af kammersvend Thomas Holsten 1528 juni-sept.: et læg i brækket folio.
  37. Afregning med Peter Hals, vært »in den Cleppel« i Mecheln 1528 23/11: et hefte i brækket folio, forseglet af Gotschalk

- Eriksen og sendt til Hans Mickelsen. For Søren Norbys fortæring i tiden 7/10–23/11 1528. Bilag: kvittering af Peter Hals 1528 23/11.
38. Jørgen Hansens regnskab vedr. hans rejser m.m. 1528.
  39. Christian Thommesen skrifters regnskaber over kong Christierns og hans følges fortæring i Mecheln og i Antwerpen 1528 okt.–dec.
  40. Udgifts- og indtægtsregnskab til Christiern 2. fra rentemester Adolf Herdinck af Bewesterschelt 1519, 1524, 1529 og udat. Bilag: Gældsbeviser af 1519 10/4 og 11/6 fra Peter Buck, kongens faktor og Søren Norbys fuldmægtig. Kautionsforpligtelse af 1519 2/6 af rentemester Adolf Herdinck. Obligation af 1524 17/9 i henhold til hvilken Christiern 2. låner 2000 gl. courant af Adolf Herdinck. – Til regnskabet hører et omslag, der har en påtegning af Hans Mickelsen om, at rentemesteren af Zeeland 12/2 1529 var hos Christiern 2. i Lier, hvor han overantvordede kongen indlagte regnskab.
  41. Henrik Smiths regnskab over Christiern 2.s og følges fortæring i den »Røde Løve« i Antwerpen 1529 23–25/1 samt over Hans Mickelsens m.fl.s fortæring i de følgende dage: et folioark, hvorpå også egenhændige kvitteringer af Melchior Wichstae, vært i den »Røde Løve« 7/2–29, af Melchior de Germania 8/2–29 og af Jørgen Hansen 8/2–29 for udbetalinger ved Henrik Smith.
  42. Kasper Litz', Christiern 2.s tjeners regnskab 1529 8/7.
  43. Regnskabsoptegnelse om tjenestepigerne Trynes og Maries løn udat.
  44. Diverse regnskabsoptegnelser udat.
26. 1490–1506, 1520–1525, 1528 Registerbog . . . . 1 bd. i 1 pk. Kopibog, væsentligst over kvitteringer og dokumenter af økonomisk indhold.
- Ved udrejsen fra Danmark blev der også medtaget regnskabssager. Hertug Henrik d. y. af Braunschweig-Wolfenbüttel anmodede i april 1524 Hans Mickelsen om hos kongen at bestræbe sig for, at hertugen kunne komme til sin betaling. Hans Mickelsen sendte hertugens brev til Christiern 2. den 9. april. Dette gav anledning til, at registrering af regnskabssagerne kom i gang. 13. s. m. sendte Hans Mickelsen mønsterskriveren, mester Hans (Blanckert) til kongen med et register, måske det bevarede defekte »Register der Quitantz«, der er skrevet med Hans Wefrings hånd. Heri havde Hans Wefring registreret de kvittanser, som lød på de tre braunschweigske hertuger. I løbet af de følgende år er der da udarbejdet ovennævnte »Registerbog«, der udgør 135 folier. Indholdet består overvejende af kopier af kvit-

teringer. Fra folio 121v er indført dokumenter vedr. det økonomiske mellemværende mellem kong Hans og hertug Frederik, hvilket også for størstedelen er kopier af kvitteringer fra hertug Frederik. Mellem registret og teksten er indskudt et blad, hvorpå Hans Mickelsen 1528 har optegnet akter og kvitteringer vedr. det økonomiske mellemværende mellem Christiern 2. og hertug Albrecht af Preussen. Kvitteringerne er indført gruppevis enten efter den person, der har foretaget udbetalingerne, eller den der har udstedt kvittering. Nogen helt skarp adskillelse er der dog ikke tale om. Udbetalingerne foretages især af mønsterskriver, magister Hans Blanckert, sekretær Lambert Andersen og Hans von Schönberg, der var råd hos kongen i 1523. Øverst på foliet står navnet på den udbetalende eller den, der udsteder kvittering. Da forhandlingerne om hertug Albrecht af Preussens tilgodehavende hos Christiern 2. blev genoptaget 1528, fik Hans Mickelsen af kongen ordre til at sende til Leipzig de tidligere akter og kvitteringer vedrørende denne sag. Mellem det materiale, Hans Mickelsen sendte, var også Registerbogen. I Hans Mickelsens brev af 1528 24/4 findes nemlig følgende passus: »Item j cerat, ther vti en registerbog, som står vti ald handel emellom K. M.^t och hoffmestren, sammeledes om margreffuen oc andre herrer, som stoor macht paaligger at bevare oc lade Hans Scriffuere gøre fore vti bogen it taffle register paa aldt, huessom tracteris vti samme bog met numerum, foliorum«. Når undtages Hans Mickelsens egenhændige optegnelser på det indskudte blad mellem registret og teksten omhandlende de sager, der i 1528 sendtes til Leipzig, er registerbogen en renskrift, skrevet af Hans Mickelsens famulus, Henrik Smith af Malmø. Dette gælder også registret, der ikke er folieret. Bogen er overleveret i defekt tilstand, idet det originale bind eller omslag er afrevet. De to sidste defekte blade er ubeskrivet.

27. 1521–1525 Originale kvitteringer og omslag . . . . . 1 pk.

En stor del af de kvitteringer, der er indført i kopibogen, er bevaret i original. Dog mangler visse af Hans Blanckerts kvitteringer, især for udbetalinger til krigsøverst, der har virket i Sverige og i Finland.

Indhold:

1. Hans Blanckerts kvittanser 1522–24.
2. Lambert Andersens kvittanser 1522–25.
3. Hans Mickelsen og Lambert Andersens kvittanser 1523.
4. Hans von Schönbergs kvittanser 1523–24.
5. Kvitteringer, udstedt af kongen eller til ham 1523.
6. Kvitteringer, udstedt af fru Sigbrit eller til hende 1521–22.
7. Dørknægt Albrecht Hundorffs kvittanser 1523.

8. Udbetalinger ved Henrick van Lijt, Antwerpen 1523.
  9. Udbetalinger ved forskellige 1522–24 og udat.
  10. »Register der Quitantz«: defekt.
  11. Omslag, der har været brugt til kvitteringer, indført i kopibogen.
28. 1523–1530 Kvitteringer og omslag dertil ..... 1 pk.

Er i hovedsagen bilag til Hans Mickelsens regnskabsregister, der mangler. – For 1530 ligger dog ikke nogen kvittering, men på et pergamentsstykke, der er påklæbet et folioark, som har fascikelnr. 66, er skrevet følgende med Hans Mickelsens hånd: »Hans Michelsß qwittancier, som lijwde paa hans regenskab, hwilcke jeg offuerleffuerr K. M. met regenskabit thend første dag februarij anno 1530«. – Omslagene har henvisninger til foliet i Hans Mickelsens regnskabsregister. – På et omslag fra 1524 har Hans Mickelsen nedskrevet en bøn til »Jesu Christe«.

H. Forskelligt

29. 1447–1530 Forskelligt, sagligt ordnet ..... 1 pk.

Indhold:

Pfalziske dokumenter

1. Christoffer 3. af Bayerns brev til Otto, pfalzgreve ved Rhinen, hertug af Bayern »unserm vorweser«, 1447 28/10: Orig. Ang. Friderich von Wolffsteins regnskab.
2. Optegnelse om: »Donation vom hof zu Wurmb« . . . udat.

Sager vedr. Island

3. Kopier af skrivelser vedr. trætte mellem Hamborg og Amsterdam ang. Island 1518–19.
4. Gældsbreve fra logmand Wychfus Ellensen 1520 10/10 og fra Hans Eggerdsen af 1520 11/10 og 1521 25/5.

Sct. Clarasøstre i Odense og København

5. Christiern 2.s stadfæstelse af Sct. Clarasøstre i Odenses adkomst til de jorder og grunde, som deres kloster er bygget på, nemlig at kongens moder, dronning Christine, har tilkøbt og tilskiftet sig alle jorder og grunde til gården, nu kaldet »Dronningegården« (grænserne angives). Denne gård har dronningen med kongens samtykke givet til Sct. Clarasøstre, idet hun tillige har indhentet pave Leo 10.s bulle med tilladelse til, at der måtte bygges et Sct. Clara kloster af den første regel 1521 27/12. Perg. uden segl og seglhul. – Sandsynligvis er det et udkast til

- et stadfæstelsesbrev, konciperet i klostret og indsendt til kongen.
6. Sibrich Villems' skrivelse (udskåren skrift) om, at en sort kiste med guldsager og penge er indsat hos Sct. Clarasøstre i København 1523 19/3.
  7. Sct. Clarasøstre i Odense anmoder Christiern 2. om et stadfæstelsesbrev på Dronninggården med jorder i Odense 1526 5/2.
  8. Sct. Clarasøstrenes skriftefader, broder Andries Arzens skrivelse til Christiern 2., dat. Mecheln 1527 30/5.

Originale kongebreve før 1523

9. Scultus og borgmester i Ribe, Vejle, Kolding, Varde og Assens 1522 22/9.
10. Gejstligheden i Ribe stift 1522 24/9.
11. Biskoppen over Børglum stift 1522 26/9.
12. Brudstykke af et brev 1522 25/3.

Sager vedr. Clementsen-slægten

13. En unavngivens beretning til Christiern 2. om Rasmus Clementsens voldsomme opførsel udat.
14. Brev fra Rasmus Clementsen til broderen Jørgen Clementsen 1523 22/1.

Bestallinger

15. For grev Erik af Hoya 1522 5/9.
16. For Cort von Brencken og Jorgen von Horde 1523 9/8: orig. og afskr.
17. For Godert von Broberg 1523 14/9.
18. For Caspar von Mingwitz 1524 28/4, hvoraf dronning Elisabet er medudsteder. Koncept vedlagt sammes originale reversbrev af samme dato.
19. For Claus Kniphof, Jurgen Stegentin og Jørgen Hansen 1525 28/8, hvoraf dronning Elisabet er medudsteder. Afskrift. Til samme sag: Christiern 2.s to orig. breve af 1525 1/9, nemlig befaling til Claus Kniphof, Jurgen Stegentin og Jørgen Hansen om at antage knægte både til vands og til lands, samt et brev til Jurgen Stegentin med fuldmagt til at have befalingen over landtropperne, dog i samråd med Claus Kniphof og Jørgen Hansen; endvidere forskellige punkter, optegnet på et halvark.

Forskelligt vedrørende oprøret

20. Biskop Ove Bille af Århus til de jyske råder i Viborg om at lade sagen med Christiern 2. afgøre med det gode 1523 24/1: afskrift.
21. Breve til kongen fra Peder Villatsben, skriver, dat. Horsens 1523 [8–9/2]: »mellom søndag oc mandag at natt ther klokken sloo ny«, og »ther siwff sloo i dag fore middag«.
22. Christiern 2.s fuldmagt til grev Erik af Hoya, Curdt von Brenc-

- ken samt alle andre junkere i kongens tjeneste til at forhandle med de oprørske i Jylland 1523 15/2: udkåren skrift.
23. Hertug Frederiks skrivelse til prælater, ridderskab, købstadmænd og menige almue på Fyn 1523 17/3: afskrift. Kopier heraf er oversendt til kong Christiern 2. med Anders Jacobsen Reventlows skr. af 1523 18/3 og med Jacob Hardenbergs skr. til kongen af 19. s. m.
24. Kurfyrst Frederik og hertug Johan af Sachsens skrivelse til biskopper, prælater, grever, herrer, stæder og andre stænder »des konigreichs der Gotlande« (i: Jylland) 1523 21/3: afskrift.

Sager vedr. mønt

25. Ordinantia på mønten, gjort af skatmester Jorys de Bye Dirxson af Delft: 1525 juni: vedlagt en dansk oversættelse.
26. En møntordning, betegnet bagpå med Hans Mickelsens hånd: »En undervisning paa mynthwerck vti kørførstens land«: kopi. Notitser om guldmønt udat.

Breve vedrørende Jemteland

27. Vincens Lunge, lensmand på Bergenshus, bekendtgør for Jemtlands indbyggere, at Frederik 1. har forlenet ham med Jemteland, hvorfor han sender Jørgen Perssen til dem som sin foged 1525 23/6.
28. Hertug Christian tillader, at Niels Andersen og hans børn efter ham må besidde en kronens gård Horstedt i Undersøker sogn, imod at udrede den sædvanlige årlige skat og landskyld 1529 29/7.
29. Afskrift af vidisse af 1529 4/12, hvori er vidimeret Vincens Lunges forleningsbrev af 1528 16/7 på Jemteland for 10 år og Frederik 1.s følgebrev til Jemteland for Vincens Lunge af 1525 2/4: afskriften er adresseret til ærkebisp Olav og sendt til ham af Trond Iffuerson.
30. Vincens Lunge, Lungegården ved Bergen, til Jørgen Karlssen på Hoff i Jemteland 1529 13/12. Bagpå med hånd fra ærkebisp Olavs kancelli: »Breff aff Jempteland vndher landzens indsygell mett Trond Jffwersonn«.
31. Kopier af breve vedr. Jemteland 1530: De 5 breve er skrevet på to folioark. På bagsiden er anført: »Copier aff the breff, som sendhe worthe ath Iemthelandh och haffde ein man skriededh them alle sammen, en tha rythedt hengher paa Pedher Pedhersens«. Forsendelsen er forseglet med biskop Magnus Lauritzen af Hamars segl. – Kopierne er af følgende breve: 1. Pedher Person af våben sender Anders Haakonsen til Jemteland med ærinde til sin broder Jørgen Person 1530 6/3. 2. Vincens Lunge til Jørgen Person 1530 9/4. 3. Samme til Jøren Karlson 1530 9/4.

4. Udkast til et vidnesbyrd, som Vincens Lunge ønsker sig meddelt af Jemtlands indbyggere under 24 af de bedste mænds segl udat. 5. Udkast til et vidnesbyrd, som hr. Vincens Lunge ønsker udstedt af Jørgen Karlson og 11 andre dannemænd i Jemteland udat.

Christiern 2. og hans børn efter dronningens død

32. Sager vedr. tilstanden i tiden efter dronningens død, navnlig om et tillæg af 200 gl. til kongens pension udat.
33. Tysk oversættelse af statholderinde fru Margaretes skrivelse vedr. Christiern 2.s børn 1526 4/3.
34. Dansk oversættelse af kejser Carl 5.s stadfæstelse af 1526 8/4 på ovennævnte skrivelse.

Dronning Elisabeths gravmæle i Gent

35. Kvitteringer fra Willem Dedelinc, »platenmaker« 1526, 1528.
36. Kvitteringer (oppebørselsregistre) vedr. udbetalinger til den i 1528 afdøde billedsnider Jan de Smyter 1526–28.
37. Kvittering af 1529 (1528) 23/3 fra Hans myn Herre, billedhugger.
38. Breve, kvitteringer, udbetalingsliste fra abbed Gerard, Sct. Peters kloster ved Gent 1528–29.
39. Diverse: Gravindskrift samt sager vedr. udbetalinger og udgifter til gravmælet, derimellem skrivelse af 1527 (1526) 10/1 fra Joos van Ouerbeke til »Godscalc och Hans Mechel«, 1527–1528, udat. – Jfr. pergamentsbrevene af 1526 9/2, 14/2, 1528 26/9: nr. 34, 35 og 45.

30. 1474–1532 Forskelligt, kronologisk ordnet ..... 1 pk.

*Indhold:**Nemlig:*

1. Kejser Frederik 3. ophøjer Holsten og Stormarn til et hertugdømme 1474 14/2: afskrift.
2. Christiern 2.s håndfæstning 1513 22/7: afskrift. – Da hverken Christiern Winter eller Corn. Scepper har afleveret de arkivalier, som de har haft hos sig til brug ved udarbejdelsen af stridskrifter og indlæg i Christiern 2.s retssag imod Frederik 1. og Lübeck ved det tyske rigsregiment og rigskammerretten, er der ikke bevaret meget af dette materiale. Afskriften af Christiern 2.s håndfæstning hører måske snarere til i ærkebiskop Olav Engelbrechtsens arkiv. De fire diplomer fra Valdemar Atterdags tid, som Scepper har brugt til stridskriftet imod Lübeck, og som ved flugten må være taget med fra Danmark i afskrift, er således i hans latinske form kun bevaret gennem hans værk. Det samme gælder Christiern 2.s vagforordning fra 1521.

- Se: Emilie Andersen: Lidt om dokumenterne i Christiern 2.s udenlandske arkiv, i Afhandlinger om arkiver ved Rigsarkivets 75-års jubilæum 1964, s. 9. ff. Muligvis kan Scepper have fået kendskab til de ovennævnte fire diplomer fra det brandenburgske arkiv, dog er det sandsynligt, at de er medtaget i afskrift.
3. Erklæring af Alberth van Goch, borgmester i København, om levering af baisalt til Malmø i betaling for fetalje 1518 20/8.
  4. Toldrulle for Zeeland 1519 19/11: kopi. 1 hefte.
  5. Orig. synsforretning over »Fawerholms gord« (Faurholm) og by og skov 1519 15/12.
  6. Kantor Nils Friis i Viborg forpligter sig til at overlade pantet Mors til Hans Bartolomæussen, høvedsmand på Aalborghus, på det vilkår, at han bliver biskop over Viborg stift 1520 23/9.
  7. Brudstykke af artikler, opsat af sekretær Lambert Andersen på Christiern 2.s vegne imod provst i Haderslev Johan Wulff [1520-1523].
  8. Udkast til privilegier for hollandske bønder på Amager samt register over disse [1521].
  9. Orig. synsforretning fra Damsgård på Mors ang. Mogens Tommesens breve og segl 1521 15/4.
  10. Skipper Timme Holms forpligtelsesbrev i anledning af, at sekretær Ambrosius Storm i Danzig har borget for ham 1521 23/7.
  11. Skrivelse fra biskop Iver Munk i Ribe til gejstligheden i Ribe stift om at tage vel imod brevviseren, mester Lambrecht, der er udsendt af kongen for at oppebære $\frac{1}{3}$ af gejstlighedens visse rente og løse 1522 10/10.
  12. Indberetning til kongen på et halvt ark, ikke underskrevet og ikke dateret, om skat af købstæderne eller indkvartering af krigsfolk, bestilling af øksne og korn, ølbrygning m. m. [1522].
  13. Akter vedr. Jasper Bomhowers sag 1522-25 og udat. - Jasper Bomhower var lybsk købmand. Hans skib, ladet med aske, blev under sejladsen til Amsterdam påske 1522 taget af Christiern 2.s folk.
  14. Christiern 2.s artikler vedr. Stockholms overgivelse [1523].
  15. Sager vedr. Antonellus Arcimbolds frigivelse [1523]: fra tiden efter Christiern 2.s flugt.
  16. Fortegnelser over tøj [1523].
  17. Henrik Gjøes åbne brev om sagen fra 1523 i København imellem mønsterskriveren Johan Blankerth og »haubtman« Heynrich Wyck udat.: afskrift.
  18. Overgivelsesbrevet vedr. København og Malmø 1523 23/12: kopi på tysk. Bagpå »Henric Gjøes opgiffuelse breff paa Køpnehaffn oc Malmø«.

19. Fortegnelser over tøj, bl. a. Sigbrits »gods«, vurderet og solgt af kansleren (Nicolaus Petri) og Antonius van Metz [1523-24].
20. Lage Urne, biskop i Roskilde, Mogens Gjøe, kongens hofmester, Henrik Krummedike, Anders Bille, Nils Vincentius samt menige rigsråder måske til hærledelsen i Skåne [ca. 1524]: drejer sig om udmøntning af penge til betaling af krigssold. Afskrift.
21. Diverse udat. sager vedrørende Adolf af Burgunds hjælp med skibe, skyts m. m. til Søren Norby til bedste for Christiern 2. [1524].
22. Hofordninger og registre [ca. 1524], 1530 og udat.
23. Kopi af kendelse, afsagt af den kejserlige ret i Mecheln i kansler Claus Pedersen og Antonius v. Metz' sag imod Herman Willemzon, Christiern 2.s faktor 1524 (1523) 6/3 med flere udat. sager vedr. dennes gæld til Christiern 2.
24. Koncept til supplik til kongen af ubenævnt 1524 18/5 m. m.
25. Memorandum fra Stephan Trier, forhen mønsterskriver i Stockholm, senere i Søren Norbys tjeneste, til electus (Johan Weze), der på Stephan Triers vegne skal gøre indberetning til Christiern 2. 1524 23/5: vedrører især forholdene på Gotland og Stephan Triers fangenskab i Greifswald. - Bagpå med Joh. Wezes hånd: »Informatio Stephani Treuerensis scriptoris«. - Vedlagt et sammendrag, betegnet: »Steffan van Tryers artigkell«, med Georg v. Mingkwitz' hånd.
26. »Actie van conigliche Ma^{tat} ende kunigliche Werde van Denemarchen tegen Joachim Wollenweuer« [1525]: forfattet af Cornelius Scepper; er et angreb fra Christiern 2.s side mod Joachim Wollenweuer, rådmand i Hamborg, der blev beskyldt for at have gennemdrejet henrettelsen af Claus Kniphof og hans fæller. J. W. havde tidligere været Christiern 2.s foged på Færøerne.
27. Sag vedr. borger i Antwerpen, Henrik van Lijt, der søger at få tilbage forskellige varer fra et i Skotland strandet skib [1525].
28. Den tyske Ordensmester Wolter van Plettenbergs anbefalings-skrivelse for en skipper, der er afsendt med rug til Holland, tilhørende ordensmesteren, for hvilket der skal købes klæde og andet fornødent 1525 19/4.
29. Registreringsforretninger efter afdøde Simon Ganßow og Benedict von Ahlefeldt, foretaget i herberget »zum Falken« i Lier 1526 2/5.
30. Sager vedr. det skotske bjærgværk 1526 18, 23, 28/5 og udat.
31. Register over det strandede gods, der var i skibet »Peter van Hull« [1527]: på latin. Hans Mickelsen har bagpå skrevet følgende bemærkninger: »Register paa skib oc godz, som bleff

- vnder Skotland paa Peiter fan Hølle, som doctor Alexander haf-
fuer antwordet meg then xx dag aprilis anno MDxxvij».
32. Optegnelser, koncepter til reversbreve, fortegnelse over skyts m.m. af militær art 1527 og udat.
  33. Christiern 2.s vidnesbyrd om, at breviseren, hans tidligere tjener Hans Holm, og Arenth Hake, borger af København, købte et skib af kong Hans, kaldet »Christoffer« eller »Mauricius«, hvilket skib siden blev taget af de engelske [1529] 3/12.
  34. Pasbrev, udstedt af Seraphim de Taxis, for Christiern 2.s bud til kejseren 1530 31/7, 1/8.
  35. Samtaler i Lier (?) mellem Hans Andersen og ærkebispens af Uppsala (Gustav Trolle), Hans Mickelsen, Åge Trondsen (Truid-Ben) ang. forsendelse af brev til Norge m.m. [1530] august.
  36. Recipisse »pro quodam in domo domini Wolfgangi Stainers« 1530 21/8.
  37. Kopi af Frederik 1.s skrivelse til indbyggerne i Norge om, at han sender Knud Gyldenstjerne, udvalgt biskop til Odense, hr. Nils Lykke, ridder, og Rewold v. Hederstorp, krigsøverst over landsknægtene, til Norge med krigsfolket, dansk og tysk, for at komme dem til undsætning 1532 28/4. – Originalen til denne skrivelse findes ligeledes i München-saml., men opbevares i Norge.
  38. Opsats om »Errores atrocissimorum Ruthenorum« udat.
  39. Forskelligt. Koncept til kejserligt lejde til Niels Lykke udat., recepter, medicinske forskrifter, farveopskrifter udat., ubestemtlig »seddel« til brev til kongen udat., chifferalfabet m.m.

I. Dronning Elisabeths arkiv

31. 1518–1525 Koncepter til udgående breve, indkomne breve fra kong Christiern og den kejserlige familie samt fra andre fyrster ..... 1 pk.

Indhold:

Koncepter til breve til

1. Kejser Carl 5. [1525].
2. Hertug Johan af Jülich-Cleve-Berg 1524 21/7.
3. En fyrste [hertug Albrecht af Mecklenburg?] [1524].
4. Monsz^r de Nassau [Henrik, greve af Nassau, kejserlig råd og kammermester] [ca. 1525] og ligelydende skrivelse mutatis mutandis til Monsz^r le grant chancellier = Gattinara, kejser Carl 5.s kansler.

5. En kejserlig råd [Henrik af Nassau?] 1525 25/1: oprindelig koncept til en skrivelse både fra Christiern 2. og dronning Elisabeth, men i henhold til rettelser, foretaget med Georg v. Mingkwitz' hånd, er det koncept alene til skrivelse fra dronningen.
6. »Consilium imperiale« [ca. 1524]: anmodning om kejserlig lejde for 6 år til Heyne Potfercken, dronningens tjener, der bliver forfulgt af Lübeck, Hamborg og deres tilhængere, dronningens fjender.
7. Giøe, Henrik, dansk adelig 1524 29/7: ingen rettelser, men hverken underskrift eller forseglings. – Jfr. koncepterne i Christiern 2.s arkiv.

Indkomne breve fra kong Christiern og den kejserlige familie

8. Christiern 2. 1518 22/7–1525 23/5. – Tilsidst i lægget ligger nogle udaterede »sedler«, som i en tidligere tid er kommet ud af brevene.
9. Carl 5., kejser [1523] 15/9, 16/9.
10. Margarete, statholderinde i Nederlandene 1524 (1523) 15/1–1525 25/12, udat.
11. Ferdinand, ærkehertug af Østrig, kejserlig statholder i Tyskland [1523] 12/6, 10/12, 1524 24/5, 12/6, 23/10.
12. Leonor[a], dronning i Portugal [1523] 8/9–[1525] 25/5 og udat. – Alle dronning Leonoras breve er uden årsangivelse.
13. Marie, dronning af Ungarn 1524 5/2, 5/4, 7/10, [1524] 31/8.

Indkomne breve fra andre fyrster: Brandenburg-Sachsen

14. Brandenburg: Joachim 1., markgreve, kurfyrste 1524 8/10, 1525 17/7.
15. Brandenburg: Johan, markgreve, søn af markgreve Friederich til Brandenburg-Anspach, tjenstgørende ved det spanske hof 1523 9/8.
16. England: Henrik 8., konge 1524 3/6.
17. Jülich-Cleve-Berg: Johan, hertug 1524 21/6.
18. Køln stift: Hermannus, ærkebiskop, kurfyrste 1524 25/6.
19. Mecklenburg: Albrecht, hertug 1523 9/11, 1524 26/1, 2/7, 28/10, 1525 4/2, 24/4, 27/6, [ca. 1525].
20. Minden stift: Franciscus, biskop (administrator), hertug af Braunschweig-Wolfenbüttel 1525 22/3.
21. Nassau: Henrik, greve, kejserlig kammermester og råd 1523 15/8, 1524 14/9.
22. Oldenburg: Johan 5., greve 1524 7/7, 1525 18/6.
23. Oldenburg: Anna, grevinde, Johan 5.s gemalinde 1525 19/6.
24. Preussen, den tyske Orden: Albrecht, højester, markgreve af Brandenburg 1524 20/9.
25. Sachsen: Hertug Johan af Sachsens råder i Weimar 1524 11/6.

32. 1523–1525 og udat. Indkomne breve til dronning Elisabeth fra andre. – Instruktioner. – Økonomiske sager . . 1 pk.

Indhold:

Breve fra andre

1. Amerancurt (?), Margrete de, »Brusele«, udat.
2. Berghes, Anne de, udat. (2).
3. Bregilles, Phi. de, »Bruselles« 14/8 u. år.
4. Champuans, Phe. de, Mecheln (Malynes) 14/3 u. år.
5. Congierge, vielle la, Bruxelles 17/1 u. år.
6. Daustrindt, G(?), Madrid (Madril) 18/1 u. år.
7. Denys, Jan 1525 19/5.
8. Douerbl, la femme, Gent (Gand) 14/12 u. år.
9. Germania, Melchior de, dronningens sekretær 1524 22/2, 16/5, 28/6, 13/8, 27/9, 28/10, 11/11, 18/12, 1525 28/2: er på dansk og adresseret til kongen, 27/5, 30/9, 18/11.
10. Gillis, Michiel, kejserlig sekretær, Madrid 1524 19/12.
11. Giøe, Henrik 1524 14/5, 4/7, 13 eller 20/7.
12. Halewin, Katelyne de, udat.
13. Hannart, Johan, kejser Carl 5.s orator 1524 14/2, [1524] 17/3.
14. Hannart, Marie de, »Louuain« 13/9 u. år.
15. Hille, Barbe de 18/1 u. år.
16. Herdinck, Adolf, rentemester af Bewesterschelt, Zeeland [1524] 30/8, 1524 9/9.
17. Hermelen, K. de (en dame), Mecheln (Malines) 24/1 u. år.
18. Hermelynck, Clawes, krigsøverst 1524 4/4, 7/7, 1525 20/9 og udat.
19. Johannes (Jo), episcopus Cubensis 1525 1/3, [1525] 30/5 (?).
20. Jutland, herold, Mecheln 25/1 u. år.
21. Lachant (en herre), Valladolid 18/9 u. år.
22. Ligne, Antoine de 1525 12/7.
23. Lykke (Lucke), Niels 1525 3/8. – Se også pk. 9, nr. 27.
24. Metz, Anthoine de [1525] 3/7, 1525 12/10 og en udat. seddel.
25. Mickelsen, Hans 1524 20/2, 29/2.
26. Mingkwitz, Georg von 1525 23/1, 22/8.
27. Niewerne, Josine (Josue) de, »Cherne« 8/1, 22/1, 8/2, 1/8 u. år.
28. Norby, Seuerin (Søren) 1523 14/9, 1524 14/3, 1525 22/1, 26/1.
29. Orttelare, Anne de 28/5 u. år.
30. Penninck, Cort, krigshøvedsmand, udat.
31. Petri, Nicolaus, kansler 1523 26/11, 1524 10/1, 1525 22/2.
32. Peyna, la, »Syllas« 9/11 u. år.
33. Pluynfante, J. (?), »Syllas« 4/8 (?) u. år.
34. Praet, Loys de, kejserlig råd og gesandt 1525 15/7, [1525] 16/7.
- Prantner, Wolfgang, se pk. 18, nr. 20.

35. Roelands, Pierre, købmand 1525 23/10.
36. Saillant, Marguirite de, »Bruxelles« 1524 (1523) 18/1.
37. Saluyix, Elayne 9/2 u. år.
38. [Scepper], Double Cornille, vicekansler 1524 15/11, 19/12, 1525 5/3.
39. Schønberg, Hans von 1523 21/9.
40. Sonastre, Phe. de, hofmester hos statholderinde, fru Margarete 12/10, 17/10, 1/5, 15/9, alle u. år.
41. Stegentyn, Jurgen, krigsøverst 1524 7/9, 28/11.
42. Sterck, Gherart, borger i Antwerpen 1524 10/12.
43. Tombes (en dame) 30/2, 21/5, 1/10 (?) u. år, dateret Madrid, Toledo og Burgos.
44. Transsylvan, Maximilian, sekretær hos den nederlandske regering 1525 15/7, 16/7, 14/8.
45. Walndet (?), Jaboyt de, »Bruselle« 17/5 (?) u. år.
- Weze, Johan, se pk. 15, nr. 8.
46. Winter, Christiern, sekretær 1524 17/2, 18/2, 20/2, 28/2, 29/6, 3/10.
47. Breve uden underskrift og dato (2), dog er et af dem dateret Burgos 30/6.

Løjdebreve til dronning Elisabeth fra stæder

48. Frankfurt 1524 16/6.
49. Köln 1524 20/6.

Konstitution af prokurator

50. Dronning Elisabeth giver sin råd, dr. Christian Beyer, fuldmagt til for den tyske kejsers regiment i Tyskland at søge restitution af og erstatning for det til hendes morgengave henhørende gods, som er hende berøvet af hertug Frederik af Holsten og af Lübeck, og til at føre sagen imod disse. Dateret »in Waltcappel in Hascia« 1524 16/6.

Instruktioner

51. Dronning Elisabeths artikler, fremsatte – ifølge påtegning bagpå – for statholderinde, fru Margarete af Nicolaus Petri og Antho-nius v. Metz, især vedr. Henrik Giøe udat.: in duplo, dog ikke ligelydende, og slutningen er ikke ens.
52. »Memoriale for myn frwes nåde til frwe Margrete« [1525], skrevet med Hans Mickelsens hånd.

Økonomiske sager

53. Fortegnelse over de sager (klenodier), som dronning Elisabeth har pantsat til lombarderne i Antwerpen og Mecheln samt til silkehandler i Mecheln Wanke van Halzuych, udat., men efter dron-

ningens død nedskrevet af Johan Dionys (Denys). Bagpå: påtegning og tilføjelser af Hans Mickelsen.

54. En udat. regning dronning Elisabeth vedkommende.

Andre personers arkiver.

Det er naturligt, at man i kongens arkiv har opbevaret papirer, som blev efterladt af personer, der i udlændighedstiden døde i Christiern 2.s tjeneste. Der findes heri dog også breve, der har tilhørt andre personer – fyrstelige såvelsom ikke-fyrstelige. I en del tilfælde drejer det sig om kopier og afskrifter, og ved et nøjere studium af Christiern 2.s arkiv kan det måske lykkes at fastslå, til hvilke sager disse har været bilag. I nogle tilfælde er det imidlertid forklarligt, at andre personers arkiver er kommet i kongens arkiv. Når således arkivalier fra kurfyrstinde Elisabeths arkiv findes mellem kongens sager, skyldes dette åbenbart sammenholdet imellem kongen og hans søster, især i tiden efter kurfyrstindens flugt til Sachsen. Nogle breve fra andres arkiver har været brugte ved forhandlingerne angående kongens gæld, f. eks. Henrik d. y. af Braunschweigs brev af 1525 22/1 til sin broder Frans, administrator af Minden stift. Kreditivskrivelser fra Christiern 2. har kongens udsendinge vel bragt tilbage. Breve, som kongen sendte til sine udsendte underhandlere, kan være afgivet til kongen efter udførelsen af det pålagte hverv, ligesom kongen kan have fået breve, som kongens tjenere har modtaget fra fyrster og andre. Hans Mickelsen har formentlig selv i kongens arkiv indlemmet de breve, der vedrørte den landflygtige konges politiske og økonomiske forhold, selvom de var adresseret til ham. Mænd fra rigerne, der kom til kongen i udlandet, har medbragt brevskaber, især Søren Norby og også mønsterskriver Hans Blanckert. Alt i alt udgør andre personers arkiver et vigtigt supplement til kong Christierns og dronning Elisabeths egne arkiver.

J. Den kejserlige families arkiver

33. 1525–1528 og udat. Indkomne breve til den kejserlige familie ..... 1 pk.

Indhold:

Til Kejser Carl 5.

Joachim 1., markgreve af Brandenburg, kurfyrste 1526 27/5, kopi, se kurfyrstens breve til Christiern 2., pk. 4, nr. 8.

1. Margarete, statholderinde i Nederlandene 22/9 u. år: kopi.
2. Genep, Jacob van [1525]: supplik.

Til Ærkehertug Ferdinand, fra 1526 konge af Ungarn og Bøhmen

3. Christiern 2. 1528 26/6. – Uden segl og underskrift, måske koncept.
4. Elisabeth, markgrevinde af Brandenburg, kurfyrstinde 1526 13/11, 1528 13/4: kopi, ingen segl.
5. Joachim 1., markgreve af Brandenburg, kurfyrste 1526 23/3.

Til Ærkehertuginde Margarete, statholderinde i Nederlandene

6. Elisabeth, dronning til Danmark 1526 (1525) 14/1.
7. Carl 5., kejser 1525 18/5: kopi.
8. Ferdinand, ærkehertug af Østrig 1526 10/2.
9. Joachim, markgreve af Brandenburg, kurfyrste 1526 25/7.

Til Dronning Marie af Ungarn

10. Christiern 2. og dronning Elisabeth (Ysabeau) 1525 30/5.

K. Andre fyrsters arkiver

34. 1523–1529 Andre fyrsters arkiver: Anhalt–Brandenburg 1 pk.

Indhold:

Anhalt: Fyrst Johan.

1. Brev fra Christiern 2. 1526 7/7.

Brandenburg: Kurfyrst, markgreve Joachim 1.

Koncepter til breve til

2. Carl 5., kejser [ca. 1527–1528].
3. [Ferdinand], ærkehertug, konge [ca. 1526].
4. Margarete, statholderinde i Nederlandene 1526 24/7: kopi.
5. Udkast til lejdebrev af [1523 21/11] for kong Christiern og dronning Elisabeth udat.

Breve fra fyrster

6. Christiern 2. 1526 28/2, 1528 6/4.
7. Albrecht, hertug af Mecklenburg [ca. 1528]: afskrift.
8. Ferdinand, ærkehertug af Østrig 1523 9/3.
9. Margarete, statholderinde i Nederlandene 1523 (1522) 19/1.

Breve fra andre

10. Friberg, Georg d. æ. 1526 2/5: bekræftet kopi ved Thomas Petersen Holste.
11. Lapj, Thomas 1526 6/7.
12. Norby, Severin, høvedsmand på Gotland 1525 25/1: afskrift.
13. Tawbenheim, Cristof von 1523 3/7.
14. Stendal, borgmestre og råd 1524 8/1: bilag: skrivelse af samme dato fra »Lakenmakere, burweuer vnde brower to Stendall« til borgmestre og råd sammesteds. Afskrift?

Forskelligt

15. Kurfyrst Joachim medgiver Wilhelm Franck, sin tjener, der skal leje rustvogne, anbefaling til en del byer i sit område 1523 20/9. – Instruktion for Hans von Redwitz til hertug Carl af Geldern om at få udleveret en skadelig kvinde (s: Sigbrit), der opholder sig i hans land, udat., men handlingen skal foregå »an dem ersten tag des augmonatz«, derfor formentlig 1523 1/8, altså samtidig med fyrstemødet i Køln. – Udkast til arveforening mellem markgreve Joachim 1. af Brandenburg og hertug Ernst af Braunschweig-Lüneburg udat., og til forpligtelsesbrev fra hertug Ernst i anledning af et påtænkt ægteskab mellem ham og markgreve Joachims datter Margretha udat.

*Brandenburg: Kurfyrstinde, markgrevinde Elisabet**Koncepter til breve til fyrster*

16. Joachim d. y., markgreve 1528 12/7 og en udat. egenhændig skrivelse, der er skrevet tilsidst på samme folioark som 1528 12/7. Begge uden rettelser.
17. [Albrecht, hertug af Mecklenburg] [1528].
18. Carl, hertug af Geldern 1523 15/4. – Ligelydende skrivelse til hertuginde. – Tillige ligelydende skrivelse mutatis mutandis til kurfyrsten af Sachsen og til hertugerne Jørgen og Henrik af Sachsen.
19. Ernst og Otto, hertuger af Braunschweig-Lüneburg 1523 4/4. – Ligelydende skrivelse mutatis mutandis til Hertug Henrik af Braunschweig-Wolfenbüttel.
20. Ferdinand, ærkehertug af Østrig, fra 1526 konge af Ungarn og Bøhmen 1526 20/3. – Ligelydende skrivelse mutatis mutandis til fru Margarete, statholderinde i Nederlandene, dog med en

tilføjelse. – [1528]: både i koncept og renskrift.

- Frederik, hertug af Sachsen, kurfyrste, se Carl, hertug af Geldern.
21. Georg, hertug af Sachsen [1528]; se endv. Carl, hertug af Geldern.
Henrik, hertug af Braunschweig-Wolfenbüttel, se Ernst og Otto, hertuger af Br.-Lüneburg.
Henrik, hertug af Sachsen, se Carl, hertug af Geldern.
22. Johan, hertug af Sachsen, kurfyrste 1528 8/4.
Margarete, statholderinde i Nederlandene, se Ferdinand, ærkehertug af Østrig.
23. To udat. koncepter eller kopier på samme ark papir uden under-skrift og adresse til en fyrstinde (dronning Maria af Ungarn?).

Til andre

24. Wahlen, Lorentz, Leipzig 1527 6/10: afskrift?
25. Wisch, Jørgen v. d., amtmand over Segeberg amt 1523 17/5: med egenhændige rettelser og tilføjelser af kurfyrst, markgreve Joachim 1.

Breve fra fyrster

26. Joachim, markgreve af Brandenburg, kurfyrste 1523 17/2: er adresseret til Christiern 2., 19/4, 1524 29/4, 1/5.
27. Joachim d. y., markgreve 1528 6/7.
28. Albrecht, hertug af Mecklenburg 1523, 1524 6/2 – 1524 5/5, 1526, 1528 og udat. – For 1523 er kun bevaret et brudstykke med tidende. 1524 6/2 er et forpligtelsesbrev, hvorved hertugen lover at tilbagelevere et klenodie, når Christiern 2. sender ham 1000 gl. – Bilag: til 1524 15/2: afskrift af Frederik 1.s skr. af 1524 3/2 og Lübecks skr. af 8. s. m., begge til biskop Henrik af Ratzeburg, til 1524 11/4: afskrift af hertug Albrechts skr. af samme dato til biskoppen af Lebus. – Et brev fra efter 1526 8/7 er tabt, kun en udat. seddel er bevaret. Jfr. hertug Albrechts breve til Christiern 2. pk. 6, nr. 1.
29. Albrecht, højmaster over den tyske Orden, markgreve af Brandenburg 1524 3/7, 4/7, 27/7, 10/8.
30. Carl, hertug af Geldern 1523 30/4: op mey auondt.
31. Ernst og Otto, hertuger af Braunschweig-Lüneburg 1523 17/4: brevet er kun underskrevet af hertug Ernst.
32. Frederik, hertug af Sachsen, kurfyrste 1523 1/3, 13/3, 25/4, 1524 24/8.
33. Georg, hertug af Sachsen 1523 2/5.
34. Hans (Johans), prins af Danmark 1526 26/2.
35. Henrik, hertug af Mecklenburg 1529 10/5.
36. Henrik, biskop af Ratzeburg 1524 5/2: kvittering, afskrift.

37. Johan, hertug af Sachsen, kurfyrste 1526 5/6. – Er et svar på et andragende fra kurfyrstinden om hjælp til Christiern 2. til generobring af hans riger.

Fra andre

38. Breutig, Wolff og Sigmundt, borgere i Leipzig 1528 4/9.
 39. Giøe, Henrik, befalingsmand over Sjælland, især Københavns slot og stad 1523 27/4.
 40. Halffwegge, Niels Persen 1526 26/12.
 41. Hermelyngk, Clawes 1526 14/8.
 42. Hondorff, Albrecht, dørsvend hos Christiern 2. 1528 20/8, 1528 u. dag.
 43. Mylen, Bernarth von, ridder 1526 17/8. – Bilag: ekstraktafskrift af Henrich von Mylens skr. til Bernarth v. Melen (Mylenn) udat.
 44. Scherll, Heinrich, Leipzig 1528 7/12.
 45. Winter, Christiern, sekretær, Christiern 2.s udsending ved rigskammerretten 1526 8/7.

Sager vedrørende kurfyrstinde Elisabets flugt til Sachsen

46. Christiern 2.s og kurfyrstindens artikler til kurfyrsten af Sachsen ved ankomsten til dennes land 1528 26/3. – Beretning om den kejserlige udsending, biskoppen af Hildesheim o: provsten af Waldkirchs samtale med kurfyrstinde Elisabet under hendes ophold hos kurfyrsten af Sachsen udat.

Forskelligt

47. En opskrift vedr. apotekervarer til markgreviden, bagpå med Hans Mickelsens hånd påtegnet: Remedium til markgrevidens sygdom af Petro Apotecario 1528 4/12. – En regning udat.

Brandenburg: Magdalena, markgrev Joachim d. y.s gemalinde

48. En koncept udat. og uden adresse stilet til en fyrste.

Brandenburg-Franken: Markgrev Johan

49. Brev fra Albrecht, højmaster over den tyske Orden, markgreve af Brandenburg 1523 16/8.

35. 1523–1530 Andre fyrsters arkiver: Braunschweig-Skotland ..... 1 pk.

Indhold:

Braunschweig-Lüneburg: Hertug Ernst

1. Brev fra Christiern 2. 1529 18/11.

Braunschweig-Wolfenbüttel: [Hertug Henrik d. y.]

2. Brev fra hertug Johan af Jülich-Cleve-Berg 1524 28/6: afskrift. – På samme ark afskrift af Amtmand i Ravensburg Didrik Lu-

nincks brev af 1524 11/7 til drost Wylken Klencke, »Luleffs seligen sone«.

Braunschweig-Lüneburg-Harburg: Hertug Otte

3. Brev fra Christiern 2. 1529 18/11.

Danmark: Prins Hans, Christiern 2.s søn

4. Brev fra Petrus Paulus Kempe 1525 13/12.

Esens, Withmunde og Stedestorpe: Junker Baltazar

5. Breve fra Christiern 2. 1525 30/10, 1529 18/11.

Geldern: Hertug Carl

6. Brev fra Christiern 2. 1527 1/10.
 7. Afskrift af hertugens befaling af 1523 23/12 til sin tjener Hen-
 nynck Vnseghast om at tage 7000–8000 knægte, der har fået
 orlov i Danmark, i hertugens tjeneste.

Hessen: Landgrev Philip

8. Brev fra Elisabet, kurfyrstinde af Brandenburg 1527 6/6.

Jülich-Cleve-Berg

9. Hertug Johan. Breve fra Christiern 2. 1523 20/7, 1526 3/3:
 kopi. Jfr. koncepter til breve til fyrster pk. 1, nr. 18.
 10. Hertuginde [Maria]. Brev fra Christiern 2. 1526 3/3: kreditiv
 for Hans Jylland, herold.
 11. Fra Elisabet, kurfyrstinde af Brandenburg 1526 19/3.

[Livland, den tyske Ordensmester]

12. Brev fra Ferdinand, ærkehertug af Østrig, konge af Ungarn og
 Bøhmen 1527 15/9: anbefalingsskrivelse for Johan Weze, der
 sendes til storfyrsten af Rusland. Afskrift.

Mainz og Magdeburg stifter: Ærkebiskop Albrecht
Breve fra

13. Christiern 2. 1523 12/9. – En udateret »seddel«.
 14. Christiern 2. 1524 7/7 til ærkebiskoppens statholder og hjemme-
 ladte råder.
 15. Reichart, ærkebiskop af Trier, kurfyrste 1527 24/9: afskrift.

Mecklenburg: Hertug Albrecht

Koncepter til

16. Genbrev på Segeberg slot og amt 1526.
 17. Brev til Margarete, statholderinde i Nederlandene 1529 12/1.

Breve fra fyrster

18. Christiern 2. 1529 18/11: ikke forseglet og ikke underskrevet.
 19. Elisabet, dronning til Danmark 1523 2/11.

20. [Elisabet, markgrevinde af Brandenburg] 1523 25/10: er uden underskrift, forseglings og adresse, og dertil gennemskåret.
21. Ferdinand, ærkehertug af Østrig, kejserlig statholder i Tyskland 1524 11/4: afskrift. Bilag: kejser Carl 5.s skr. af samme dato til ærkehertug Ferdinand: afskrift.
22. Heinrich, biskop til Ratzeburg [1524]: afskrift, 1524 2/8.
23. Joachim d. y., markgreve af Brandenburg 1527 13/11: afskrift.

Fra andre

24. Georg, udvalgt biskop til Lebus 1524 18/4, 1/5. Begge er afskrifter, adresse ikke anført.
25. Lübeck, borgmestre og råd 1524 28/9: bekræftet afskrift.
26. Reker, Hans, Wilderheide, udat.
27. Schoneich, Caspar von, hertug Henrik af Mecklenburgs kansler 1527 2/12.
28. Schweicheln, Asche von, hertug Albrechts råd 1523 10/10: afskrift.
29. Stain, Georg von, i Christiern 2.s tjeneste, hverver af krigsknægte 1523 1/7.

Mecklenburg: Hertug Henrik

30. Brev fra Christiern 2. 1529 18/11. – Breve fra Frederik 1. 1527 21/4, 1528 3/3, 4/11 i afskrift, se Indkomne breve til Christiern 2. fra hertug Albrecht af Mecklenburg, pk. 6, nr. 1.

*Minden stift: Biskop Frans**Breve fra*

31. Christiern 2. 1529 18/11.
32. Henrik d. y., hertug af Braunschweig-Wolfenbüttel 1525 22/1.

Oldenburg

- Afskrift af brev fra Christiern 2. til greverne af Oldenburg 1529 17/9, se pk. 7, nr. 7.
33. Greverne Anton og Cristof. Brev fra Christiern 2. 1529 17/11: kreditiv for Benedict v. d. Wisch.
  34. Grev Anton. Brev fra enkegrevinde Anna af Oldenburg 1527 4/12 og
  35. Kvitteringer af 1530 15/4 fra rådet i Franckfurt for betaling af rigsregiments og kammerrets underhold og af ilende tyrkerhjælp, pålagt af rigsstænderne på den sidste rigsdag i Speier: bekræftet afskrift.

Osnabrück og Paderborn stifter: Biskop Erik

36. Brev fra Elisabet, kurfyrstinde af Brandenburg 1526 19/3.

Ostfrisland

37. Grev Enno. Brev fra Christiern 2. 1529 18/11.

38. Nogle artikler vedr. en forening mellem greven af Ostfrisland og hertug Henrik d. y. af Braunschweig-Wolfenbüttel udat.

Paven [Clemens 7.]

39. Brev fra Christiern 2. 1523 21/10.

Polen: Kongen

40. Brev fra Ferdinand, ærkehertug, konge af Ungarn og Bøhmen 1527 15/9: afskrift.

*Preussen. Albrecht, den tyske Ordens højimester, fra 1525 hertug af Preussen**Breve fra fyrster*

41. Christiern 2. [ca. 1525]: forseglet, men ikke underskrevet, 1528 10/1.
42. Carl 5., kejser [1523]: i to eksempl., afskrift.
43. Ferdinand, ærkehertug af Østrig 1523 12/12.
44. Joachim, markgreve af Brandenburg, kurfyrste 1523 1/10.

Fra andre

45. Kuotzl, Wolf 1523 13/8.
46. Startz, Bastian 1523 7/7: afskrift og kopi af afskriften.

Ratzeburg og Lebus stifter

47. Biskop Henrik [Bergmeier]. Brev fra Schonbergk, Diterich von 1524 7/2. Bilag: brev til samme fra samme 1524 18/1: kopi.
48. Biskop Georg [v. Blumenthal]. Brev fra Albrecht, hertug af Mecklenburg udat.: afskrift.
49. Rusland (Moskva): [Storfyrst Vasilij IV Jvanovitsch]. Breve fra Ferdinand, ærkehertug, konge af Ungarn og Bøhmen 1527 19/5 (2): kopier, hvoraf den ene er kreditiv for [Christen] Skram og herolden Danmark. – Sammes pas for de samme to personer til en rejse til Rusland 1527 15/6 (2): orig. – Disse breve udstedtes af kong Ferdinand efter anmodning af sekretær Chr. Winter, se dennes brev til Christiern 2. af 1527 25/5, pk. 16, nr. 2. David Herold er dog ikke blevet sendt til Rusland, da han var syg. Han døde først på året 1529. Christen Skram var i kong Christierns tjeneste endnu i 1528, men hans pas til Rusland ligger ubrugt.

*Sachsen: Kurfürst Johan**Breve fra*

50. Albrecht, ærkebiskop til Mainz og Magdeburg stifter 1527 7/12.
51. Johan, hertug til Jülich-Cleve-Berg 1528 16/8?: afskrift.

Sachsen: Hertug Georg

52. Brev fra Magdalene, markgrev Joachim d. y. af Brandenburgs gemalinde, dateret fredag efter Vor Frues himmelfartsdag, u. år.

Sachsen: Hertuginde Katharina, hertug Henriks gemalinde

53. Brev fra Albrecht, hertug af Mecklenburg 1528 17/5.

Skotland: Kong Jacob 5.

54. Breve fra Christiern 2. 1525 31/12, 1526 18/1.

L. Andre personers samt en enkelt stads arkiver.

36. 1512, 1519–1530 Andre personers arkiver: A–Lijt . . . 1 pk.

Indhold:

Alleren, Rynt van, drost til Holkensteyn (Geldern)

1. Brev fra Christiern 2. 1526 8/11.

Andersen, Lambert, sekretær, død 1525

Breve fra fyrster

2. Christiern 2. 1523 16/2, 18/5, 24/7, 1524 16/2, 27/7: til Hans Mickelsen »wor mand oc rodh« i Lambert Andersens fraværelse.

3. Elisabet, dronning til Danmark udat.

4. Frans, biskop af Minden 1524 18/8.

5. Henrik d. y., hertug af Braunschweig-Wolfenbüttel 1523 30/10: lejdebrev.

Fra andre

6. Andersen, Niels, hans broder 1524 »sct. Petri dag«.

7. Bernardus, Petrus, canonicus Haffniensis 1523 30/3.

8. Bleck, Michild, forhen høvedsmand på Elfsborg 1523 9/7.

9. Bondesen, Hans udat.

10. Bryske, Eyller, Hermelin, Claus, [Reventlow], Anders Jacopsen 1523 22/2.

11. Doringh, Werner, Veere 1523 3/6: gældsbevis, 21/9, 22/9.

12. Giøe, Henrik 1524 30/9.

13. Hals, Peter 1523 8/12: op Maryen dach.

14. Hansen, Hans (Johes Johis), provst 1524 10/9.

15. Hansen, Jørgen (Georgius ihis), forhen lensmand på Bergenshus 1524 22/4.

Hermeling, Claus, se Bryske, Eiler.

16. Kaa, Nicolaus, præst, Köln 1523 4/8 samt lille udat. udskåren skrift. – Det må være Nicolaus Kaas brev, som C. F. Allen har tænkt på ved omtalen af »Modher van Danmark« (Breve og Aktstykker I, s. 345 anm.).

17. Kniphoff, Claus, 1524 7/9: vnszer leuer frouen oueynt, 8/10.

18. Konnicke, Mouwrittz, Frankfurt 1524 u. dag.

19. Lijt, Henrijck van, borger i Antwerpen 1523 13/6, 28/7, 6/10.

20. Mickelsen, Hans 1524 9/8, 4/10.

21. Mingkwitz, Georg von 1524 31/8.

22. Occo, Pompeius, Amsterdam 1523 8/6.

23. Petri, Nicolaus, kansler 1523 31/8, 1524 1/3.

[Reventlow], Anders Jacopsen, se Bryske, Eiler.

24. Schulz, Benedycktuß, Wittenberg »suntagk nach der zuelf appostel teylungh«, u. år.

25. Storm, Gorius, Magdeburg 1524 27/4.

26. Winter, Christiern, sekretær 1523 2/6, 1524 8/10.

27. Vorke, Bartelt, Berlin 1524 26/4.

Forskellige sager

28. Dokumenter vedr. Bjert sognekald 1519–1522. Jfr. pergamentsbrev nr. 6. – Breve til sognepræsten Johs. Ebbesen fra Joachim Ode 1519 7/3, 1520 29/8, 16/10. – Brev, dat. Rom 1520 29/10, om forlængelse af fristen for bekendtgørelse af Johs. Ebbesens resignation: notariel bekræftet afskrift. – Fællesskrivelse fra Christiern 2. og hertug Frederik til biskoppen af Slesvig 1520 27/12: notariel bekræftet afskrift. – Erklæring fra sognepræsten Hans Ebbesenn 1522 29/7.

29. Fuldmagt af 1520 (1521) 26/12 fra Gregers Michilsen, borger i Ribe, til Lambert Andersen til at indkræve og oppebære fra Tyel Petersen i Flensborg de pengebeløb, som vedlagte tre gældsbeviser fra Tyel Petersen til Gregers Michilsen udviser, dat. 1512 21/6, 10/9 og udat.

30. Niels Andersens fuldmagt af 1522 10/7 til sin broder Lambert, kannik i Ribe, til at være hans forsvar og værge, idet han igenkalder sin broder Pouls værgemål. – Gældsbeviser fra Niels Andersen til hans broder Lambert 1523–1524 og udat.

31. Brev til Jacop van Lub. fra Peither vann Rynn, dat. »tisdag nest efter vor frue dagh« 1523: brevet er på dansk og hører utvivlsomt til Lambert Andersens egne sager, da der bag på brevet er klæbet et pergamentsstykke, der bærer påskriften: »Alle hondne breffue som mester Lambret tilscreffne ere oc andre schrifftre hannom parørendes. 45«.

Ankersen (Angkersam), Peter, mester

32. Breve fra Hans Gamper, mønsterskriver, 1523 18/4, 1526 4/4, 14/4: de to breve fra 1526 er også stilet og adresseret til Hans Wefring, sekretær.

Bamberg, Wolf von, krigshøvedsmand

33. Brev fra Christiern 2. 1526 29/7: fuldmagt til hvervning af landsknægte, afskrift med Johan Wezes hånd.

Besenrode, Hans von, i tjeneste hos dronningen af Ungarn

34. Brev fra de kursachsiske råder i Torgau 1524 4/3: lejdebrev.

Bille, Anders, lensmand i Stege

35. Brev fra Prebjørn Podebusk 1523 10/3.

Blanckert, Johan, magister, mønsterskriver

Breve fra

36. Giøe, Henrik, 1524 28/4: anbefalingsskrivelse, afskrift.
37. Romond (?), Johan, Wismar 1524 24/5: bagpå notitser vedr. regnskab med ryttere.

Brahe, Niels, skånsk adelsmand

38. Brev fra Søren Norby, Sølvißborg 1526 17/4.

Buren, Florian v. Egmond, greve af

39. Brev fra Christiørn 2. 1525 15/3: anbefalingsskrivelse for mønsterskriver Hans Gamper.

Dantiscus, Johannes, biskop i Culm, den polske konges orator

40. Brev fra Christiørn 2. 1530 30/4.

Germania, Melchior de, sekretær

Breve fra

41. Franck, W. 1530 16/8, dat. Oldenburg.
42. Scepper, Corn. Dupl. 1529 20/5. – Se også Gotskalk Eriksen Rosenkrantz' arkiv.

Giseler, Tiel, »admiral af Danmark«

43. Brev fra Adolf af Burgund 1523 4/8.

Giøe, Henrik

44. Brev fra Georg von Mingkwitz 1525 6/4. – Se også Nicolaus Petris arkiv.

Graff, Thomas, guldsmed i Berlin

45. Brev fra Wolf von Bamberg 1528 6/4.

Graff, Valtein, guldsmed i Berlin

46. Brev fra Wolf von Bamberg 1528 6/4.

Hansen, Hans, provst

47. Brev fra Niels Lykke 1524 5: 1525 8/2.

Hansen, Jørgen, forhen lensmand på Bergenshus

48. Brev fra Hinryck Blawe, borger i Kampen, i Christiørn 2.s tjeneste udat.

Has, Johan, magister

49. Breve fra Georg von Mingkwitz 1525 18/5: er adresseret til se-

ketær Hans Weffring i Johan Has's fraværelse, 28/5: er stilet og adresseret både til Johan Has og Hans Weffring.

Hochstetter, Joachim et consortes

50. Brev fra herren til Bergen-op-Zoom, Jan de Bergen 1529 (1528) 7/3.

Holste, Thomas Petersen, Christiørn 2.s kammersvend

Breve fra

51. Christiørn 2. 1529 19/8.
52. Gottze, Joachim, dørsvend hos kurfyrstinde Elisabet 1530 26/4.
53. Hochstetter, Jochim udat.
54. Otte, mester, smed i Arremoye (Arnemuiden) udat.: stilet til kongen, men adresseret »An Tomas, die doerknecht«.
55. Wenck, Arnold, guldsmed, Nürnberg 1528 5/8.

Jens, kammersvend

56. Brev fra Gerick Pittersdatter, Torgau 1529 9/8.

Kempe, Paulus Peter

57. »Epithalamium Pauli P. Kemponis ad magistrum Onnonem, virum et singulari eruditione et spectata pietate ornatissimum« (et bryllupsdigt). – Bibeloptyegnelser og møntberegninger m. m.

Kinghorn, Alexander, dr.

58. Breve fra Christiørn 2. 1526 18/1, 8/11, 1527 7/8.

Klencke (Klinke), Luloff

59. Brev fra Christiørn 2. 1529 18/11.

Landesberg, Ludvig von, krigsøverst

60. Brev fra Erik d. æ., hertug af Braunschweig-Calenberg 1527 8/7.

Lijt, Henric van, borger i Antwerpen

Breve fra

61. Christiørn 2. 1525 25/1 – 1527 14/1, 1529 11/8. – Bilag: til 1525 15/11: Henric v. Lijts fortegnelse af 1525 18/11 over de penge af salgssummen for skibet »Maria«, som han sendte til Christiørn 2., til 1525 22/11: kvittering af 27/11 af Pawills van der Veken, Veere, for modtagne penge af H. v. Lijt, ligeledes af salgssummen for »Maria«, til 1525 24/11: kvittering fra Willom van Zwolle af samme dato (?). – Udenpå brevet af 1526 20/1 er fastklæbet en pergamentsstrimmel, hvorpå er skrevet med Hans Mickelsens hånd: »Her vti quittancier paa regnskabet aff K. M^t skyb Marriien, som Henric van Lijt solde«.
62. Elisabet, dronning 1523 26/7, 2/11.
63. Janssen, Jan, Amsterdam 1523 7/8.

64. Mickelsen, Hans 1525 7/7 – 1527 19/7. Disse breves indhold er overvejende, at Hans Mickelsen henviser forskellige til Henric v. Lijt for udbetaling af penge. Brevet af 1525 25/8 er påtegnet en egenhændig kvittering af Coert Pennynck.
65. [Rosenkrantz], Gotskalk Eriksen [1528] 25/11.
66. Zwolle, Willom van, fourer 1528 15/8.

37. 1523–1529 Andre personers arkiver: Mickelsen–Occo. . 1 pk.

Indhold:

Mickelsen, Hans

Koncept (kopi) til breve til

1. Hermelingk, Claus [1525] 9/10, 1526 6/3: kopi.

Breve fra

2. Christiern 2. 1523 19/5, 1524 2/8, 3/8, 2/10, [1525], 1525 22/12, 1526 7/9, 1528 6/5, 9/5.
3. Bamberg (Pamborch), Wolf von, »ouerste luytenant ouer den hollansschen hop« 1528 22/5.
4. Halferstaet, Hans von, bagpå påtegnet: 1528 17/11.
5. Hermelingk, Claus 1525 30/9: uden underskrift og adresse. Holste Ghorias, Stockholm, se Gotskalk Eriksen Rosenkrantz' arkiv.
6. Holste, Thomas, udat.
7. Kaetser, Jan van der Veene, Mecheln »sunte meacsens (?) dach«, u. år.
8. Klengke, Wilcken, »zeligen Ludolfß sohen« 1529 31/7.
9. Lijt, Henric van, en udat. seddel, bagpå påtegnet: 1529 11. januar, dertil bagsiden af et brev med segl samt indholdspåtegning og dato 1525 8/7.
10. Mingkwitz, Georg von [1524] (3), 1525 18/2, 17/9.
11. Pladercans og Pels, begge »hoepman« 1525 13/7: er stilet til Jørgen Stegentin, men er adresseret til Hans Mickelsen, J. Stegentin og den tyske sekretær Hans.
12. Pomgartter, Hans, svend hos Høchstetterne, Antwerpen [1528] 5/11.
13. Roerke, Engelke, dronning Elisabeths tjener [1524].
14. [Rosenkrantz], Gotskalk Eriksen [1526] 6/7. Bilag: paveedikt af 1526 11/6: kopi.
15. Stegentin, Jorch [1524].
16. Sterck, Gherart og Tucher, Lazarus, Antwerpen 1529 24/7.
17. Thomissen, Christiern, skriver 1527 5/6.
Tucher, Lazarus, se Sterck, Gherart.
18. Weze, Johan de, electus til Lund stift 1528 18/1, [1529].

19. Winter, Christiern, sekretær 1529 16/9.
20. Zwolle, Villom van, fourer [1528 2/10].

Forskelligt

21. Diverse optegnelser 1527 og udat. – Er mest bibeloptyegnelser; her forefindes også andre hænder end Hans Mickelsens.

Mingkwitz, Casper von, i Christiern 2.s tjeneste

22. Brev fra hans broder Georg von Mingkwitz 1524 16/6.

Mingkwitz, Georg von, til Sonnewald i Neder-Lausitz, i Christiern 2.s tjeneste.

Breve fra fyrster

23. Christiern 2. 1523 20/12 – 1525 17/9. 1524 4/1 og 31/1 er i adressatens fraværelse begge til Melchior de Germania. – Bilag: til 1525 25/1: kreditiv af samme dato fra Christiern 2. for G. v. Mingkwitz til Aryann Rucker i Antwerpen, kongens vært, begge breve er afskrifter, til 1525 17/9: afskrift af kurfyrst Johan af Sachsens skr. af 1525 31/8 til Christiern 2. – Bagi lægget: 6 »sedler«, der er kommet ud af brevene.
24. Albrecht, højimester over den tyske Orden 1524 22/1.
25. Albrecht, hertug af Mecklenburg 1525 31/8.
26. Frederik, hertug af Sachsen, kurfyrste 1524 11/8.
27. Georg, hertug af Sachsen 1524 3/3.
28. Georg, greve af Württemberg og Mumppegart 1523 29/12.
29. Johan, hertug af Sachsen (kurprins) 1524 25/1.

Fra andre

30. Brugk, Gregorius, dr. og kursachsisk kansler 1524 26/1.
31. Buren, Floris van Egmond, greve af 23/1 u. år.
32. Feyel, Hans, kursachsisk sekretær 1524 1/6, 4/6.
33. Gamper, Hans 1525 8/5: i adressatens fraværelse skal brevet gives til Jørgen Stegentin.
34. Germania, Melchior de [1524].
35. Mingkwitz, Hans v., Georg v. Mingkwitz' broder 1524 30/4.
36. Planitz, Hans Edeler von og Thawbenheim, C[ristoff] von 1524 7/6.
37. Thawbenheim, C[ristoff] von 1524 30/5: uden adresse. – Se også Planitz, H. E. von.

Forskelligt

38. Diverse kvitteringer fra Conradt von Boyneburgk d. y. til G. v. Mingkwitz af 1524 6/3, 12/3 (?). Er formentlig afskrifter af en og samme kvittering.

Mingkwitz, Nickel von, broder til Georg og Casper von Mingkwitz
39. Brev fra Christiørn 2. 1528 21/11: kreditiv fra kongen for Benedict v. d. Wisch.

Norby, Søren, død 1530

Breve fra

40. Danmarks riges råd, forsamlet i Jylland 1523 31/1. Jfr. pergamentsbrev 1523 25/2, nr. 22.
41. Petri, Nicolaus, kansler 1524 5/2: kopi, der dog nok er forblevet i Christiørn 2.s kancelli.
42. Waldo, Lorenz, Leipzig 16/6 u. år.

Forskelligt

43. Kejser Carl 5.s beskyttelsesbrev for Søren Norby 1524 17/9: afskrift.
44. Kaperbrev, udfærdiget af Søren Norby for Giske Kammelot: udat. afskrift, står på forreste side af et folioark, på de følgende sider en afskrift af ovenstående beskyttelsesbrev.
45. Forlig mellem Tyge Krabbe, Johan Rantzau samt en del danske rigsråder og adelige på den ene og Søren Norby på den anden side. I lejren for Landskrone 1525 27/6: med 20 påtrykte segl, som ikke alle er bevaret.
46. Frederik 1.s instruktion for Otte Krumpen og Holger Gregersen [Ulfstand] til en rejse til Gotland sammen med Søren Norby m. v. [1525] 23/8. Jfr. pergamentsbreve af 1525 24/8 og 27/8, nr. 31 og 32.
47. Søren Norbys klage og fremstilling angående den uret, der er begået imod ham af Lübeckerne med samt de 70 hansestæder og deres bundsforvante, nemlig hertug Frederik af Holsten og de tre kongeriger Danmark, Sverige og Norge, endvidere af stormyrsten af Moskva, tillige om at han selv har handlet som en ærlig ridder og krigsmand (1522-29). Udat. 1 hefte i stort folio. – En kortere fremstilling ligger sammen hermed. Fremstillingerne er Søren Norbys selvforsvar. Da Søren Norby efter befrielsen af fangenskabet i Moskva ca. juni 1528 kom til Prag, måtte han på grund af gældsstiftelse opholde sig flere måneder i denne by. Under dette ophold i Prag har han formentlig udarbejdet fremstillingerne, dog ikke den sidste del af den udførligere, der er en beretning om hans tre tjeneres henrettelse i Bremen okt. 1528. Den korte fremstilling har Søren Norby formentlig villet bruge til sit forsvar, hvis han undervejs fra Prag til Nederlandene skulle blive tiltalt eller grebet af sine fjender. Fra den 7. okt. 1528 opholdt Søren Norby sig i et herberg i Mecheln. Gotskalk Eriksen var imidlertid ængstelig for at have ham boende i Mecheln; han frygtede for, at statholder grev v. Hoogstratens

spejdere ville tiltale ham. Formentlig har Søren Norby derefter af sikkerhedshensyn fået ophold på Anthonius van Metz' slot eller gård udenfor Bruxelles. Det vides i hvert fald, at han i april 1529 har boet der, se Melchior de Germanias brev til Christiørn 2. 1529 8/4, pk. 10, nr. 6. Søren Norbys udførligere fremstilling har da også bagpå følgende påtegning: »Herre Anthonius van Metz vp slooze by Londerzeel leux(?) (bux?) lieux de Bruxelles«. – Da Søren Norby i juli 1529 red afsted til kejseren, fik han af Christiørn 2. en »forskrift« : anbefalings-skrivelse med til kejseren, se Gotskalk Eriksens brev til Christiørn 2. 1529 3/6, pk. 14, nr. 9. Søren Norby har vel også haft sine fremstillinger hos sig, da han drog ud. Den ovennævnte påtegning synes imidlertid at være skrevet med samme hånd som Søren Norbys brev til Christiørn 2., dat. Bologna 1530 26/2, pk. 9, nr. 28. Dette kan måske tyde på, at han har sendt fremstillingerne tilbage til sit opholdssted hos Anthonius van Metz.

48. Vidnesbyrd om Søren Norbys bekendelse og udsagn ang. Åge Trondsens kaperi, afsagt i hoffet i Lier. Udat. koncept.

Occo, Pompejus, Amsterdam

Breve fra

49. Christiørn 2. 1526 29/11: bagpå påtegning af 1528 29/3 af Hans Mickelsen ang. tilbagebetaling til Pomp. Occo af udlagte penge, 1529 20/12: uden adresse.
50. Bye, Jorys Dirxzon de, Delft 1525 (1524) 3/2.

38. 1522-1533 Andre personers arkiver: Petri-Wolsey. Staden Wittenberg. Engelbrechtsen, Olav, ærkebiskop i Trondhjem ..... 1 pk.

Indhold:

Petri, Nicolaus, kansler, død 1525

Koncepter til breve til

1. Christiørn 2. [1524 12/1, 1/2: ufuldendt koncept til skr. af 1524 1/2 til kongen, der også er fra Antonius v. Metz, 12/2, 18/2]. Jfr. pk. 14, nr. 5-6.
2. Elisabet, dronning. Ufuldendt koncept med klage over hr. Jørgen (Mingkwitz) udat.; skrevet på samme blad papir som nedenævnte optegnelse af Danmarks historie, nr. 14.
3. Norby, Søren [1524]: er koncept til en skrivelse af samme indhold som bilaget til Nic. Petris og Antonius v. Metz' skr. af 1524 1/2 til Christiørn 2., pk. 14, nr. 6. Skrivelsen sendtes til Søren Norby under 5. s. m., se kopien i Søren Norbys arkiv, der dog har en længere slutning. Denne kopi har alene underskriften

Nic. Petri, mens bilagsskrivelsen i ovennævnte brev til Christiern 2. er underskrevet både af Nic. Petri og A. v. Metz og nedenfor underskrifterne er tilføjet: »effther thenne samme meningh haffuer jeg oc schreffuet her Henrik Gøia tijl«.

4. Andersen, Lambert, sekretær 1522 7/12: fuldmagt til at påtale Nicolaus Petris ret til Nors sognekald i Børglum stift.

Breve fra

5. Christiern 2. 1523 18/1, 10/11, 1524 11/1, 15/1, 4/4, 1/8.
6. Elisabet, dronning til Danmark 1524 11/1, 27/12.
7. Bye, Jorys Dircxzon de, Delft 1524 27/1: gælds brev, 1524 (1523) 17/2, 8/4.
8. Colardj, Jo., Rom 1524 13/3.
9. Gamper, Hans 1525 24/3.
10. Germania, Melchior de 1524 25/6.
11. Metz, Anthonius de 1524 13/6.
12. Senft, Eitel, prokurator 1524 14/2.
13. Weze, Johan, electus til Lund stift 1523 10/6, 17/10, 1524 7/5: bilag: afskrifter af skr. fra dronning Elisabet til ærkehertug Ferdinand [marts 1524] og af skr. fra ærkehertug Ferdinand til Peter de Salamanca, hans sollicitator ved pavestolen, til hertugen af Sessa, kejserlig orator og til datarien ved Curien samt til paven, dat. Nürnberg 1524 31/3, endv. afskrifter af dronning Elisabets skrivelser af 1524 11/4 til paven og hertugen af Sessa m. m.

Forskelligt

14. Diverse optegnelser af Danmarks ældste historie.

Rechenberg, Ernst von, oberst hos kongen af Danmark

15. Brev fra Berteldt Hestlich, høgvedsmand 1523 17/9: afskrift.

Reytwieser, Killian, borger i Leipzig

16. Brev fra Christiern 2 [1527].

[*Rosenkrantz*], *Gotskalk Eriksen, kansler*

Breve fra

17. Christiern 2. 1527 7/8, 1528 9/3: er ikke noget egentligt brev, men en befaling fra kongen, skrevet af Gotskalk Eriksen og opstillet i flere punkter. Kansleren skulle udføre kongens befaling sammen med Johan Weze.
18. Hansen, Hans, provst 1527 7/8.
19. Holste, Ghorias, Stockholm 1528 21/10: er stilet og adresseret både til Gotskalk Eriksen og Hans Mickelsen.
20. Ouerbeke, Joos van 1529 (1528) 10/2.
21. Scepper, Cornelius Duplicius, vicekansler, kejserlig råd 1529 9/6.
22. Weze, Johan, electus til Lund 1529 24/6: i Gotskalk Eriksens

fraværelse skal brevet afleveres til Melchior de Germania, der ligesom kansleren var i Mecheln ved det kejserlige hof hos den unge prins af Danmark.

Salamanca, Gabriel, ærkehertug Ferdinands råd

23. Brev fra Georg von Mingkwitz 1524 2/2.

Scepper, Cornelius Duplicius, vicekansler, kejserlig råd

Breve fra

24. Christiern 2. 1530 20/7.
25. Germania, Melchior de 1524 28/10.
26. Spalatinus, Georg, kursachsisk hofpræst 1524 29/9, 1/10, 16/10.

Schönberg (Schoenenbergk), Johan, råd hos hertug Georg af Sachsen

27. Brev fra Johan Weze 1529 2/8.

Stegentin, Jørgen, krigshøgvedsmand, død 1525

Breve fra fyrster

28. Christiern 2. 1525 6/7: anbefalingsskrivelse til brug under rejse til Skotland, 1525 21/12.
29. Christoffer, ærkebiskop af Bremen 1525 8/3: anbefalingsskrivelse.

Fra andre

30. Erckell, Michell, fra Nürnberg, faktor i Antwerpen for handelshuset Hirschfogel 1525 4/11.
31. Gamper, Hans 1525 26/4: til G. v. Mingkwitz og Johan Weffring i Jørgen Stegentins fraværelse.
32. Rauenspurg, Jorg von 1525 5/6.

Forskelligt

33. Udskåren skrift over ejendele, efterladt af Jørgen Stegentin, død 1525 27/12 i herberget »Den røde Hund« i Antwerpen, nedskrevet af Stoeffel Spelberc, den afdødes mønsterskriver.
34. Fortegnelse over rejseudgifter, begyndt 1525 19/10, da Jørgen Stegentin rejste fra greven af Ostfrisland for at begive sig til Christiern 2. i Zeeland.
35. Seddel med Jørgen Stegentins egen hånd, udvisende register over penge, som han havde oppebåret af Henrik van Lijt, og som han skulle rejse til England med til Claus Kniphof 1525.

Sterck, Gherart, finansagent for regeringen i Bruxelles ved børsen i Antwerpen

36. Brev fra Christiern 2. 1529 20/11.

Theckeler, Hans, købmand, kong Christierns tjener

37. Brev fra Christiern 2. 1527 1/10.

Tyrry, Nicolaus, englænder

38. Brev fra Christiørn 2. 1527 [4/4].

[Ulfeld], *Otto Andersen, Søren Norbys fodermarsk, hofsinde*

39. Christiørn 2.s erklæring om hans tro tjeneste. 1529 7/11.

»Valtin . . . er zu Eylenbergk«

40. Brev fra Johan Weinman, Wittenberg 1529 28/9.

Waltkirch, provsten af = Baltazar Merklin, biskop af Hildesheim, kejserlig orator og vicekansler

Breve fra

41. Christiørn 2. 1528 4/7: kreditiv for kammertjener Thomas Holste. – Se også skr. til ham i Chr. Winters breve fra kammerretten til Christiørn 2., pk. 16, nr. 2.

42. Metz, Anthoine de 1529 4/1.

Weffring, Hans (Johan), Christiørn 2.s tyske sekretær, død 1529. – Se også Peter Ankersens, Johan Has's og Hans Mickelsens arkiver.

Breve fra fyrster

43. Christiørn 2. 1525 19/8, 1526 12/2, 1529 9/6.
44. Elisabeth, dronning [1524]: anbefalingsskrivelse.
45. Albrecht, hertug af Mecklenburg 1523 17/10, 1526 31/5, 30/11: anbefalingsskrivelse fra hertug Albrecht for sin hof tjener Hans Weffring, 1528 15/6, 1529 21/1.

Fra andre

46. Cherer, Joachim, Berlin 1524 26/5, 1525 26/4.
47. Cornnteran (?), Antwerpen udat.
48. Federmacher, Hans Fende, Leipzig, Frankfurt am Main 1528 30/10, 1529 7/1, 1/8, 13/9.
49. Gamper, Hans 1524 (1525) 27/12: er i adressatens fraværelse til »Tauben Hansen«, 1525 14/3, 12/4, 8/5, 1526 22/3.
50. Germania, Melchior de 1529 26/4, 24/5.
51. Halle, Wolff udat.
52. Holsten (Holste), Thomas, kammersvend 1528 16/10, 31/10: u. år, 1529 19/3, 7/4, 11/4, 22/5.
53. Mingkwitz, Georg von 1525 30/8 og udat.
54. Kethwig, Wolfgangk, dr., hertug Albrecht af Mecklenburgs kansler 1526 29/5.
Pflug, se Walch.
55. Rappoltin Anna, Hans Weffrings søster 1528 27/8.
56. Trolle, Gustav, ærkebiskop 1529 2/8.
57. Walch, Debolt Pflug, sekretær, Schwerin 1523 29/10, 1525 1/5.

58. Weffring, Johan, tiendeskriver (Zehendtschreyber), Sct. Anna-berg, Sachsen, sekretær Hans Weffrings fader 1527 10/5.
59. Werman, Lorentz 1528 5. post ex vriatum (?).
60. Weze, Johan, electus til Lund stift 1525 31/5, 23/6, 30/6, 19/12, 1528 29/3 (?), 27/7.
61. Zcerer, Nickel, Köln a. d. Spree 1528 11/4: i adressatens fraværelse til magister Paulus eller hr. provsten.

Vekene, Pawel v. d., borgmester og tolder i Veere

62. Brev fra Christiørn 2. 1526 18/1.

Weze, Johan, electus til Lund stift

Breve fra fyrster

63. Frans, hertug af Braunschweig-Wolfenbüttel, biskop til Minden stift udat.

Fra andre

64. Blanckerth, Joannes, Berlin 1524 31/5.
65. Mickelsen, Hans 1527 4/10: er uden adressat, men formentlig til Johan Weze, der på den tid opholdt sig i Mecheln; kansler Gotskalk Eriksen var den 2. s. m. kommet tilbage til Mecheln fra Skotland.
66. Petrj, Cristiørnus, magister, forfatter, Lund 1524 1/9: afskrift med Johan Wezes hånd.
67. Tucher, Lazarus, Antwerpen 1529 (1528) 4/2, 23/3.

Winter, Christiørn, sekretær

Breve fra

68. Mickelsen, Hans 1524 5/10.
69. Winther, Torchillus 1522 11/7.

Wisch, Benedict v. d., Christiørn 2.s marskalk

70. Brev fra kansler Gotskalk Eriksen [1528] 25/4.

[Wolsey], Thomas, kardinal, engelsk kansler

71. Brev fra kansler Nicolaus Petri [1524]: formentlig har Nic. Petri fået brevet tilbage, eller måske har han ikke afgivet brevet til kardinalen.

Wittenberg stad

72. Brev fra Frederik, kurfyrste af Sachsen 1524 22/6: angår lejde til Christiørn 2.

Engelbrechtsen, Olav, ærkebiskop i Trondhjem

Breve til det norske rigsråd

73. Det norske rigsråd nordenfjelds fra kong Frederik 1. 1525 14/3.
74. Det norske rigsråd søndenfjelds fra »Consiliarij regnj Datie pronunc Haffnie congregatj« 1525 27/8.

75. Norges riges råd fra kong Gustaf 1. af Sverige 1533 16/7. – Disse tre breve er ikke indført i Generalkataloget (Reg. 80 A), da de er kommet til Danmark sammen med samlingen af afskrifter i 1828 (Reg. 68), idet de har ligget i fasc. IV, 3, 8 og V, 30. I Reg. 80 B er der s. 29 og 37 gjort tilføjelser om brevene med arkivar William Christensens hånd.

Breve til ærkebiskoppen fra

76. Kong Frederik 1. 1528 3/3, 1531 5/3. – Disse to kongebreve er heller ikke opført i Generalkataloget (Reg. 80 A), da de er kommet til Danmark sammen med samlingen af afskrifter: fasc. IV, 37 og V, 2 (Reg. 68): jfr. Reg. 80 B s. 33, 37.

Breve til ærkebiskoppen fra andre

77. Yuerssen, Trond, Jemteland, ærkebispens foged 1530 9/2. – Med dette brev fulgte kopier af Vincens Lunges overdragelsesdokument af 1528 10/2 på en Norges kronens gård Haarstad i Undersåker sogn til Niels Andersen og af hertug Christians brev 1529 29/7 på samme gård, ligeledes til Niels Andersen. Disse kopier findes i Norge under hovednr. 2934. – Originalen på perg. af Vincens Lunges brev af 1528 10/2 afgaves i 1834 til Sverige, men udveksledes i 1900 med Norge. Derimod haves originalen til hertug Christians brev 1529 29/7, hovednr. 2695, i det danske rigsarkiv, udvekslet 1929 med Sverige. – 1532 10/7: Trond Iffwersens kvittering til ærkebiskoppen for at have oppebåret skatten af Jemteland.
78. Menig mand og almue i Jemteland 1530 20/3: bilag: skrivelse ligeledes dateret 1530 20/3 fra menig mand og almue i Jemteland til kong Frederik 1., hvorved de anmodede om kongens stadfæstelse på tidligere kongers privilegier og retterbøder, nemlig af 1364, 1381, 1471, 1486, 1498, 1510, 1514, hvoraf afskrifter, af 1514 dog originalen, der var en privilegiebekræftelse, var vedlagt, men nu er udtaget, se s. 27, og om at gården Haarstad igen måtte komme under kronen m. m.
79. Lunge, Vincens, dateret Lungegården 1533 14/10.
80. Pedhersen (Perssen), Jøren (Jørgen), Vincens Lunges foged 1533 4/4, 21/10.

Forskelligt

81. Uddrag af recessen af 3/7 1533.

Tillæg

Oversigt over de dele af München-samlingen, som ikke findes i det danske Rigsarkiv

I det danske rigsarkiv er der mikrofilm af det i det følgende nævnte materiale. Som gave fra Riksarkivet i Oslo har Rigsarkivet modtaget en film af hele Olav Engelbrechtsens arkiv. Der er lavet forstørrelser efter disse film for Norges vedkommende, for så vidt angår brevstof-fet. Disse forstørrelser er blevet ordnet og udgør nu sammen med forstørrelserne af den i Riksarkivet i Stockholm opbevarede del pk. 39–57 i München-samlingen. Desuden findes der i Rigsarkivet en af Emilie Andersen udarbejdet fortegnelse over disse forstørrelser. Denne registratur følger de samme retningslinier som den i det foregående trykte registratur over selve München-arkivet og giver som denne oplysning om hvert enkelt del af arkivet. Jfr. iøvrigt Indledningen s. 9 og 27.

Forkortelsen HN = Hovednummer henviser til Generalkataloget fra 1830, nu reg. 80 A i det danske rigsarkiv.

I Riksarkivet i Stockholm

Pergamentsbreve

- 1494 22/8 med vidisse af 1436 1/5. Gl. sign. nr. 4.
1516 19/11. Gl. sign. nr. 14.
1607 8/6. Notarialinstrument. Gl. sign. nr. 113.

Papirbreve

- 1420 9/3. Afskrift. HN 2.
1381 29/7, 1471 12 ell. 19/7, 1486 16/5. Afskrifter. HN 9.
1364 29/8, 1498 25/7, 1510 7/5. Afskrifter. HN 10.
1514 29/7. Original. HN 18.

Codex

Registrum prediorum monasterij Castelle 1485. Pergament. HN 4293b.

I Riksarkivet i Oslo*Pergamentsbrev*

20. juli u. år. Gl. sign. nr. 114.

Sager og breve på papir

1522. HN 163. Købmandsgods i Tønsberg.
 1523 29/1. HN 181.
 1523 27/1. HN 182.
 1523 16/3. HN 451. Fotokopi henlagt i pk. 9, nr. 37.
 1523 23/8. HN 535. Fotokopi henlagt i pk. 36.
 1523 4/6. HN 632.
 1523 24/3. Udkast. HN 670.
 1523 23/8. HN 679. Fotokopi henlagt i pk. 36, nr. 8.
 1524 16/2(?). HN 718. Fotokopi henlagt i pk. 10.
 Udat. koncepter. HN 3554.
 [1530] 24/4. HN 3705. Fotokopi henlagt i pk. 14, nr. 9.
 Udat. register over klenodier. HN 3924.

Ærkebiskop Olav Engelbrechtsens arkiv i Riksarkivet i Oslo*Pergamentsbreve*

1370, 1450–1536

Af de 115 pergamentsbreve, der fandtes i München-samlingen, da den i 1830 blev bragt til Norge, findes nu godt halvdelen i Rigsarkivet i København, mens den største part af de øvrige opbevares i Riksarkivet i Oslo, da de med en enkelt undtagelse hører til i ærkebiskop Olav Engelbrechtsens arkiv. En undersøgelse af dokumenternes indhold har gjort det muligt at gennemføre en sådan deling uden større vanskeligheder. Ærkebiskoppen af Trondhjem var førstemand indenfor det norske rigsråd. Dette forhold forklarer, at det ærkebiskoppelige arkiv er blevet opbevaringssted for mange statsakter. Iøvrigt har ærkebiskop Olavs gentagne fejder indenfor det norske rige foranlediget udstedelsen af adskillige pergamentsbreve, der nu findes i hans arkiv. Af nogle akter havde ærkebiskoppen dertil kopier, således af overenskomsten i Tønsberg mellem kong Magnus Lagabøter og ærkebiskop Jon Raude i Nidaros 1277 9/8 og af Frederik 1.s danske håndfæstning af 1523 26/3. Unionstraktaten af 1450 29/8 findes i arkivet både i original på perg. og i afskrift. Halmstadrecessen af 1483 13/1 findes derimod kun i kopi.

Sager på papir. Breve

Udgående skrivelser fra ærkebiskoppen i orig. og afskrift 1527, 1535.
 Breve til ærkebiskoppen fra Frederik 1., Christiern 2., Christian (3.) og

Gustav 1. 1524–1532.

Breve fra rigsrådet eller rigsråder i Norge, Danmark og Sverige 1526, 1533, 1535.

Fællesskrivelser fra forskellige, danske og norske, til ærkebiskoppen 1527–1535.

Breve til ærkebiskoppen fra andre, ordnet alfabetisk: A – Galle, Geble – Lunge, Lykke – Ottesdatter, P – W.

Udgåede breve, i original, kopi eller koncept, fra det norske rigsråd eller rigsråder til forskellige, ordnet kronologisk [1524]–1535.

Indkomne breve til rigsrådet i Norge fra Frederik 1., Christian 3, og Gustav 1., Danmarks rigsråd og rigsråder, svenske rigsråder, den norske rigsråd biskop Hans Reff og Tyge Krabbe, Danmark riges marsk samt fra den tyske Hanse i Bergen 1524–1533.

Breve i original fra Frederik 1. til Norge nordenfjelds 1525–1530.

Andre sager på papir

Sager vedr. mester Knud Eriksen, forhen domprovst i Vesterås, og Peder Jacobsen, kansler 1526–1529.

Breve i afskrift vedr. den falske Nils Sture 1527–[1528].

Sager vedr. rigsråds- og stændermødet i Bud i Romsdalen 1533 15/8 og vedr. det påbudte herremøde eller valgriksdag i Trondhjem 1535 23/5.

Instruktioner m. m. til brug ved forhandlinger mellem danske og norske rigsråder og til brug for udsendinge fra Norge til Frederik 1. og Christian 3.

Orig. konc. og afskr. [1524], [1527]–1535.

Sager vedr. Christiern 2. og Norge fra tiden omkring hans flugt og til hans tilfangetagelse 1523, 1530, 1531 6/11–1532 4/7 og udat.

Breve, udstedt af Frederik 1. og af hans krigsøverst, foranlediget ved Christiern 2.s krigstog til Norge 1532 28/4–8/7.

Sager vedr. forhandlinger med ærkebiskoppen i tiden efter Christiern 2.s fængsling i 1532 til forliget mellem ærkebiskoppen og Frederik 1. af 1532 6/11 samt udat.

Biskop Hans Reff af Oslos og Claus Billes orfejder af 1536 4/4 og 6/4 samt Erik Gyldenstjernes løfte af 1536 25/4 til biskop Hans Reff og Claus Bille om, at han vil overholde forliget med ærkebiskop Olav, indtil de begge får besked om fred eller ufred af Christian 3.

Sager vedr. ærkebiskop Olavs økonomiske forhold og foranstaltninger i forbindelse med hans flugt 1523–1537.

Olav Engelbrechtsens regnskabsbøger 1532–1538.

Jordebøger vedrørende Trondhjem stift. Ca. 1432–1533.

Forskelligt 1514–1534 og udat. Heraf fremhæves: Sager vedr. Bergen [1486], 1524–1531. Christiern 2.s stadfæstelse 1514 af Trondhjems privilegier 1450–1514. Sager vedr. klostre i Norge 1515–1532. Sager vedr. ærkebiskop Erik

Valkendorfs efterladte gods og hans gæld 1521, [1524]–1526 og udat. Sager vedr. arven efter fru Ingerd Erlendsdatter, enke efter Arild Kane og vedr.

Giskegodset 1524-1530, 1535. Christiern 2.s skrivelse til Orkney Øerne 1514 31/7. Biskop Hans Mules forpligtelse overfor biskop Anders Mus [1522]. Ærkebiskop Erik Valkendorfs skrivelse til det danske rigsråd, dat. Rom 1522 13/2. Optegnelser af ærkebiskop Olavs skriver om, hvad Vincens Lunge har udrettet hos kong Frederik 1. med hensyn til bestyrelsen af prælaturer, klostre m. m. [1529].

Andre personers arkiver

Ærkebiskop Erik Valkendorf. Biskopperne Hans Reff i Oslo og Mogens i Hamar. Lensmændene på Bergenshus Vincens Lunge og Eske Bille. Niels Lykke, ridder og norsk rigsråd. Fru Ingerd Ottesdatter Rømer til Austraa, enke efter hofmester Niels Gyldenløve.

PERSONREGISTER

og

STEDNAVNEREGISTER

PERSONREGISTER

Registret omfatter registraturen B-L. Christiørn 2. er først medtaget fra dronning Elisabeths arkiv. I registret er efter navnet ikke blot anført sidetallet, men også nummeret for det læg, hvor navnet findes. Hvor navnene i registraturen ikke har læg-nummer, er blot opført sidetallet. På de sider, hvor der forekommer læg med samme numre, er pk. nr. medtaget. Et navn forekommer dog ofte på én side i flere læg-numre, disse er da opført efter sidetallet, adskilt ved komma, derimod er der sat semikolon mellem de forskellige sidetal. Læg-numrene står i den orden, som de har på siden. De sider og lægtal, der omfatter breve, skrevet af den pågældende person, er kursiveret; koncepter er kursiveret for den person, for hvem det udgående brev er bestemt. Endelig bemærkes, at et læg-nummer adskillige gange fortsætter på den følgende side, i sådanne tilfælde er kun anført tallet for den side, der har begyndelsen af læg-nummeret.

- Adolf af Burgund, herre til Veere,
Bevern m. m., 47 - 12; 48 - 20, 21;
63 - pk. 17, nr. 1; 65 - 22; 74 - 39;
78 - 5; 81 - 44; 93 - 21; 108 - 43.
Ahlefeldt, Benedictus v., 57 - 1;
93 - 29.
- Clawes v., 57 - 2.
- Gosck v., Marquards søn, 57 - 3.
- Steffen v., Hans' søn, 57; 59 - 40.
Albrecht, ærkebiskop til Mainz og
Magdeburg, kurfyrste, 45 - 20;
54 - 20; 71 - 15, 20; 72 - 28;
103; 105 - 50.
- ærkebiskop af Mainz og Magde-
burg, hans statholder og hjemme-
ladte råder, 103 - 14.
Albrecht, hertug af Mecklenburg,
45 - 21; 48 - 23; 53 - 9; 54 - 1;
70 - 8; 71 - 17; 72 - 28; 73 - 37;
77 - 18; 94 - 3; 95 - 19; 100 - 7;
17; 101 - 28; 103 - 16; 104 - 30;
105 - 48; 106 - 53; 111 - 25; 116
- 45.
Albrecht, markgreve, højester over
den tyske Orden, sen. hertug af
Preussen, 45 - 31; 46 - 34; 49 -
35; 53 - 10; 56 - 10; 70 - 6, 8;
71 - 12, 16; 73 - 32, 33; 75 - 13;
79 - 19, 21, 22, 23, 25; 80 - 26,
28; 87; 95 - 24; 101 - 29; 102 -
49; 105; 111 - 24.
Alleren, Rynt van, drost i Geldern,
106.
Almuen m. m. i Danmark, 50-60.
Almuen på Gotland m. m., 50-61.
Almue og menig mand i Jemteland,
118-78.
Amerancurt, Margrete de, 96 - 1.
Andersen, Hans, Søren Norbys tje-
ner, 60 - pk. 10, nr. 1; 94 - 35.
- Lambert, sekretær, kannik i Ribe,
47 - 5; 50 - 51; 60 - 2; 79 - 10,
11, 12; 83 - 8, 13, 17; 84 - 24;
87; 92 - 7, 11; 106; 106 - 2;
107 - 29, 30, 31; 114 - 4.

- Niels, broder til Lambert A., 106
- 6; 107 - 30.
- Niels, Jemteland, 90 - 28; 118 -
77.
- Poul, broder til Lambert A., 107
- 30.
Andtwerpen, Henrik v., junker, 64
- 2.
Angkersen (Angkersam), Petrus, me-
ster, 60 - 3; 107; 116.
Anna, grevinde af Oldenburg, Johan
5.s gemalinde, 45 - 27; 55 - 5;
95 - 23; 104 - 34.
Anna, dronning af Ungarn og Bøh-
men, ærkehertug Ferdinands ge-
malinde, 44 - 4; 52 - pk. 3, nr. 5.
Anton, greve af Oldenburg, 45 - 25,
26; 55 - 6; 56 - 7; 104 - 33, 34.
Apotecarius, Petrus, se Tornaco,
Petrus.
Archibald, earl af Angus, af huset
Douglas, skotsk kansler, 64 - 3.
Arcimbold, Antonellus, afladskræm-
mer, 92 - 15.
Arzen, Andries, Sct. Clarasøstrenes
skriftefader, 89 - 8.
Baker, Johan, ridder, engelsk kom-
missær, 72 - 25, 28.
Baltazar, junker, herre til Esens m.
m., 44 - 16; 47 - 12; 54 - 9; 103.
Bamberg (Pamborch), Wolf v., krigs-
øverste, 48 - 18; 64 - 4, 5; 65 -
26; 65; 68; 107; 108 - 45, 46;
110 - 3.
Banner, Erik Eriksen, lensmand på
Kalø, 57 - 4.
Banninck, Cornelis, borgmester i
Amsterdam, 68 - 7.
Banninck, Johan (Jo.), råd i Hol-
land, 68 - 7.
Bartolomæussen, Hans, lensmand på
Alborghus, 92 - 6.
Barton, Robbart, »controllar« af
Skotland, 64 - 6.
Bayreuth, Hans (alias Duffuen, Tau-
ben Hansen), tysk sekretær, 51 -
65; 60 - 4; 116 - 49.
Bellersheym, Hans v., ridder, 64 - 7.
Bergen, Jan de, herre til Bergen-op-
Zoom, 48 - 19, 20; 64; 65 - 22;
66 - 16; 74 - 39; 81 - 44; 109 - 50.
Berghes, Anne de, 96 - 2.
Bergmeier, Henrik, biskop af Ratze-
burg, 45 - 32; 54 - 1; 77 - 11, 18;
101 - 28, 36; 104 - 22; 105 - 47.
Bernardus, Petrus, »canonicus Haff-
niensis«, 106 - 7.
Berner, B., krigsøverste, 49 - 28.
Besenrade, Hans v., den ungarske
dronnings tjener, 64 - 8; 108.
Betoun, Jacobus, ærkebiskop, skotsk
kansler, 64 - 9.
Beuer, Arndt de, landdrost i grev-
skabet Bentheim, 64 - 10.
Beyer (Bayer), Christian, dr., 71 -
20; 72 - 27; 76 - 2; 97 - 50.
Bild, Niels, til Ravnholt, 57 - pk. 9,
nr. 11.
Bille, Anders, lensmand i Stege,
57 - pk. 9, nr. 5; 93 - 20; 108.
Bille, Ove (Offue), biskop i Århus,
57 - pk. 9, nr. 6; 59 - 42; 89 - 20.
Biskoppen af Slesvig, 107 - 28.
- af Børghum, 89 - 11.
Blanck, Christoff, licentiat, 64 - 11.
Blanckert, Johan (Hans), mønster-
skriver, 73 - 31; 86; 87; 92 - 17;
98; 108; 117 - 64.
Blanckwalt, Joost, 83 - 9.
Blawe, Hinryck, borger i Kampen,
108 - 48.
Bleck, Michild, forhen høvedsmand
på Elfsborg, 106 - 8.
Blumenthal, Georg, biskop af Lebus,
101 - 28; 104 - 24; 105 - 48.

- Bogbinder, Hans, 60 - 7.
 Boler, Hans, 64 - 12.
 Bomhower, Jasper, lybsk købmand, 92 - 13.
 Bondesen, Hans, 106 - 9.
 Bornwater, Willem, købmand i Antwerpen, 60 - 7; 68 - 8.
 Boyneburgk, Conradt v., d. y., 111 - 38.
 Brahe, Niels, skånsk adelsmand, 54 - 1; 57 - pk. 9, nr. 7; 108.
 - Offue, lensmand på Sølvitsborg, 57 - pk. 9, nr. 8.
 Brask, Hans, biskop i Linkøping, 51 - 64.
 Braunschweig-Wolfenbüttelske fyrster, 44 - 12.
 Bregilles, Phi. de, 96 - 3.
 Breitenbach, Wolff v., zu Belen, 64 - 13.
 Brencken, Cordt v., krigsøverst, 64 - 14; 65 - 35; 89 - 16, 22.
 Breutig, Wolf og Sigmundt, borgere i Leipzig, 102 - 38.
 Broberg, Gedert v., krigsøverst, 64 - 15; 89 - 17.
 Brock, Njels, til Estrup, 57 - pk. 9, nr. 9.
 Brockdorff, Detlef, amtmand i Flensborg, 57 - pk. 9, nr. 10.
 Bruck (Brugk), Gregorius, dr., kursachsisk kansler, 64 - 16; 111 - 30.
 Bryske, Eyller, Christiern 2.s befalingsmand på Fyn, 57 - pk. 9, nr. 11; 58 - 20; 59 - 35; 106 - 10.
 Buck, Peter, Christiern 2.s faktor og Søren Norbys fuldmægtig, 86 - 40.
 Bunaw, Rudolf v., sachsisk hofmester i Dresden, 64 - 17.
 Buren (Bueren), skreves også i samtiden Byren, se Egmond, Floris v.
 Byder (Bunder), Martin v. d., 64 - 18; 66.
 Bye, Joris Dirxson (Georg Diderik-søn) de, skatmester i Delft, 79 - 10, 11, 12; 83 - 17; 90 - 25; 113 - 50; 114 - 7.
 Campegius, cardinal, 72 - 21.
 Carl, hertug af Geldern, 44 - 17; 51 - 65; 54 - 12; 76 - 23; 100 - 15, 18; 101; 101 - 30; 103 - 7.
 Carl 5., kejser, 44 - 1; 48 - 23; 49 - 42; 50 - 47; 51 - 2; 52 - 8; 62 - 5, 9; 63 - 8; 70 - 8, 10, 11; 71 - 20; 73 - 36; 74 - 39, 40; 75 - 12, 14; 76 - 19, 24; 78 - 5; 91 - 34; 94 - 34, 1; 95 - 9; 99; 99 - pk. 33, nr. 7, pk. 34, nr. 2; 104 - 21; 105 - 42; 112 - 43, 47.
 Carondelet, Joannes (Joan), se Palermo, ærkebiskop af.
 Casimir, markgreve, Brandenburg-Franken, 44 - 7; 52 - pk. 4, nr. 5.
 Centurion, Augustin, handelshus i Genua, 78; 78 - 6.
 Champuans, Phe. de, 96 - 4.
 Cherer, Joachim, Berlin, 116 - 46.
 Christian (3), hertug af Slesvig og Holsten, 54 - 1; 90 - 28; 118 - 77.
 Christiern 2., konge af Danmark, 95 - 5, 8; 98; 99 - pk. 33, nr. 3, 10, pk. 34, nr. 1, 5; 100 - 6; 101-26, 28; 102-37, 46, 1; 103 - 3, 5, 6, 9, 10, 13, 14, 18; 104 - 30, 31, 33, 37; 105 - 39, 41, 49; 106 - 54, 1, 2; 107 - 28, 33; 108 - 39, 40, 48; 109 - 51, 58, 59, 61; 110 - 2; 111 - 23; 112 - 39, 47; 113 - 49, 1, 3; 114 - 5, 16, 17; 115 - 24, 28, 34, 36, 37; 116 - 38, 39, 41, 43; 117 - 62, 72.
 Christine, dronning af Danmark, 58 - 12; 88 - 5.
 Christoffer 3., af Bayern, konge af Danmark, 88 - 1.

- Christoffer, ærkebiskop af Bremen, hertug af Braunschweig-Wolfenbüttel, 71 - 20; 115 - 29.
 Christoffer, greve af Oldenburg, 45 - 26; 55 - 6; 56 - 7; 104 - 33.
 (Clemens 7.), pave, 62 - 5; 105; 114 - 13.
 Clement, skipper, 47 - 6; 60; 62 - 8.
 Clementsen, Jørgen, 89 - 14.
 - Rasmus, 89 - 13, 14.
 Colardj, Jo., 114 - 8.
 Congierge, vielle la, 96 - 5.
 »Consilium imperiale«, 95 - 6.
 Cornnteran (?), Antwerpen, 116 - 47.
 Cram (Kram), Asche v., i hertug Ernst af Lüneburgs tjeneste, 53 - 3, 4.
 Czerer, Niclas, vært i Berlin, 85 - 34.
 Damme, Pawel v., 58; 59 - 40.
 Danmark, herold (alias mester David van Koran, våbenkonge), 105 - 49.
 Dannenberghe, Jurgen v., krigsøverst, 64 - 19.
 Danrop, 60 - 6.
 Dantiscus, Johannes, biskop i Culm, den polske konges orator, 45 - 30; 108.
 Daustrindt, G. (?), 96 - 6.
 David, herold, se Danmark, herold.
 Dedelinc, Willem, »plattenmaker«, 91 - 35.
 Delyen (Delyn), Joos (Jost), 48 - 22.
 Dene, Thile, borger i Wittenberg, 82 - 57.
 Denys, Jan, dronning Elisabeths camerarius, 68 - 9; 83 - 16; 96 - 7; 97 - 53.
 Dijke, Jan van den, forhen køkken-skriver hos Christiern 2., 60 - 5.
 Doberitz, Heyne, 80 - 28.
 Donath, Hans, mester, 82 - 55.
 Doringh, Werner, Veere, 106 - 11.
 Douerbl, la femme, 96 - 8.
 Drahe, Michael v., se N., huskomtur i Königsberg.
 Draschwitz, Sebastian v., krigsøverst, 64 - 20.
 Drudenagel, Kort, 82 - 51.
 Durjar, Hynrick, borger i Wismar, 68 - 10.
 Duyst, Jacop og Dirck, brødre, 79 - 13, 14.
 Ebbesen, Johs., sognepræst i Bjert, 107 - 28.
 Eddelherre, Frederick til Diepholz, 64 - 21.
 Edzard, greve af Ostfrisland, 67 - 32; 76 - 17; 105 - 38; 115 - 34.
 Eggerdsen, Hans, 88 - 4.
 Egmond, Florijs v., greve af Buren (Bueren) m. m., 48 - 20; 63 - pk. 17, nr. 1; 64; 65 - 22; 74 - 39; 81 - 44; 108; 111 - 31.
 Elisabet, dronning af Danmark, 44 - 2; 46 - 39; 47 - 2, 12; 49 - 39, 43; 51 - 65, 1; 52 - pk. 3, nr. 3, pk. 4, nr. 4, 5, 8; 53 - 8; 55 - 3; 58 - 13; 59 - 27; 60 - 6; 61 - 7; 63 - 8; 66 - 4; 67 - 20; 72 - 25; 73 - 33; 74 - 40; 75 - 11; 76 - 16; 79 - 23; 80 - 30; 83 - 18; 89 - 18, 19; 91; 94; 95 - 5, 6; 97 - 50, 51, 52, 53; 98 - 54; 98; 99 - pk. 33, nr. 6, 10, pk. 34, nr. 5; 103 - 19; 106 - 3; 109 - 62; 113 - 2; 114 - 6, 13; 116 - 44.
 Elisabet, markgrevinde af Brandenburg, kurfyrstinde, dansk prinsesse, 44 - 9; 45 - 21; 46 - 35; 52 - pk. 4, nr. 6, 8; 53 - 3; 54 - 1; 80 - 35, 37; 98; 99 - pk. 33, nr. 4; 100; 102 - 37, 46, 47; 103 - 8, 11; 104 - 20, 36.
 Elisabet, hertuginde til Braunschweig-

- Calenberg, Christiern 2.s søsterdatter, 53 - 1.
- Elisabet, hertuginde af Geldern, født prinsesse af Braunschweig-Lüneburg, 54 - 13; 100 - 18.
- Ellensen, Wychfus, logmand på Island, 88 - 4.
- Emden, greven af, 45 - 28. Jfr. Edzard, greve af Ostfrisland.
- Engelbrechtsen, Olav, ærkebiskop i Trondhjem, 47 - 3; 67 - 29; 90 - 29, 30; 91 - 2; 117; 118.
- Enno, greve af Ostfrisland, 45 - 29; 56 - 8; 104.
- Erckell, Michell, faktor for handels-
huset Hirschfogel, 115 - 30.
- Erik d. æ., hertug af Braunschweig-Calenberg, 48 - 17; 53 - 11, 2; 70 - 8; 71 - 16; 73 - 34; 78 - 1, 2; 81 - 39; 109 - 60.
- Erik, hertug af Braunschweig-Wolfenbüttel, komtur i Memel, 49 - 35, 51 - 65.
- Erich, greve af Hoya, 54 - 15; 89 - 15, 22.
- Erik, biskop af Osnabrück og Paderborn, 104.
- Ericksen, Jon, domdekan, 51 - 64.
- Ericson, Gotstaff, borgmester i Upsala, 82 - 49.
- Ernst, hertug af Braunschweig-Lüneburg-Celle, 44 - 14; 53 - 3, 4; 71 - 20; 82 - 56; 100 - 15, 19; 101; 101 - 31; 102.
- hertug af Lüneburg-Celle, hans hjemmeforordnede råder, 53 - 7.
- Faucquenberg, greven af, 74 - 3.
- Federmacher, Hans Fende, 116 - 48.
- Ferdinand, ærkehertug af Østrig, kejserlig statholder i Tyskland, fra 1526 konge af Ungarn og Bøhmen, 44 - 3; 45 - 20; 46 - 41; 48 - 17, 25, 26; 52 - pk. 3, nr. 4; 56 - 4; 62 - 5; 65 - 39; 71 - 19, 20; 72 - 25; 73 - 35; 75 - 7, 11; 76 - 23, 2; 77 - 14, 15; 81 - 41; 95 - 11; 99; 99 - pk. 33, nr. 8, pk. 34, nr. 3; 100 - 8, 20; 101; 103 - 12; 104 - 21; 105 - 40, 43, 49; 114 - 13.
- Fester, H., de Portugall, 65 - 23.
- Feyel, Hans, kursachsisk sekretær, 111 - 32.
- Fickendorp, Jørgen, 84 - 19.
- Flanß, Jørgen, markgreven af Brandenburgs tjener, 65 - 24.
- Franck, Wilhelm (Willom), Christiern 2.s tjener, 65 - 25; 83 - 14; 108 - 41.
- Franck, Wilhelm, kurfyrst Joachim 1. af Brandenburgs tjener, 100 - 15. - Uden tvivl identisk med den foregående.
- Frans 1., konge af Frankrig, 63 - 8.
- Frans, hertug af Braunschweig-Wolfenbüttel, biskop af Minden, 45 - 22; 55 - 1; 80 - 29, 30, 31; 84 - 22; 95 - 20; 98; 104; 106 - 4; 117 - 63.
- Friederich, markgreve til Brandenburg-Anspach, 95 - 15.
- Frederik, biskop, electus af Münster, 55 - pk. 7, nr. 2.
- Frederik, hertug af Sachsen, kurfyrste, 46 - 33, 34, 35; 56 - 1, 2; 62 - 5; 71 - 20; 72 - 28; 73 - 34; 75 - 8, 11; 90 - 24; 100 - 18; 101; 101 - 32; 111 - 26; 117 - 72.
- kurfyrste i Sachsen, hans statholder og råder i Torgau, 46 - 36; 56 - 3; 108 - 34.
- Frederik 1., hertug af Slesvig og Holsten, konge af Danmark, 52 - pk. 3, nr. 3; 54 - 1; 58 - 15; 59 - 36; 70 - 11; 71 - 17; 72 - 25; 76 - 1; 87; 90 - 23, 27, 29; 91 - 2; 94 - 37; 97 - 50; 101 - 28; 104 - 30;

- 107 - 28; 112 - 46, 47; 117 - 73; 118 - 76, 78.
- Frederik 3., kejser, 91 - 1.
- Friberg, Georg d. æ., 100 - 10.
- Friis, Niels, kantor i Viborg, 92 - 6.
- Fruntsberg, Jorg. von, feltherre, 69 - pk. 20.
- Fuggerne, 76 - 1; 83 - 5.
- Fugger, Jacob, storkøbmand, kejserlig råd, 50 - 47; 51 - 2.
- Furster, Johan, lüneburgsk kansler, 53 - 3.
- FykenBholte, Ciriacus, oldenburgsk gesandt, 55 - 6.
- Fønbo, Jørgen, Christiern 2.s »dreng«, 83 - 14.
- Galt, Peer Ebbesen, til Skumstrup, forhen dronning Christines foged i Odense, 58 - 12, 20.
- Gamper, Hans, mønsterskriver, 64 - 4; 65 - 26; 66; 67 - 32; 107 - 32; 108 - 39; 111 - 33; 114 - 9; 115 - 31; 116 - 49.
- Ganßow, Simon, 93 - 29.
- Gattinara (M. de Gattinaria, Monsz le grant chancellier), kejser Carl 5.s kansler, 70 - 9; 94 - 4.
- Genep, Jacob, 99 - pk. 33, nr. 2.
- Georg, markgreve af Brandenburg-Anspach, 44 - 11; 52 - 7; 80 - 26, 27.
- Georg, greve af Oldenburg, 55 - 6.
- Georg (Jørgen), hertug af Sachsen, 46 - 33, 35; 57 - pk. 8, nr. 6, 8; 63 - 3; 75 - 9, 10; 76 - 21; 100 - 18; 101 - 21, 33; 105; 111 - 27.
- Georg, greve af Württemberg og Mumppegart, 111 - 28.
- Gerard, abbed i Sct. Peters kloster ved Gent, 91 - 38.
- Germania, Melchior v., dronning Elisabeths sekretær, 47 - 12; 59; 60 - 6, 7; 62 - 10; 63 - pk. 15, nr. 2; 67 - 35; 68 - 8; 75 - 11, 12, 14; 86 - 41; 96 - 9; 108; 111 - 23, 34; 112 - 47; 114 - 10, 22; 115 - 25; 116 - 50.
- Gillis, Michiel, kejserlig sekretær, 96 - 10.
- Giseler, Tiel, »admiral af Danmark«, 108.
- Giøe, Henrik, til Gisselfeld, Christiern 2.s befalingsmand i København, 47 - 1; 58 - 13; 59 - 30; 72 - 22; 73 - 33; 75 - 5, 6; 82 - 51; 92 - 17, 18; 95 - 7; 96 - 11; 97 - 51; 102 - 39; 106 - 12; 108; 108 - 36; 113 - 3.
- Giøe, Knud, til Kerstrup, 58 - 14. - Mogens, rigsmarsk, lensmand på Skanderborg, 58 - 15; 93 - 20.
- Glencairn, Willem, herre af, 74 - 4.
- Glob, Anders, rentemester, 50 - 56.
- Goch, Alberth van, borgmester i København, 92 - 3.
- Gonzolles, hertugen af Albanys vices gerens, 57 - pk. 8, nr. 11.
- Göttingen, Bruyn v., 64 - 5; 65.
- Gottze, Joachim, dørsvend hos kurfyrstinde Elisabeth, 109 - 52.
- Graff, Thomas, guldsmed i Berlin, 108.
- Valtein (Valti), guldsmed i Berlin, 68 - 11; 108.
- Gramaye, møntmester i Antwerpen, 83 - 6.
- Greverne af Oldenburg, 45 - 24, 27; 48 - 13; 56 - 7; 104.
- Gustav 1., konge af Sverige, 118 - 75.
- Gyldenstjerne, Knud Henricksen, til Bygholm, domprovst, sen. biskop i Odense, 58 - 16; 94 - 37.
- Mons Henricksen, til Restrup, 58 - 17.

- Hack, Niels, skånsk adelsmand, forhen til Mogenstrup, 58 - 18.
 (Hadrianus 6.), pave, 46 - 41; 67 - 29.
 Hairlem, Klein van, »ouerster hopman«, 65 - 27.
 Hake, Arenth, borger af København, 94 - 33.
 Halberstadt (Halferstaet) Hans v., krigsøverst, 48 - 23, 24; 49; 65 - 28; 85 - 31; 110 - 4.
 Halewin, Katelyne de, 96 - 12.
 Halffwegge, Niels Persøn, dansk adelig, 58 - 19; 59 - 30; 102 - 40.
 Halle, Wolff, 116 - 51.
 Hals, Peter, vært i Mecheln, 85 - 37; 106 - 13.
 Halzky, Alesis, 44 - 6.
 Halzuych, Wanke van, silkehandler i Mecheln, 97 - 53.
 Hannart, Johan, kejser Carl 5.s råd og orator, 65 - 29; 70 - 9; 72 - 25, 26, 28; 75 - 11; 96 - 13.
 Hannart, Marie de, 96 - 14.
 Hanobert, Sidrac, 65 - 30.
 Hans, konge af Danmark, 73 - 31; 74 - 1; 80 - 32; 87; 94 - 33.
 Hans (Johans), prins af Danmark, Christiern 2.s søn, 51 - 64; 62 - 5; 101 - 34; 103; 114 - 22.
 Hans, mester, skibsbygger, 78 - 3.
 Hanssen, Hans, provst af Tofte ell. Assens, 52 - pk. 4, nr. 6; 60 - 8; 71 - 17, 20; 72 - 27; 106 - 14; 108; 114 - 18; 117 - 61.
 - Jørgen (Jorien), (Georgius ihis), forhen lensmand på Bergenshus, 60 - 9; 86 - 38, 41; 89 - 19; 106 - 15; 108.
 Harckesz, Adriaen, 65 - 31.
 Hardenberg (Hardenbiere), Jacob, til Hvedholm og Arreskov, lensmand i Nyborg, 57 - pk. 9, nr. 11; 58 - 20; 90 - 23.
 Haro, Digo de, kejserens krydderifaktor, 50 - 47; 51 - 2.
 Harrach (Harroch), Leonhart v., kansler hos ærkehertug Ferdinand, konge af Ungarn og Bøhmen, 48 - 25; 65 - 32.
 Has, Johan, magister, Georg v. Mingkwitz' kapellan, 60 - 10; 108 - 49; 116.
 Hayst, Bernhart, hofmand hos ærkehertug Ferdinand, 48 - 26.
 Helffenstein, Ulrich, greve af, 72 - 25, 28.
 Henrik d. æ. hertug af Braunschweig-Wolfenbüttel, 73 - 31.
 Henrik d. y., hertug af Braunschweig-Wolfenbüttel, 44 - 13; 53 - 6; 71 - 16; 73 - 32; 75 - 5; 76 - 16; 78 - 1, 2; 80 - 30; 86; 98; 100 - 19; 101; 102; 104 - 32; 105 - 38; 106 - 5.
 Henrik 8., konge af England, 44 - 15; 47 - 9; 53 - 8; 62 - 5; 67 - 30; 74 - 2; 95 - 16.
 Henrik, hertug af Mecklenburg, 45 - 21; 46 - 34; 54 - 1; 55 - pk. 6, nr. 2; 56 - 4; 101 - 35; 104.
 Henrik, greve af Nassau (Monsz de Nassau), kejserlig kammermester og råd, 55 - 3; 70 - 9; 94 - 4; 95 - 5, 21.
 Henrik, hertug af Sachsen, 46 - 33; 57 - pk. 8, nr. 7, 8; 76 - 21; 100 - 18; 101; 106.
 Henrik af Pfalz, electus til Utrecht stift, 46 - 38.
 Henrichsen, Johan, kaper, 50 - 59.
 Herdinck, Adolf, rentemester af Bewesterschelt, Zeeland, 86 - 40; 96 - 16.
 Hermannus, ærkebiskop af Köln, 45 - 19; 54 - 17; 95 - 18.
 - ærkebiskop af Köln, hans hofråder, 54 - 18.

- Hermelen, K. de, 96 - 17.
 Hermelingk (Hermelin), Claus, krigsøverst, 49 - 27, 28, 43; 65 - 33; 96 - 18; 102 - 41; 106 - 10; 110 - 1, 5.
 Herold, Hans, se Jylland (Jutland).
 Herre, Hans myn, billedhugger, 91 - 37.
 Hest, Johan v. (kaldes også Johan v. Esten ell. Heyst, Allen: Breve og Aktstykker I, 593 anm.), »kaufgeselle« i Mecheln, 50 - 52.
 Hestlich, Berteldt, høgvedsmand, 114 - 15.
 Heu, Nicolaus de, herre von Malle-roy, 65 - 34.
 Heyderstorf, Reynolt v., (Rewold v. Hederstorf), oberst over landsknægte, 48 - 20; 49 - 29; 94 - 37.
 Hille, Barbe de, 96 - 15.
 Hinricksen, Steffen, borgmester i Upsala, 82 - 49.
 Hochstetter, (Höchstetter), Ambrosius d. æ., storkøbmand i Augsburg, 50 - 53; 68 - 12.
 - (Höchstetter) Ambrosius d. y., storkøbmand i Augsburg, 50 - 53; 68 - 12; 69 - 13, 26; 81 - 42, 43, 46.
 - (Höchstetter), Joachim, storkøbmand i Augsburg, Christiern 2.s råd, 47 - 7; 48 - 16; 60 - pk. 11, nr. 1; 81 - 40, 41; 109 - 53.
 - Joachim et consortes, 109.
 »Die Hochstetter jnn Anntorff«, 69 - 14.
 Hogenholt, Hans og Thomas, brødre, Stettin, 69 - 15.
 Hoirde (Horde), Jorgen, krigsøverst, 64 - 14; 65 - 35; 89 - 16.
 Hollandske bønder på Amager, 92 - 8.
 Holm, Hans, Christiern 2.s tidligere tjener, 94 - 33.
 Holm, Timme, skipper, 92 - 10.
 Holsten, Gorges (Holste Gories, Ghorias), Stockholm, 82 - 51; 85 - 25; 110; 114 - 19.
 Holsten (Holste), Thomas Petersen, kammersvend, 47 - 8; 61 - pk. 11, nr. 2; 82 - 57; 85 - 36; 100-10; 109; 110 - 6; 116 - 41, 52.
 Hondorff (Hundorff), Albrecht, Christiern 2.s dørsvend, 61 - 3; 83 - 14; 84 - 19, 87; 102 - 42.
 Hoogstraten, Anton de Lalaing, greve af, statholder i Holland m. m., 49 - 30; 112 - 47.
 Hopfensteiner, Steffan, sekretær, 61 - 4.
 Höchstetterne, 81 - 47.
 Høcken, Dirick, 58; 59 - 40.
 Høgh, Niels, rigsråd, 58 - 21.
 Haakonsen, Anders, 90 - 31.
 Iffwerson (Yuerssen), Trond, ærkebiskop Olav Engelbrechtsens foged, 90 - 29, 30; 118 - 77.
 Jacob 5., konge af Skotland, 46 - 37; 57 - pk. 8, nr. 10; 106.
 Janssen, Jan, Amsterdam, 109 - 63.
 Jaspas, ærkebiskop af Riga, 65 - 36.
 Jeger, Johan de, 83 - 12.
 Jens, kammersvend, 109.
 Jensen, Maurits, skriver, 61 - 5.
 - Meinhard, kaper, 50 - 59.
 - Ture, ridder (tre rosor), 51 - 64.
 Jenssøn, Pether, 61 - 7.
 Joachim 1., markgreve af Brandenburg, kurfyrste, 44 - 8; 48 - 17; 52 - 8; 53 - 9, 10, 11, 3; 70 - 1, 7, 8; 71 - 15, 16; 73 - 31, 34; 77 - 8, 18; 79 - 18; 80 - 32, 33, 34, 35, 37; 81 - 38, 39; 95 - 14; 99 - pk. 33, nr. 5, 9; 99; 100 - 15; 101 - 25, 26; 105 - 44.

- Joachim d. y. (2), markgreve af Brandenburg, 44 - 10; 52 - 8; 53 - 12; 100 - 16; 101 - 27; 104 - 23.
- Jochym, skipper, 61; 62 - 8; 63.
- Johan, fyrste af Anhalt, 99.
- Johan, markgreve af Brandenburg-Franken, tjenstgørende ved det spanske hof, 53 - 13; 95 - 15; 102.
- Johan, junker, y. herre til Esens m. m., 54 - 10.
- Johan, hertug til Jülich-Cleve-Berg, 45 - 18; 54 - 16; 56 - 4; 94 - 2; 95 - 17; 102 - 2; 103; 105 - 51.
- Johan 5., greve af Oldenburg, 45 - 23; 55 - 4; 95 - 22.
- Johan 6., greve af Oldenburg, 55 - 6.
- Johan, hertug af Sachsen, kurfyrste, 46 - 33, 34; 53 - 3; 56 - 2, 4; 76 - 22; 79 - 25; 80 - 27; 90 - 24; 101 - 22; 102 - 37, 46; 105; 111 - 23, 29.
- hertug af Sachsen, hans råder i Weimar, 95 - 25.
- Johan »in dat Hertten«, Amsterdam, 83 - 13.
- Johan, mester, skræder, 85 - 35.
- Johan Frederik, kurprins af Sachsen, 57 - pk. 8, nr. 5; 67 - 30.
- Johannes (Jo.), episcopus Cubensis, 96 - 19.
- Jylland (Jutlant) alias Hans herold, 61 - 6; 75 - 14; 85 - 28; 96 - 20; 103 - 10.
- Jørgen, biskop af Samland, 49 - 35, = Polenz, Georg v.
- Kammelot, Giske, kaper, 112 - 44.
- Kardinalbiskoppen af Santa Cruce, 46 - 41.
- Karetz, Henr., vært i Mecheln, 83 - 18.
- Karlson (Karlssen), Jøren, på Hoff (en gård) i Jemteland, 90 - 30, 31.
- Katharina, hertuginde af Sachsen, hertug Henriks gemalinde, 106.
- Kempe, Paulus Petrus, teolog, 61 - 7; 103 - 4; 109 - 57; 117 - 61.
- Kethwig, Wolfgang, dr., hertug Albrecht af Mecklenburgs kansler, 116 - 54.
- Kinghorn, Alexander, læge, kannik i Roskilde, skotte, 47 - 9; 58 - 13; 61 - 8; 70 - 4; 93 - 31; 109.
- Kintheus, Quillelmus, archidiacon, den engelske konges orator, 65 - 37.
- Kirsscher, Peter, notar, 77 - 18.
- Klencke, Wylken, drost, i braunschweig-wolfenbüttelsk tjeneste, 49 - 31; 65 - 38; 102 - 2; 110 - 8.
- Klencke (Klinke), Luloff, i de lüneburgske hertugers tjeneste, 109.
- Klingenbeck, højmester, markgreve Albrechts udsending, 56 - 10.
- Klyntzyts oder Kheylsperger, Steffan, kongen af Ungarn og Bøhmens udsending til storfyrsten af Moskva, 65 - 39.
- Kniphof, Claus, af Malmø, 47 - 5; 67 - 32; 84 - 24; 89 - 19; 93 - 26; 106 - 17; 115 - 35.
- Knop (Knob), Lorins (Lauris) af våben, 58 - 22.
- Kock, Jørgen, borgmester i Malmø, 69 - 17; 81 - 48.
- Konnicke, Mouwritzt, 106 - 18.
- Krabbe, Tyge, lensmand på Helsingborg, 112 - 45.
- Kreich, Tilmannus, domherre i Mainz, kejserlig sekretær, 49 - 32.
- Kremer, Astzer, Oslo, 66 - 40.
- Krummedige, Erik, lensmand på Høneborg, 58 - 20, 23.
- Erik, 49 - 28, (ses ikke, hvem han var).
- Henrik, til Vallen m. m., 58 - 24; 93 - 20.

- Krumpen, Otte, lensmand på Trane-kær, 58 - 20, 25; 112 - 46.
- Kuotzl, Wolf, 105 - 45.
- Kurhaße, Hylleke, 83 - 15.
- Kaetser, Jan de, ander van der Veene, købmand, 69 - 16; 83 - 10, 11; 110 - 7.
- Kaa, Nicolaus, præst i Køl, 106 - 16.
- Lachant, 96 - 21.
- Lambertus, Franciscus, teolog, sen. prof. i Marburg, 66 - 1.
- Landesberg, Ludvig v., krigsøverst, 109.
- Langenbeke, Harmen, rådmand i Hamborg, 69 - 18; 69.
- Langiacus, Jo., den franske konges orator i Skotland, 66 - 2.
- Lapj, Thomas, 100 - 11.
- Lauichz, Gunter, bjergmester, 66 - 3.
- Lauritzen, Magnus, biskop af Hamar, 90 - 31.
- Leveren van, se Matssøn, Rudolf.
- Leo 10., pave, 88 - 5.
- Leonora, dronning i Portugal, 95 - 12.
- Ligne, Antoni de, 66 - 4; 96 - 22.
- Lijflander, Jurgen, 65 - 33.
- Lijt, Henrijck van, købmand i Antwerpen, 61 - 9; 78; 83 - 7, 8; 88; 93 - 27; 107 - 19; 109 - 61; 110 - 64, 9; 115 - 35.
- Lipring, Cornelis, 64 - 18; 66.
- Litz, Kasper, Christiern 2.s tjener, 86 - 42.
- Locher, Johan von Minchen, corrector i Zwickaw, 66 - 5.
- Loe, Wechsell v. d., drost, 49 - 33.
- Lombarderne, 97 - 53.
- Lub., Jacop van, 107 - 31.
- Ludinckhusen, Claus, borger i Lübeck, 69 - 19.
- [Ludvig], konge af Ungarn og Bøhmen, 44 - 5, 6; 70 - 11; 75 - 11.
- Lunge, Niels Vincentius, dansk adelig, 93 - 20.
- Lunge, Vincens, lensmand på Krogen, sen. på Bergenshus, 58 - 26; 90 - 27, 29, 30, 31; 118 - 77, 79, 80.
- Luninck, Didrik, amtmænd i Ravensburg, 102 - 2.
- Luther, Martin, 67 - 30.
- Lykke, Niels, dansk adelig, ridder, 59 - 27; 72 - 22; 94 - 37, 39; 96 - 23; 108 - 47.
- Lykke, Peder, rigsråd, 57 - pk. 9, nr. 11.
- Lützow, Veytt, i hertug Albrecht af Mecklenburgs tjeneste, 54 - 1.
- Magdalena, markgrevinde af Brandenburg, Joachim den y.s. gemalinde, 102; 105 - 52.
- Magnus, hertug af Sachsen-Lauenburg, 57 - pk. 8, nr. 9.
- Manderscheyd und Blanckenheim, Diederich, greve til, 52 - 8; 66 - 6.
- Margaretha, enkefyrstinde af Anhalt, 52 - 1.
- Margarete, statholderinde i Nederlandene, 44 - 2; 45 - 30; 46 - 41; 52 - pk. 3, nr. 3; 62 - 5; 71 - 12, 13; 73 - 34; 74 - 40; 76 - 18; 78 - 3; 91 - 33; 95 - 10; 97 - 51, 52; 99; 99 - pk. 33, nr. 1, pk. 34, nr. 4; 100 - 9, 20; 101; 103 - 17.
- Margretha (Margrethe), markgreve Joachim 1. af Brandenburg datter, 53 - 3; 100 - 15.
- Maria, hertuginde af Jülich-Cleve-Berg, hertug Johans gemalinde, 56 - 4; 103 - 10.
- Maria, dronning af Ungarn, 52 - pk. 3, nr. 6; 95 - 13; 99; 101 - 23.
- Marie, tjenestepige, 86 - 43.

- Markus, abbed til Sct. Bernhards kloster i Brabant, 72 - 25.
- Mauricius, (Mauris), se Oldenborg.
- Matheus, ærkebiskop af Salzburg, 66 - 7.
- Matssøn, Rudolf, forhen lensmand på Alholm, hofsinde, 73 - 33.
- Matzsson, Jhonß, skipper, 52 - pk. 3, nr. 4.
- Mayer, Matthes, borger i Wittenberg, 69 - 20.
- Mechlen, Petter fan, 82 - 51.
- Meere, Dirick v. d., udsending fra Adolf af Burgund, 63 - pk. 17, nr. 1.
- Melen (Mylen), Bernt (Bernarth) v., ridder, 49 - 34; 66 - 8; 102 - 43.
- Merklin, Balthazar, se Waltkirch, provst af.
- Metz, Antonius v., ridder, kammerherre, 47 - 10; 61 - 10; 62 - 6; 93 - 19, 23; 96 - 24; 97 - 51; 112 - 47; 113 - 1, 3; 114 - 11; 116 - 42.
- Michilsen, Gregers, borger i Ribe, 107 - 29.
- Michelsen, Jens, mester, prædikant, 61 - pk. 12, nr. 2.
- Mickelsen, Hans, borgmester i Malmø, Christiørn 2.s råd, 47 - 11; 48 - 23; 50 - 61; 54 - 11; 56 - 10; 58 - 13; 61 - pk. 12, nr. 1; 65 - 38; 67 - 21, 24; 68 - 9; 73 - 36; 74 - 40, 4; 76 - 19; 77 - 4; 79 - 14, 17; 81 - 41; 82; 83 - 8, 11, 12, 13, 18; 84 - 20, 21, 22, 24; 85 - 27, 30, 32, 33, 37; 86 - 40, 41; 86; 87; 88; 90 - 26; 91 - 39; 93 - 31; 94 - 35; 96 - 25; 97 - 52, 53; 98; 102 - 47; 106 - 2; 107 - 20; 109 - 61; 110; 110 - 64, 11; 111 - 21; 113 - 49; 114 - 19; 116; 117 - 65, 68.
- Minchen v., se Locher Johan.
- Mingkwitz, Caspar von, 89 - 18; 111; 112.
- Georg v., til Sonnewald, ridder, 44 - 2; 46 - 39; 47 - 12; 56 - 10, 4; 61 - pk. 13, nr. 1; 68 - 40; 72 - 28; 75 - 7, 8, 9, 10, 11; 76 - 22; 79 - 20, 23; 80 - 28; 83 - 18; 84 - 22; 93 - 25; 95 - 5; 96 - 26; 107 - 21; 108 - 44, 49; 110 - 10; 111 - 22, 23, 35, 38; 111; 112; 113 - 2; 115 - 23, 31; 116 - 53.
- Hans, v., 111 - 35.
- Nickell v., til Sonnewald, 62 - pk. 13, nr. 2; 112.
- Modher van Danmark, se Sigbrit.
- Mogens, biskop af Hamar, se Lauritzen.
- Mogens, biskop i Skara, 51 - 64.
- Moller, Jasper, 78 - 7.
- Monch, Bernhardinus, doctor medicine, astrolog, 66 - 9.
- Montfort und Totenfels, Hans v., greve, 77 - 3.
- Moraue (= Moray), Jacobus, skotsk greve, 66 - 10.
- Mule, Hans, biskop i Oslo, 62 - 5.
- Muller, Hans, fra Haynichen i Sachsen, 66 - 11.
- Muller, Korth, rådmand i Hamborg, 69 - 18.
- Munk, Iver, biskop i Ribe, 92 - 11.
- Mylen, Hans v., 66 - 12.
- Mylen, Henrich von, 102 - 43.
- Mulich, Mathes, lybsk borger, 83 - 4.
- N., huskomtur i Königsberg, 49 - 35, = Drahe, Michael v.
- Nagel, Hans, Stockholm, 85 - 25.
- Nickelsen, Jacob, rådmand i Malmø, 82 - 53.
- Nielssen, Erick, 62 - 1.
- Nielsen, Knuth, skriver, 62 - pk. 14, nr. 2.

- Niewerne, Josine de, 96 - 27.
- Nijmmegen, Johan van, guldsmed i Antwerpen, 83 - 12.
- Norby, Søren, lensmand på Gotland m. m., 46 - 39; 47 - 2; 48 - 23; 50 - 44, 61, 62; 54 - 1; 59 - 28; 62 - 6; 65 - 39; 73 - 33; 76 - 15; 85 - 37; 86 - 40; 93 - 21, 25; 96 - 28; 98; 100 - 12; 108 - 38; 112; 112 - 43, 44, 45, 46, 47; 113 - 48, 3.
- Nymegen, Oiswaldt v., Hans v. Halberstadts drost, 66 - 13.
- Occo, Popius (Pompeius, Pompus), Amsterdam, Christiørn 2.s og Fugernes faktor, 48 - 13, 23; 62 - 3; 83 - 5; 107 - 22; 113; 113 - 49.
- Ode, Joachim, 107 - 28.
- Offuerlender, Hans, staldmester, 84 - 19.
- Oldenborg, Mauricius (Mauris), uægte søn af grev Johan 5. af Oldenburg, 66 - 14.
- Ondermaer, Martinus, 66 - 15.
- Ordenen, den gyldne Vlies, en medbroder, 49 - 36.
- Orttelare, Anne de, 96 - 29.
- Otte, mester, smed i Arnemuiden, 109 - 54.
- Otto, pfalzgreve ved Rhinen, hertug af Bayern, 88 - 1.
- Otto, hertug af Lüneburg-Harburg, 53 - 4, 5; 71 - 20; 82 - 56; 100 - 19; 101; 101 - 31; 103.
- Ouerbeke, Joos van, Gent, 69 - 21; 91 - 39; 114 - 20.
- Palermo, ærkebiskop af, råd hos den nederlandske regering, 64; 66 - 16.
- Paulj, Benedictus, licentiat, 66 - 17, 67 - 28.
- Peckh, Hans v., 65 - 26; 66.
- Pedersen, Christiørn (Petri, Christiørn), mester, forfatter, 62 - 4; 117 - 66.
- Pedersen, Claus, kansler, se Petri, Nicolaus.
- Pedhersen, Jøren, (Jørgen Persen), foged i Jemteland, 90 - 27, 31; 118 - 80.
- Pedhersen, Pedher, af våben, foged på Jemteland Jørgen Pedhersens broder, 90 - 31.
- Pels, »hoepman«, 110 - 11.
- Pels, Cornelis, faktor hos Christiørn 2., 62 - 7.
- Penningk, Curt, krigsøverste, 48 - 23; 49; 96 - 30; 110 - 64.
- Petersen, Tyel, borger i Flensborg, 107 - 29.
- Petri, Nicolaus, Christiørn 2.s kansler, 46 - 40; 47 - 4; 57 - pk. 9, nr. 11; 61 - 10; 62 - 5, 6; 67 - 29; 70 - 3; 77 - 10, 16; 78 - 4; 79 - 10; 85 - 26; 93 - 19, 23; 96 - 31; 97 - 51; 107 - 23; 108 - 44; 112 - 41; 113; 113 - 3; 114 - 4; 117 - 71.
- Peyna, la, 96 - 32.
- Philip, landgreve af Hessen, 54 - 14; 103.
- Pittersdatter, Gerick, 109 - 56.
- Pladercans, »hoepman«, 110 - 11.
- Plain, Gerhard de, 70 - 9.
- Planitz (Plawnitz), Hans Edler v. d., kursachsisk råd, amtmænd i Grimma, 66 - 18; 111 - 36, 37.
- Plettenberg, Wolter v., ordensmester over den tyske Orden i Livland, 48 - 17; 54 - 19; 93 - 28; 103.
- Pluynfante, J. (?), 96 - 33.
- Podebusk, Prebjørn, 108 - 35.
- Pogwisch, Hinrick, 49 - 37; 58 - 19; 59 - 29, 30.
- Pogwisch, Wulf Benediktssøn, lensmand på Nordborg, 59 - 31.

- Polenz, Georg v., se Jørgen, biskop af Samland.
- Polle, Herman, livlandsk adelig, 49 - 37; 59 - 30; 66; 76 - 17; 85 - 27.
- Pomgartter, Hans, svend hos Höchstetterne, 110 - 12.
- Poppenreider, Hans, 67 - 19.
- Potmar, Daniel v., 49 - 37.
- Pottfercken, Heyne, Ærkebisp af Bremens og dronning Elisabeths tjener, 82 - 50; 95 - 6.
- Praet, Loys de, kejserlig råd og gesandt, 96 - 34.
- Prantner, Wolfgang, kejserlig orator, 49 - 40; 49; 51 - 65; 67 - 20; 96.
- Praelater, riddermændsmænd, købstedsmænd og bønder i Nørrejylland, 51 - 63.
- Praelater, ridderskab, købstadmænd og menige almue på Fyn, 90 - 23.
- Rade, Johann, borgmester i Grimma, 69 - 22.
- Rantzau, Hinrich, amtmand i Oldenburg, 59 - 32.
- Jeronimus til Bülck, 59 - 40.
- Johan, hofmester i hertugdømmene, 112 - 45.
- Tonnyes, til Nienhof, 59 - 33.
- Rappoltin, Anna, Hans Wefrings søster, 116 - 55.
- Rather, Clemens (Klemmit offuer-skier), evang. prædikant i Antwerpen, 67 - 21.
- Ratlow, Otte, til Lindau, 59 - 40.
- Wolf, til Lensan, 59 - 34.
- Rauenspurg, Jorg. v., pfalzgrevelig »hauptman«, 67 - 22; 115 - 32.
- Rechenberg, Ernst von, oberst hos kongen af Danmark, 114.
- Redwitz, Hans von, højmester, markgrev Albrechts befuldmægtigede, 79 - 18, 20; 100 - 15.
- Reichart, ærkebiskop af Trier, 103 - 15.
- Reiffsteck, Fridericus, Christiern 2.s prokurator ved rigskammerretten, 77 - 12.
- Reker, Hans, 104 - 26.
- Rempe, Ffynd, skipper, 62 - 8.
- Reppichaw, Eck v., højmester, markgrev Albrechts befuldmægtigede, 79 - 17.
- Retzstorff, Curdt, mecklenburgsk adelig i hertug Albrechts tjeneste, 54 - 1.
- Reventlow, Anders Jacobsen til Søbo på Fyn, lensmand på Næsbyhoved, 57 - pk. 9, nr. 11, 59 - 35; 90 - 23; 106 - 10; 107.
- Reytwieser, Killian, borger i Leipzig, 69 - 23; 114.
- Riddere, købstadmænd, menige almue i Danmark, Sverige og Norge, 50 - 62.
- Rigsråder (rigsråd), i Jylland, 58 - 25; 89 - 20; 112 - 40; på Sjælland (København) 59 - 42; 117 - 74; i Norge 117 - 73, 74; 118 - 75.
- Roerke, Engelke, dronning Elisabeths tjener, 110 - 13.
- Roland, Peter (Pierre Rolands), købmand, 69 - 24; 97 - 35.
- Romond(?), Johan, 108 - 37.
- Rosenkrantz, Gotskalk Eriksen, Christiern 2.s kansler, 48 - 14; 50 - 52; 60 - 6; 62 - 9, 10; 63 - 9; 64 - 6; 74 - 39, 4; 85 - 25, 32, 37; 91 - 39; 108 - 42; 110; 110 - 65, 14; 112 - 47; 114; 114 - 17, 19, 22; 117 - 65, 70.
- Oluf Nielsen, lensmand på Koldinghus, 59 - 36.
- Otte Holgersen, lensmand på Tørning, 59 - 37.
- Rottenburg, Michel v., 65 - 26; 67.

- Rucker, Aryann, Christiern 2.s vært i Antwerpen, 111 - 23.
- Rynn, Peither van, 107 - 31.
- Saillant, Marguirite de, 97 - 36.
- Salamanca, Gabriel, ærkehertug Ferdinands råd, 115.
- Peter, ærkehertug Ferdinands sollicitator ved pavestolen, 114 - 13.
- Salm, Niclas d. y., greve af, kongen af Ungarns og Bøhmens kansler, 49 - 38; 67 - 23.
- Saluyix, Elayne, 97 - 37.
- Sct. Clarasøstre, 88 - 5; 89 - 6, 7.
- Scepper (Scepperus), Cornelius, Duplicius, Christiern 2.s vicekansler og råd, 46 - 40, 48 - 14, 15; 60 - 6; 63 - pk. 15, nr. 1, 2; 71 - 20; 72 - 23; 75 - 14; 76 - 19; 91 - 2; 93 - 26; 97 - 38; 108 - 42; 114 - 21; 115.
- Schaurot, Hinrick v., hertugen af Gelderns »houetman«, 64 - 10.
- Schellemburger, Seger, 54 - 12.
- Scherll, Heinrich, Leipzig, 102 - 44.
- Schönberg, Anton v., i hertugen af Preussens tjeneste, 79 - 24; 80 - 34.
- (Schonbergk), Dietrich v., råd hos højmesteren over den tyske Orden, 67 - 29; 105 - 47.
- (Schonbergk), Hans (Johan), i Christiern 2.s tjeneste, sen. i hertug Georg af Sachsens tjeneste, 63 - 3; 75 - 10; 77 - 9; 87; 97 - 39; 115.
- Schoneich, Caspar, hertug Henrik af Mecklenburgs kansler, 67 - 25; 104 - 27.
- Schulenburg, Curdt v. d., forordnet ved det kejserlige rigsregiment, 67 - 26.
- Schulenburg, Mathias v. d., krigsøverst, 67 - 27.
- Schulz, Benedyctus, 107 - 24.
- Schweicheln, Asche v., råd hos hertug Albrecht af Mecklenburg, 104 - 28.
- Schwertfeger, Johans, doktor, 66 - 17; 67 - 28.
- Sehested (Sestede), Mauritz, 59 - 38.
- (Zeestede), Schack, til Hemmelmark, 59 - 39.
- (Sestede), Wulf til Ornum (Arnum), 57; 58; 59; 59 - 40.
- Senft, Eytel, dr. jur. utr., Christiern 2.s prokurator ved rigsregimentet og kammerretten, 76 - 1, 2; 77 - 6, 13, 16; 78 - 19; 114 - 12.
- Sessa, hertug af, kejserlig orator, 114 - 13.
- Sigbrit (Sigbrect, Seibrich, Sibrich), 63 - pk. 16, nr. 1; 82 - 53, 3; 87; 89 - 6; 93 - 19; 100 - 15; 106 - 16.
- Sigismund, konge af Polen, 45 - 30; 56 - 9; 70 - 11; 74 - 1; 105.
- Silberberger, Hans, udsending fra ærkehertug Ferdinand, 73 - 35.
- Skippere fra Bremen, 50 - 58.
- Skram, Christen, dansk adelig, 105 - 49.
- Slagheck, Henrik (Schlachheck, Haynrich), Christiern 2.s kommandant i Stockholm, 50 - 52; 67 - 24; 85 - 25.
- Smith, Henrik, af Malmø, Hans Mickelsens famulus, 54 - 11; 85 - 33; 86 - 41; 87.
- Smyter, Jan de, billedsnider, 91 - 36.
- Sonastre, Phe. de, hofmester hos statholderinde, fru Margarete, 97 - 40.
- Spalatinus, Georg, sachsisk kurfyrstelig hofpræst, 67 - 30; 115 - 26.
- Spaningher, Fransiskus, 82 - 3.
- Spelberc, Stoeffel, mønsterskriver hos J. Stegentin, 115 - 33.

- Stain, Georg v., landsknægtehverver, 67 - 31; 104 - 29.
- Stainer, Wolfgang, 94 - 36.
- Startz, Bastian, 105 - 46.
- Staund, Jacob, 46 - 35.
- Stegentin, Jurgen, krigsøverste, 49 - 39, 43; 65 - 26; 67 - 32; 75 - 5; 89 - 19; 97 - 41; 110 - 11, 15; 111 - 33; 115; 115 - 31, 33, 34, 35.
- Sterck, Gherart, finansagent m. m. i Antwerpen, 50 - 54; 69 - 25, 26; 81 - 42, 43, 45, 46; 85 - 32, 33; 97 - 42; 110 - 16; 115.
- Storm, Ambrosius, danzigsk sekretær, 92 - 10.
- Gorias, 107 - 25.
- Stub, Peder, borgmester i Viborg, 61 - 7; 63 - 4.
- Suderhusen, Herman, kejserlig nederlandsk kommissær, 72 - 25, 28.
- Tautenburgh, Schenck v., statholder i Frisland, 67 - 33.
- Tawbenheim, Cristoff v., ridder, 67 - 34; 100 - 13; 111 - 36, 37.
- Taxis, Seraphim de, kejserlig postmester, 94 - 34.
- Teckeler, Hans, af København, 63 - 5; 115.
- Thomasen, Christiørn (Thommesen, Christian), forhen skriver på Københavns slot, 63 - 6; 86 - 39; 110 - 17.
- »Tijsken« af Helsingør, 83 - 13.
- Tombes, en dame, 97 - 43.
- Tommesen, Mogens, af Damsgård, Mors, 92 - 9.
- Tornaco, Petrus de, apoteker, 67 - 35; 102 - 47.
- Transsylvan, Maximilian, sekretær hos den nederlandske regering, 97 - 44.
- Trier, Stephan, mønsterskriver i Stockholm, sen. i Søren Norbys tjeneste, 47 - 2; 93 - 25.
- Trolle, Gustav, forhen ærkebiskop i Upsala, 51 - 64; 57; 59 - 41; 74 - 40; 94 - 35; 116 - 56.
- Trondsen (Truidsen), Åge, 94 - 35; 113 - 48.
- Truchsses, Georg, friherre, statholder i rigsregimentet, 68 - 36.
- Tryne, tjenestepige, 86 - 43.
- Tucher, Lazarus, finansagent m. m. i Antwerpen, 50 - 54, 55; 69 - 13, 25, 26; 81 - 42, 43, 45, 46; 85 - 33; 110 - 16; 117 - 67.
- Tun (Dune), Wirich v., greve til Limburg og Falkensteyn, 52 - 8; 66 - 6; 68.
- Tymandsen, Peder, Haarlem, 50 - 56.
- Tyrry, Nicolaus, englænder, 116.
- Ulfeld, Otto Andersen, Søren Norbys fodermarsk, sen. hofsinde hos Christiørn 2., 59; 60 - 7; 116.
- Ulfstand, Holger Gregersen, lensmand over Laholm, 112 - 46.
- Vlm, Jacob v., 64 - 5; 68.
- Vnseghast, Hennynck, hertug Carl af Gelderns tjener, 103 - 7.
- Urne, Lagho, biskop i Roskilde, 59 - 42; 93 - 20.
- Wahlen, Lorentz, Leipzig, 101 - 24.
- Walch, Theobaldus (Debelt) Pflug, sekretær, Schwerin, 68 - 37; 116 - 57.
- Valdemar 4. Atterdag, konge af Danmark, 91 - 2.
- Waldo, Lorenz, Leipzig, 112 - 42.
- Waldow, Caspar, 50 - 57.
- Valkendorf, Erik, ærkebiskop i Trondhjem, 67 - 29.

- Walle, Pyetter v. d., guldsmed i Antwerpen, 69 - 27.
- Walndet (?), Jaboyt de, 97 - 45.
- Valtin . . . er zu Eylenbergk, 116.
- Waltkirch, Balthazar, provst af, 49 - 40; 51 - 65; 66; 68 - 38; 76 - 20; 102 - 46; 116.
- Wandelman, Joachim, skipper, se Jochym skipper.
- Warendorff, Conrat v., kejserlig kammerbud, 68 - 39.
- (Vasilij 4. Ivanovitsch), storfyrste af Moskva, 65 - 39; 103 - 12; 105 - 49; 112 - 47.
- Veene v. d., se Kaetser, Jan de.
- Wefring, Hans (Johan, Hans scrifuere), tysk sekretær, 63 - 7; 84 - 21; 85 - 33; 86; 87; 107 - 32; 108 - 49; 110 - 11; 115 - 31; 116; 116 - 45.
- Johan, tiendeskriver, Sct. Annaberg i Sachsen, 117 - 58.
- Weinman, Johan, Wittenberg, 116 - 40.
- Vekene, Pawels v. d., borgmester i Veere, 69 - 28; 109 - 61; 117.
- Wenck, Arnold, guldsmed, Nürnberg, 109 - 55.
- Werman, Lorentz, 117 - 59.
- Wermond, Geret, af Haarlem, 50 - 46.
- Wessel, Jacob van, harniskmager, 85 - 31.
- Westerholte, Gerhardus, oldenburgsk gesandt, 55 - 4.
- Weygand, biskop af Bamberg, 44 - 7; 52 - pk. 4, nr. 3.
- biskop af Bamberg, hans råder, 52 pk. 4, nr. 4.
- Weze, Johan, electus til Lund ærkestift, Christiørn 2.s råd, 46 - 41; 47 - 7; 48 - 14, 16, 18; 62 - 9; 63 - 8, 9; 72 - 26, 27; 73 - 36; 74 - 39, 40, 41; 81 - 42; 85 - 30; 93 - 25; 97; 103 - 12; 107 - 33; 110 - 18; 114 - 13, 17, 22; 115 - 27; 117; 117 - 60, 65, 66.
- Wichstae, Melchior, vært i Antwerpen, 86 - 41.
- Wijnant, Jan, guldsmed i Antwerpen, 81 - 42.
- Wilhelmus, 46 - 39.
- Villani, Lorentz, 69 - 29. Måske = Wahlen, Lorentz.
- Villatsen, Peder, skriver, 89 - 21.
- Villems, Seibrich (Sibrich), se Sigbrit.
- Willom v. Zwolle, fourer, 81 - 40; 83 - 14; 84 - 23; 109 - 61; 110 - 66; 111 - 20.
- Willemzon, Hermen, Amsterdam, Christiørn 2.s faktor, 63 - pk. 16, nr. 1; 84 - 20; 93 - 23.
- Winss, Thonnius, guldsmed i Berlin, 69 - 30.
- Winter, Christiørn, sekretær, 48 - 17; 63 - pk. 16, nr. 2; 71 - 20; 72 - 27; 77 - 4, 7, 18; 78 - 20, 21; 91 - 2; 97 - 46; 102 - 45; 105 - 49; 107 - 26; 111 - 19; 116 - 41; 117.
- Winther, Torchillus, broder til Chr. Winter, 117 - 69.
- Wisch, Benedictus v. d., Christiørn 2.s marskalk, 59 - 43; 104 - 33; 112 - 39; 117.
- Clawes v. d., 59 - 44.
- Jørgen v. d., amtmand på Segeberg, 101 - 25.
- Wissepuys, Cornelius, skipper, 78 - 9.
- Wolffstein, Friderich v., 88 - 1.
- Wolfgang, fyrste af Anhalt, 52 - 2.
- Wollenweuer, Joachim, rådmand i Hamborg, 93 - 26.
- Wolner, Sebastian, »schosser zu Jhen«, 68 - 40.
- Wolsey, Thomas, kardinal, engelsk kansler, 62 - 5; 68 - 41; 117 - 71.

Vorke, Bartelt, 107 - 27.

Wulff, Johan, provst i Haderslev,
92 - 7.

Wyck, Heynrich, »haubtman«, 92 -
17.

Wærman, Franciscus, »der artzney
doctor«, 68 - 42.

Zcerer, Nickel, Køl n a. d. Spree, 117
- 61, måske = Czerer, Niclas.

Ziegler, Niclas, kejser Carl 5.s
kansler, 49 - 41.

Zwolle, Willom v., fourer, se Willom.

STEDNAVNeregister

Stednavneregistret er indrettet på samme måde som personregistret, se s. 124.

Landes navne er ikke medtaget i stedregistret, når de hører til fyrstelige personers titler.

Albany, Skotland, landet nord for the

Forth, 57 - pk. 8, nr. 11.

Altenburg, Sachsen, 67 - 30.

Amager, 92 - 8.

Amsterdam, 48 - 23; 50 - 48; 62 - 3;

63 - pk. 16, nr. 1; 68 - 7; 83 - 5,

13; 84 - 20, 24; 88 - 3; 92 - 13;

107 - 22; 113.

Angus, skotsk grevskab, 64 - 3.

Anhalt, 52; 55 - 5; 99.

- Cöthen, 52 - pk. 4, nr. 2.

Antwerpen (Anntorff), 50 - 54, 55;

51 - 64; 61 - 9; 67 - 21; 68 - 8;

69 - 14, 24, 25, 26, 27; 78; 79 -

17; 81; 81 - 42; 83 - 6, 7, 9, 12;

85 - 33; 86 - 39; 88; 93 - 27; 97 -

42, 53; 107 - 19; 109; 110 - 12,

16; 111 - 23; 115 - 30; 116 - 47;

117 - 67; *børsen*, 115; *herberge*,

Røde Løve, 85 - 28; 86 - 41; Røde

Hund, 115 - 33.

Arnemuiden (Arremoye), 109 - 54.

Arreskov, gods på Fyn, 58 - 20.

Assens, 60 - 8; 89 - 9.

Augsburg, 50 - 53; 60 - pk. 11, nr. 1;

68 - 12; 74 - 41; 81.

Alborghus, slot og len, 92 - 6.

Århus, stiftet, 57 - pk. 9, nr. 6; 59 -

42; 89 - 20.

Bamberg, stiftet 44; 52.

Barenflet, gods i Crempersmark, 59 -

40.

Bentheim, tysk grevskab, 64 - 10.

Bergen, 83 - 11.

Bergen-op-Zoom, markgrevskab i

Brabant, se personregister: Jan de

Bergen.

Bergenshus, slot og len, 60 - 9; 90 -

27; 106 - 15; 108.

Berlin, 53 - 4; 59 - 39; 69 - 30; 84 -

19; 85 - 29, 34; 107 - 27; 108;

116 - 46; 117 - 64; *kgl. Museum*,

74 - 2.

Bevern, i Øst-Flandern, se personregi-

ster: Adolf af Burgund.

Bewesterschelt (3: Bewester-Schelde),

86 - 40; 96 - 16.

Bjert, sognekald, 107 - 28.

Blanckenheim, tysk grevskab, i Eiffel,

westfalske kreds, 66 - 6.

Bologna, 112 - 47.

Bordesholm, 70 - 1.

Borghorst, gods i Slesvig, 57 - 2.

Brabant, 72 - 25.

Brandenburg-Franken (Anspach), 44;

52 - 5, 7; 95 - 15; 102.

Brandenburg (»Kørførstens land«),

44; 52; 53 - 2; 54 - 1; 56 - 10; 65

- 24; 90 - 26; 95 - 14; 99; 100;

102; *stad*, 72 - 25, 26.

Braunschweig, hertugdømmerne, 78.

Braunschweig - Lüneburg - Calenberg,

53 - 11, 1, 2.

Braunschweig-Lüneburg-Celle, 44 -

14; 53 - 3, 7; 54 - 13; 102.

Braunschweig-Lüneburg-Harburg, 53

- 5; 103.

- Braunschweig - Lüneburg - Wolfenbüttel, 44 - 13; 53 - 6; 102.
 Bremen, 50 - 49, 58; 68 - 1; 112 - 47; *stift*, 82 - 50; 115 - 29.
 Bruxelles (Brusele, Bruselles), 69 - 25, 26; 96 - 1, 3, 5; 97 - 36, 45; 112 - 47; 115.
 Buren, grevskab, der grænser op til Gelderland, se personregister: Floris v. Egmond, greve af Buren.
 Burgos, 97 - 43, 47.
 Burgund, 48 - 20.
 Bygholm, gods i Jylland, 58 - 16.
 Bülck (Bolke), gods i Slesvig, 59 - 40.
 Børglum, stiftet, 47 - 7; 89 - 11; 114 - 4.
 Cambray, 74 - 39.
 Culm, stiftet, 108.
 Dallund, gods på Fyn, 57 - pk. 9, nr. 11.
 Damsgård, gods på Mors, 92 - 9.
 Danmark (Datie), 49 - 41; 50 - 60, 62; 51 - 2; 54 - 1; 57; 61 - 7; 70 - 2; 74 - 1, 2; 86; 91 - 2; 103; 103 - 7; 108; 112 - 47; 113 - 2; 117 - 74; 118 - 75, 76; »*gemaine lannd-schaft*«, 71 - 19; *det danske rigsarkiv*, 118 - 77.
 Danzig, 50 - 47; 52 - pk. 3, nr. 4; 92 - 10.
 Deipholt, vel det tyske grevskab Diephold, en grev Frederik dør 1529, 64 - 21.
 Delft, 79 - 10; 90 - 25; 113 - 50; 114 - 7.
 Dobberstorf, gods i Holsten, 82 - 52.
 Dormen, et land, der hører under herren eller greven til Esens m. m., 47 - 12.
 Dresden, 64 - 17.
 Elfsborg, slottet, 106 - 8.
 Emden, 45 - 28.
 England, 44; 53; 74 - 2; 76 - 1; 95 - 16; 115 - 35.
 Esens, 44; 47 - 12; 54; 103.
 Estrup, gods i Jylland, 57 - pk. 9, nr. 9.
 »Eylenbergk«, 116.
 Falckenstein, tysk grevskab i Pfalz ved Rhinen, 66 - 6.
 Faucuenberg, 74 - 3.
 Faurholm, gods på Sjælland, 92 - 5.
 Finland, 87.
 Flensborg, 57 - pk. 9, nr. 10; 68 - 2; 107 - 29.
 Frankfurt am Main, 50 - 57; 56 - 7; 97 - 48; 104 - 35; 106 - 18; 116 - 48.
 Frankrig, 54; 63 - 8; 74 - 39.
 Frisland, 67 - 33.
 Fyn, 57 - pk. 9, nr. 11; 59 - 35; 90 - 23.
 Færøerne, 93 - 26.
 Geldern, 44; 51 - 65; 54; 103.
 Gelting, gods i Slesvig, 57 - 2.
 Gent (Gand), 69 - 21; 91; 96 - 8.
 Genua, 78.
 Gisselfeld, gods på Sjælland, 58 - 13.
 Glencairn (Glencarn), skotsk grevskab, 74 - 4.
 Gotland, 50 - 44, 61; 93 - 25; 100 - 12; 112 - 46.
 Gouda, 52 - pk. 3, nr. 3.
 Greifswald, 93 - 25.
 Grimma, Sachsen, 66 - 18; 69 - 22.
 Haderslev, 92 - 7.
 Halmstad, 82 - 2.
 Hamar, stiftet, 90 - 31.
 Hamborg, 69 - 18; 71; 71 - 20; 72 - 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28; 88 - 3; 95 - 6.
 Hanrau, slot og amt i Holsten, 64 - 15.
 Hansestæderne, 51 - 2; 112 - 47.
 Haynichen, i Sachsen, 66 - 11.
 Helsingør, 83 - 13.
 Helmstorf, gods i Holsten, 59 - 32.
 Hemmelmark, gods i Slesvig, 59 - 39.
 Hertugdømmerne, 57; 59 - 39.
 Hessen (Hascia), 48 - 20; 54; 97 - 50; 103.
 Hildesheim, stiftet, 76 - 20; 102 - 46; 116.
 Hoff, gård i Jemteland, 90 - 30.
 Holkensteyn, i Geldern, 106.
 Holland, 68 - 7; 93 - 28.
 Holsten, 91 - 1.
 Hoogstraten, grevskab i Brabant, se personregister: Hoogstraten, Anton de Lalaing, greve af.
 Horsens, 89 - 21.
 Hoya, 54.
 Hvedholm, gods på Fyn, 58 - 20.
 Høneborg, slot og len, 58 - 20, 23.
 Haag, 76 - 23.
 Haarlem, 50 - 46, 56.
 Haarstad (Horstedt), gård i Jemteland, 90 - 28; 118 - 77, 78.
 IJsselstein, herskabeligt gods i Holland, nærvæd Ijsselflodens udspring, se personregistret: Buren, greven af.
 Island, 49 - 27; 88; 88 - 3.
 Jemteland, 48 - 15; 90; 90 - 27, 29, 30, 31; 118 - 77, 78.
 Jena (Jhen), 68 - 40.
 Jülich-Cleve-Berg, 45; 54; 95 - 17; 103.
 Jylland (Gotlande), 58 - 25; 89 - 22; 90 - 24; 112 - 40.
 Jüterbogk, 71; 71 - 14, 15, 16; 78 - 2; 80 - 28.

- Kalø, slot og len, 57 - 4.
 Kampen, 108 - 48.
 Kolding, 68 - 3; 89 - 9.
 Koldinghus, slot og len, 59 - 36.
 Krogen, slot og len, 58 - 26.
 Kærstrup, gods på Lolland, 58 - 14.
 København (Haffnie), 49 - 37; 58 - 13; 60 - pk. 10, nr. 1; 63 - 5; 72 - 25, 26; 92 - 3, 17, 18; 94 - 33; 117 - 74; Sct. Clarasøstrene, deres *kloster*, 89 - 6; *slot*, 63 - 6; 75 - 5, 6; *slot og stad*, 102 - 39.
 Køln, 50 - 50; 68 - 4; 70; 74 - 2; 97 - 49; 100 - 15; 106 - 16; *stift*, 45; 54; 95 - 18.
 Køln a. d. Spree, 117 - 61.
 Königsberg, 49; 49 - 35.
 Landskrone, 112 - 45.
 Lebus, stiftet, 101 - 28; 104 - 24; 105.
 Leipzig, 69 - 23, 29; 79 - 23; 87; 101 - 24; 102 - 38, 44; 112 - 42; 114; 116 - 48.
 Lensan, gods i Holsten, 59 - 34.
 Lier, 56 - 10; 83 - 18; 84 - 22; 85 - 27, 33; 86 - 40; 94 - 35; *herberg*, »jn den Valck«, »Falcken«, 85 - 26, 30; 93 - 29; *hoffet*, 113 - 48.
 Ligne, baroni i Hainaut, 66 - 4; 96 - 22.
 Likerke, nederlandsk baroni, 65 - 29.
 Limburg, vel det tyske L. an der Lahn, 66 - 6.
 Lindau (Lindå), gods i Slesvig, 59; 59 - 40.
 Livland, den tyske Orden, 54; 103.
 Lombecke, nederlandsk borggrevskab, 65 - 29.
 Londerzeel, sted i nærheden af Bruxelles, 112 - 47.
 Louvain, 96 - 14.

- Lund, ærkestiftet, 63 - 8; 110 - 18; 114 - 13, 22; 117 - 60; 117; *stad*, 117 - 66.
- Lungegården ved Bergen, 90 - 30; 118 - 79.
- Lübeck, 47 - 2; 54 - 1; 69 - 19; 70; 70 - 2, 11; 71 - 17; 72 - 25, 26; 73 - 37; 76 - 1; 77 - 10, 11, 18; 83 - 4; 91 - 2; 95 - 6; 97 - 50; 101 - 28; 104 - 25.
- Lüneburg, 71 - 20.
- Madrid (Madril), 96 - 6, 10; 97 - 43.
- Magdeburg, 107 - 25; *stift*, 45; 54; 71 - 15, 20; 72 - 28; 103; 105 - 50.
- Mainz, stiftet, 45; 49 - 32; 54; 71 - 15, 20; 72 - 28; 103; 105 - 50.
- Mallerøi, et »herrschaft«, hvis besidder skriver - på fransk - fra Beldrich, 65 - 34.
- Malmø, 61 - pk. 12, nr. 1; 68 - 5; 69 - 17; 82 - 53; 87; 92 - 3, 18.
- Marburg, 66 - 1.
- Marienwolde, 71; 71 - 17; 75 - 7, 8.
- Mecheln (Malynes), 50 - 52; 69 - 16; 70 - 4; 83 - 10, 16, 18; 86 - 39; 89 - 8; 93 - 23; 96 - 4, 17, 20; 97 - 53; 110 - 7; 112 - 47; 114 - 22; 117 - 65; *herberg*, »jn den Clepel«, 85 - 37.
- Mecklenburg, 45; 54; 73 - 37; 95 - 19; 103; 104.
- Memel, 49; 49 - 35; 51 - 65.
- Middelburg, 79 - 15, 16.
- Middelfart, 57 - pk. 9, nr. 11; 58 - 20.
- Minden, stiftet, 45; 55; 95 - 20; 104.
- Mogenstrup, gods i Skåne, 58 - 18.
- Mors, 92 - 6.
- Moskva, 105 - 49; 112 - 47.
- München, 69.
- Münster, stiftet, 55.
- Nassau, 55; 95 - 21.
- Naumburg, 73.
- Nederlandene, 50 - 47; 52 - pk. 3, nr. 3; 71 - 12; 73 - 34; 79 - 23; 95 - 10; 99 - pk. 33, nr. 1, pk. 34, nr. 4; 100 - 9, 20; 101; 103 - 17; 112 - 47.
- Nienhof, gods i Holsten, 59 - 33.
- Nordborg, len, 59 - 31.
- Nordtyskland, 46 - 39.
- Norge, 48 - 15; 50 - 62; 74 - 4; 94 - 35, 37; 112 - 47; 118 - 75, 77; *nordenfjelds* 117 - 73, *søndenfjelds* 117 - 74.
- Nors, sognekald, 114 - 4.
- Nyborg, len, 58 - 20.
- Nykøbing, slot og len, Falster, 58 - 22.
- Nürnberg, 109 - 55; 114 - 13; 115 - 30; *rigsregimentet*, 67 - 26; 68 - 36; 71 - 20; 76; 76 - 1, 2; 77 - 8, 9, 10, 11, 13, 14; 91 - 2; 97 - 50; 104 - 35; *rigsdagen*, 75 - 11; 83 - 18. NB. I juli 1524 var det kejserlige regiment ell. *rigsregimentet* i Eslingen.
- Nørrejylland, 51 - 63.
- Odense, 57 - pk. 9, nr. 11; 58 - 12, 20; Sct. Clarasøstrene, deres kloster »dronningegården«, 88 - 5; 89 - 7; 94 - 37.
- Oldenburg, grevskabet, 45; 55; 56 - 7; 74 - 38; 95 - 22, 23; 104; 108 - 41.
- Oldenburg, amt i Holsten, 59 - 32.
- Ornum, gods i Slesvig, 57 - 3; 59 - 40.
- Oslo, 66 - 40.
- Osnabrück, stiftet, 104.
- Ostfrisland, 45; 56; 67 - 32; 74 - 38; 104; 115 - 34.

- Paderborn, stiftet, 104.
- Palermo, stiftet, 64; 66 - 16.
- Pavia, 69.
- Polen, 45; 56; 71 - 12; 74 - 1; 105.
- Portugal, 65 - 23.
- Prag, 50 - 57; 112 - 47.
- Preussen, den tyske Orden, 45; 56; 73 - 33; 95 - 24; 105.
- Ratzeburg, stiftet, 45; 54 - 1; 77 - 11, 18; 101 - 28, 36; 104 - 22; 105.
- Ravensberg (med Ravensborch), et grevskab, der hørte til hertugen af Jülich-Bergs lande, 102 - 2.
- Ravnholt, gods på Fyn, 57 - pk. 9, nr. 11.
- Restrup, gods i Jylland, 58 - 17.
- Ribe, 60 - 2; 89 - 9; 107 - 29, 30; *stift*, 89 - 10; 92 - 11.
- Riga, stiftet, 65 - 36.
- Rom, stad, 107 - 28; 114 - 8.
- Roskilde, stiftet, 59 - 42; 93 - 20.
- Rusland, 103 - 12; 105 - 49.
- Sachsen, den albertinske linje, 46; 57; 105; 106.
- Sachsen, Kursachsen, 46; 56; 95 - 25; 98; 102; 105.
- Sachsen-Lauenburg, 57.
- Salm, tysk grevskab, 49 - 38; 67 - 23.
- Salzburg, ærkestiftet, 66 - 7.
- Samland, bispedømmet, 49 - 35.
- Sct. Andrews, ærkestift i Skotland, 64 - 9.
- Sct. Annaberg, i Sachsen, 46 - 35; 63 - 7; 117 - 58.
- Sct. Peters kloster ved Gent, 91 - 38.
- Schwerin, 116 - 57.
- Segeberg, slot og amt, 45 - 21; 54 - 1; 70 - 2; 101 - 25; 103 - 16.
- Sessa, i Syditalien, 114 - 13.
- Seuener?, (drosten til), 49 - 33.
- Sjælland, 102 - 39.
- Skanderborg, slot og len, 58 - 15.
- Skara, stiftet, 51 - 64.
- Skotland, 46; 57; 64 - 3; 66 - 2; 70 - 3, 4; 76 - 17; 85 - 32; 106; 115 - 28; 117 - 65; *varer fra strandede skibe*, 93 - 27, 31; *skotske bjærgværk*, 93 - 30.
- Skumstrup, gods i Jylland, 58 - 20.
- Skåne, 54 - 1; 93 - 20.
- Slesvig, stiftet, 107 - 28.
- Sonnenwald, gods i Neder-Lausitz, 61 - pk. 13, nr. 1; 62 - pk. 13, nr. 2; 111.
- Spanien, 53 - 13; 63 - 8; 73 - 36.
- Speier, *rigsdagen*, 44 - 3; 104 - 35; *rigskammerretten*, 52 - pk. 3, nr. 4; 76 - 1; 77 - 3, 4, 12, 13, 15, 18; 78 - 20; 91 - 2; 102 - 45; 104 - 35; 116 - 41.
- Stedestorpe, 54; 103.
- Steenberg, 44 - 6.
- Steye, slot og len, 57 - pk. 9, nr. 5; 108.
- Stendal, 100 - 14.
- Stettin, 69 - 15.
- Stockholm, 50 - 52; 67 - 24; 82 - 51; 85 - 25; 92 - 14; 93 - 25; 110; 114 - 19; *slot*, 67 - 24; 81 - 48.
- Stormarn, 91 - 1.
- Svendborg, 82 - 1.
- Sverige, 50 - 56, 62; 51 - 64; 57; 66 - 8; 87; 112 - 47; 118 - 77.
- »Syllas«, 96 - 32, 33.
- Søbo, gods på Fyn, 59 - 35.
- Sølvitsborg, slot og len i Bleking, 48 - 24; 57 - pk. 9, nr. 8; 108 - 38.
- Tofte, provsti på Fyn, 60 - 8.
- Toledo, 97 - 43.
- Torgau, slot i Sachsen, 46 - 36; 56 - 3; 79 - 22; 108 - 34; 109 - 56.
- Tranekær, slot og len, 58 - 25.
- Tremsbüttel, slot og amt, 57 - pk. 8, nr. 9.
- Trier, stiftet, 103 - 15.

- Trondhjem, *stift*, 47 - 3; 113; 117;
kapitlet, 67 - 29.
 Den tyske Ordens lande, se Preussen.
 Tyskland, 46 - 39; 52 - pk. 3, nr. 4;
 76 - 2; 77 - 14; 95 - 11; 97 - 50;
 104 - 21.
 Det tyske (romerske) rige, se Tysk-
 land.
 Tønsberg, slot og len i Norge, 74 - 4.
 Tørning, slot og len, 59 - 37.
 Undersåker (Undersøker), sogn i
 Jemteland, 90 - 28; 118 - 77.
 Upsala, 82 - 49; *stift*, 59 - 41.
 Utrecht, *stiftet*, 46.
 Waldburg, den tyske slægt Truchsses'
 stammeslot, 68 - 36.
 Waldkappel, i Hessen, 97 - 50.
 Valladolid, 96 - 21.
 Vallen (Valden), gods i Halland, 58 -
 24.
 Wltkirch, i Breisgau, se personregi-
 ster: provsten af Wltkirch.
 Vandås, gods i Skåne, 57 - pk. 9, nr.
 7.
 Varberg, slot og len i Halland, 48 -
 24.
 Varde, 89 - 9.
 Veere, stad på øen Walcheren, Zee-
 land, 48 - 21; 68 - 6; 69 - 28; 79
 - 10; 106 - 11; 109 - 61; 117.
 Weimar, 95 - 25.
 Vejle, 58 - 15; 59 - 36; 89 - 9.
 Viborg, 57 - pk. 9, nr. 11; 63 - 4;
 89 - 20; *stift*, 92 - 6.
 Vidsköfle, gods i Skåne, 57 - pk. 9,
 nr. 7.
 Vindeby, gods i Slesvig, 57 - pk. 9,
 nr. 10.
 Visby, stad på Gotland, 50 - 61.
 Wismar, 68 - 10; 108 - 37.
 Withmunde, 47 - 12; 54; 103.
 Wittenberg, 64 - 11; 66 - 17; 67 -
 28; 69 - 20; 72 - 25; 79 - 23; 82 -
 57; 107 - 24; 113; 116 - 40; 117;
apoteker, 84 - 21.
 Wurmbs, 88 - 2.
 York, England, 68 - 41.
 Zeeland, 50 - 51; 86 - 40; 92 - 4;
 96 - 16; 115 - 34.
 Zwickau, 66 - 5.
 Øresund, 51 - 2; 83 - 5.